

รายงานการวิจัยประเมินผล
การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีเชิต ฤทธิงกูญ

ผู้วิจัย

ทุนสนับสนุนการวิจัย
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พ.ศ. 2553

371.26 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ร. รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล กรุงเทพฯ : สกศ., 2554.
240 หน้า
ISBN. 978-616-7324-87-6
1. การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษา 2. การจัดการศึกษา
ขององค์การบริหารส่วนตำบล 3. ชื่อเรื่อง

รายงานการวิจัยประเมินผล

การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 28/2554

พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 2554

จำนวน 1,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ กลุ่มนโยบายการบริหารจัดการศึกษา
สำนักนโยบายด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
และการมีส่วนร่วม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ถนนสุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 02-668-7123 ต่อ 2318

โทรสาร 02-243-7915

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 02-424-3249, 02-424-3252

โทรสาร 02-424-3249, 02-424-3252

คำนำ

รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นส่วนหนึ่งภายใต้โครงการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีรายงานการวิจัยประเมินผล จำนวน 5 เล่ม ดังนี้

1. รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของเทศบาล
4. รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
5. รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

สำหรับรายงานการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพและความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินและการวิเคราะห์ปัจจัยมาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการประเมินผลการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศ ตระหนักในความสำคัญของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนตำบล จึงได้

จัดให้มีการประเมินผลการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจักรุณ และคณะเป็นที่ปรึกษา ดำเนินการโครงการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล ที่จัดการศึกษา ปีการศึกษา 2552 จำนวน 82 แห่ง และมีโรงเรียน ในความดูแล จำนวน 91 แห่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็น รายงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจักรุณ ที่ได้ดำเนินการวิจัยและจัดทำรายงานการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กรุณาให้ข้อมูล และความคิดเห็นพร้อมเสนอแนะในวาระต่างๆ จนทำให้รายงานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัย ประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจทั่วไป และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนการนำผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหาร ส่วนตำบลให้มีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายยิ่งขึ้นต่อไป

(ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ)
เลขาธิการสภาการศึกษา

คำนำผู้วิจัย

รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา และสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ให้การสนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณ ดร.จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม ผู้อำนวยการสำนักนโยบายด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมและบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ให้การสนับสนุน เอื้ออำนวย และช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ ดร.นงราม เศรษฐพานิช รองศาสตราจารย์ ดร.สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ และ ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยที่กรุณาให้ข้อแนะนำ คำปรึกษาที่ทรงคุณค่าต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหาร
สถานศึกษา ครูและกรรมการสถานศึกษาที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม การร่วมสนทนา
กลุ่มและการให้สัมภาษณ์พร้อมทั้งการต้อนรับผู้วิจัยอย่างเป็น
กัลยาณมิตรในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหาร
ส่วนตำบลและสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์
ต่อการจัดการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลให้มีคุณภาพต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจรูญ

ผู้วิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (mixed-method research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มาจากแหล่งข้อมูล/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม คือ **กลุ่มที่ 1 สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ** เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อบต.และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน รวมทั้งสิ้น 312 คน **กลุ่มที่ 2 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม** ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อบต. และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา 5 แห่ง จำนวน 10 คน และกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ 5 แห่ง จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน **กลุ่มที่ 3 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพกรณีศึกษาภาคสนาม** โดยใช้กรณีศึกษาภาคสนามจาก อบต. และสถานศึกษาในสังกัดในภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ ภาคกลาง (จังหวัดนนทบุรี) ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดชัยภูมิ) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) และ ภาคใต้ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) จำนวน 5 แห่ง

แห่งละ 6 คน รวม 30 คน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้บริหาร อบรม.และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน **กลุ่มที่ 4 การใช้ข้อมูลแบบทฤษฎีภูมิประเภทเอกสาร** จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษารอบสอง (พ.ศ.2549 - พ.ศ.2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และเอกสารแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยโปรแกรม ATLAS.ti Demo และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อมุ่งตอบคำถามวิจัย

❖ ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. คุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 คุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาปฐมวัย และประถม-มัธยม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.1-100.0) ที่ผู้เรียนมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเกือบทุกมาตรฐาน โดยมีสถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีสถานศึกษาส่วนน้อยจนถึงเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 28.6-42.9) ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ นอกจากนี้ยังพบว่า

มีเด็กส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ เด็กที่จบชั้น ป.6 ส่วนใหญ่มีคุณภาพเพียงผ่านเกณฑ์เท่านั้น บางส่วนมีพื้นฐานความรู้ ไม่มีดีพอ เมื่อศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมักเรียนไม่จบ เด็กมีความรู้และความสามารถพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน มีความสามารถด้านศิลปะ การวาดภาพ ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความภาคภูมิใจ เด็กมีมารยาทในการพูด การเคารพ การไหว้ดีขึ้นและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น

1.2 คุณภาพของครู ผู้บริหารและกระบวนการจัดการศึกษา

สถานศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ และมีสถานศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.9) ที่ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.4-100.0) ที่ผู้บริหารมีคุณภาพได้มาตรฐานทุกมาตรฐาน ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการจัดการศึกษาในหลายลักษณะกล่าวคือ (1) มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชนมากขึ้น (2) มีการปลูกฝังมารยาทที่ดีงามในการพูด การไหว้และการทำความเคารพผู้ใหญ่ (3) ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและประเพณีไทย (4) มีการจัดเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ (5) จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (6) จัดสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนสนับสนุนอย่างเพียงพอ (7) มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพและเพียงพอ (8) มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ศึกษาต่อในสาขาที่ตรงกับภาระงานสอน

1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น กรณีของ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเอง พบว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด 6 เรื่อง คือ มีส่วนร่วมในการจัดหาสนับสนุนสื่ออุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแผนของสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ส่วน อบต.ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา พบว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมาก ทั้ง 8 เรื่อง โดย อบต. และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษามากขึ้น เพราะโรงเรียนเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้มาก่อนและคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็เป็นศิษย์เก่า นอกจากนี้ยังร่วมสนับสนุนงบประมาณ ร่วมประชุมวางแผนและร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม กรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยให้คำปรึกษา แนะนำ แนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน

1.4 การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยภาพรวม สถานศึกษาที่ อบต.จัดตั้งขึ้นเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในระดับมากที่สุด โดยมีการหาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการศึกษา การจัดทำแผนงาน/โครงการตามความต้องการ และการดำเนินงานตามแผนโครงการในระดับมากที่สุด ซึ่งมีการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในหลายลักษณะโดยมีการหาความต้องการจำเป็นทาง

การศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนต้องการให้โรงเรียน (1) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับระดับชั้นที่จบการศึกษา (2) จัดการศึกษาถึงระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น (3) ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีในด้านต่างๆ (4) จัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวม ผู้ปกครองและประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา มีความเชื่อมั่นและให้การยอมรับโรงเรียนมากขึ้น

2. ความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ทั้งกรณีของ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษา มีการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุด 4 เรื่อง คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และมีการจัดสรร สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง สิ่งที่สะท้อนถึงความเสมอภาคในการจัดการศึกษาก็คือ (1) ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์และนโยบายสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา โดยให้เด็กทุกกลุ่มทั้งเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย ทั้งที่อยู่ในเขตพื้นที่ และนอกเขตพื้นที่ของ อบต.ได้เข้ารับการศึกษอย่างทั่วถึง ซึ่ง อบต.ที่เป็นกรณีศึกษาทุกแห่งมีแนวนโยบายสอดคล้องกันว่า หน้าที่ของสถานศึกษาคือต้องให้การศึกษาแก่เด็กทุกคนและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาคือ การไม่เลือก

ปฏิบัติต่อผู้เรียน (2) มีการสนับสนุนในด้านอื่นๆ เพิ่มจากที่ได้รับ การช่วยเหลือจากนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นการ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กทุกคน (3) โรงเรียนให้โอกาสเด็กได้ เรียนกับครูที่มีคุณภาพ ซึ่งมีวุฒิ มีความรู้และความสามารถที่ตรงกับ สาระและระดับการศึกษาที่สอน

3. สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

โดยภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบลที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา พบว่า ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปมีการเปลี่ยนแปลง ไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนด้านงบประมาณมีการ เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก โดยมีการ เปลี่ยนแปลงด้านวิชาการในทางบวก คือ (1) มีการปรับปรุงหลักสูตร และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยผู้ปกครองเข้ามาช่วยจัด การเรียนการสอน (2) มีการสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์เพื่อ การเรียนการสอนเพิ่มขึ้น (3) ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษามากขึ้น และ (4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ เพิ่มทักษะทางวิชาการหลากหลายมากขึ้น สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่ เห็นชัดเจนที่สุดคือ ด้านงบประมาณโดยมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้าง มากไปในทางบวก คือ (1) มีการจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนอง ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของท้องถิ่น (2) การจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่ การก่อสร้าง อาคารเรียน การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน และ

(3) เพิ่มงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา/การเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่า ระบบการบริหารงานงบประมาณ มีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้มีความคล่องตัวมากขึ้น ส่วนด้านการบริหารงานบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากไปในทิศทางบวกคือ (1) มีการวางแผนและการปรับกรอบอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับภาระงาน (2) มีการจัดสรรบุคลากรเพิ่มมากขึ้น จัดสรรครูที่มีวุฒิตรงกับภาระงานที่สอนให้กับโรงเรียนมากขึ้นและครูได้สอนตรงตามวุฒิมากขึ้น (3) มีการจัดระบบส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากรโดยครูได้รับการฝึกอบรมและพัฒนา รวมทั้งได้ศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับภาระงานที่สอนมากขึ้น และ (4) มีการส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีสถานศึกษาบางแห่งที่ก่อนการถ่ายโอนและหลังการถ่ายโอนที่จำนวนของครูและสภาพการสอนของครูยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยครูมีเท่าเดิมและครูยังสอนหลายกลุ่มสาระเหมือนเดิม สำหรับด้านการบริหารทั่วไป มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก คือ (1) ผู้บริหาร อบต.และผู้บริหารสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และนโยบายในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น โดยมุ่งที่จะให้สถานศึกษาเป็นของชุมชนและมีนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและมุ่งเน้นด้านวิชาการควบคู่ไปกับด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) อบต. ส่วนใหญ่มีการปรับขยายหรือจัดตั้งส่วนงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมขึ้นเพื่อรองรับการจัดการศึกษาและกำหนดกรอบโครงสร้างอัตรากำลังที่ชัดเจน ในขณะที่ อบต.บางแห่งยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องดังกล่าว แต่ฝากงานการศึกษาให้ปลัด อบต.เป็นผู้ดูแล (3) อบต.ส่วนใหญ่จัดทำแผนปรับปรุงพัฒนาด้านอาคาร สถานที่

4. ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลมีปัจจัยที่ส่งเสริม คือ (1) ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์และตระหนักในความสำคัญของการศึกษา กำหนดนโยบายที่มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (2) บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อม มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม อย่างเข้มแข็ง (3) อบต. มีความพร้อมเรื่องรายได้และทรัพยากรในการจัดการศึกษา (4) อบต. มีระบบการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว และมีการกระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษา และ (5) อบต. ให้การสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการของครู ส่วน**ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค** ได้แก่ (1) ผู้บริหาร อบต.ขาดวิสัยทัศน์ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษา และไม่มีนโยบายทางการศึกษาที่ชัดเจน (2) อบต.ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษา อบต. บางแห่งขาดผู้อำนวยการกองการศึกษาและ ขาดศึกษานิเทศก์ (3) อบต. ไม่มอบอำนาจทางการบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษา และ (4) ระบบการบริหารงานบุคคลไม่สามารถสร้างความมั่นคงในชีวิตของการทำงานของครูจ้างตามภารกิจโดยไม่เอื้อให้ครูได้มีโอกาสบรรจุ จึงพยายามไปสอบบรรจุที่อื่นแล้วลาออก ทำให้โรงเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนบ่อย ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน

4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา มีปัจจัยที่ส่งเสริม คือ (1) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และมีกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดี (2) ครูมีความพร้อม มีความรับผิดชอบ

ทุ่มเทกับภาระงานสอน (3) สถานศึกษามีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่และมีทรัพยากรในการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ (4) สถานศึกษาจัดระบบการทำงานและมีวัฒนธรรมการทำงานที่ดี และ (5) บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา **ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค** ได้แก่ (1) ขาดผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดการศึกษา (2) ผู้บริหารสถานศึกษาขาดวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการ (3) ครูและบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับภาระงานสอน (4) สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ และ (5) ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม มีปัจจัยที่ส่งเสริม คือ

(1) นโยบาย ระเบียบของรัฐที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาทำให้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสและตั้งใจทำงานการศึกษาเพื่อ “*ลูกหลานในท้องถิ่น*” ของตนเอง (2) ปัจจัยด้านการเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเป็นทีมเดียวกันและทำงานต่อเนื่อง (3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจดีช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีของผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ (4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษา (5) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานและการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ส่วน **ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค** ได้แก่ (1) ปัจจัยทางการเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาไม่เป็นทีมเดียวกันจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

❖ ข้อเสนอแนะ

● ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิจัยเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1) ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ประสบการณ์และจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งให้มีความโปร่งใส ยุติธรรม เพื่อจูงใจให้คนดีมีคุณธรรมและมีความรู้ความสามารถในการเป็นครู ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา

2) เร่งดำเนินการสรรหาผู้บริหารและบุคลากรที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาให้เข้ามาปฏิบัติงานในส่วนการศึกษาให้เพียงพอกับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ โดยปรับหลักเกณฑ์ที่จูงใจให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางการศึกษาเข้ามาปฏิบัติงาน

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหาร อบต.และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เร่งรัดพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับภาระงานที่รับผิดชอบ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครู

และบุคลากรที่ยังไม่จบปริญญาตรีได้ศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับ
ภาระงานที่ต้องปฏิบัติ

4) จัดสรรอัตรา ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา และ
บุคลากรสายสนับสนุนการศึกษาให้กับ อบต.และสถานศึกษาให้เพียงพอ
กับภาระงานที่ต้องปฏิบัติและส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับการพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง

5) ขยายโอกาสทางการศึกษาโดยส่งเสริมสนับสนุนให้
อบต.จัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา
มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและสายอาชีพ โดย
วางแผนและพัฒนา อบต.และสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการ
จัดการศึกษา และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม
ของ อบต. และสถานศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

6) ส่งเสริม สนับสนุนให้ อบต. จัดการศึกษาทั้งการศึกษา
ในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างจริงจัง
โดยมีกลไกในการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ อบต.มีความพร้อมในการ
จัดการศึกษา และกำหนดแผนงาน โครงการที่ชัดเจน พร้อมทั้งกำกับ
ติดตาม และประเมินการจัดการศึกษาของ อบต.

7) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรกำหนดเกณฑ์ประเมินความพร้อมในการรับถ่ายโอน
สถานศึกษาให้ชัดเจน เหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการรับถ่ายโอน
สถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

1) ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของ อบต.ให้สอดคล้องกับแผนและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของท้องถิ่นและส่งเสริมให้สถานศึกษาปรับวิสัยทัศน์และแนวทางในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาของ อบต. และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

2) จัดทำแผนส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่อบต.จัดตั้งเองและรับการถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการที่ชัดเจน ให้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา ด้านการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ด้านปรับปรุงพัฒนาอาคาร สถานที่

3) กระจายอำนาจให้สถานศึกษาโดยมอบอำนาจการบริหารและตัดสินใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัวและสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) ปรับระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของอบต.โดยให้มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบงานการศึกษาโดยตรงเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาและสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาศักยภาพและปรับโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานและสามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) กำหนดมาตรการและแนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษาให้มากขึ้นทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยเปิดช่องทางให้ชุมชนได้เสนอปัญหา ความต้องการ ร่วมตัดสินใจ วางแผน ดำเนินงาน และกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ อบต.และสถานศึกษา โดยให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพของ อบต.สถานศึกษาและชุมชนแต่ละแห่ง

6) สนับสนุนให้กรรมการสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทร่วมจัดการศึกษากับสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยการพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักต่อบทบาทหน้าที่และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

7) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ อบต. โดยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากองค์กรภาครัฐ และเอกชนต่างๆ และกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับองค์กร หน่วยงานเอกชนที่เข้ามาเป็นเครือข่ายให้ความร่วมมือ เป็นต้น

8) กำหนดแผนในการจัดการศึกษาที่สร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยทำการสำรวจและจัดทำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในเขตบริการของ อบต.แต่ละแห่ง

9) มุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่สร้างความเสมอภาคทางด้านคุณภาพให้กับผู้เรียนโดยการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพ ที่มีวุฒิและประสบการณ์ตรงกับภาระงานที่สอน

10) จัดระบบการสร้าง “ครูคุณภาพของท้องถิ่น” ร่วมกับสถาบันการผลิตครู โดยคัดเลือกบุตรหลานของคนในท้องถิ่นที่สำเร็จการศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีความสนใจ มีความถนัดและรักในวิชาชีพครู ให้เข้าศึกษาในสถาบันการผลิตครู โดย อบต.สนับสนุนทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรและให้ผู้รับทุนกลับมาเป็นครูในสถานศึกษาของ อบต.หลังจากจบการศึกษา

11) ส่งเสริมการนิเทศการเรียนการสอนทั้งการนิเทศภายในและการนิเทศจากภายนอกสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง โดยมีการสรรหาและพัฒนาศึกษานิเทศก์ ครูผู้นิเทศให้มีความรู้ความสามารถในการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสร้างระบบเครือข่ายการนิเทศระหว่าง อบต. สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นให้เป็นกลไกเสริมในการนิเทศการเรียนการสอน

12) เร่งรัดพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาต่อหรือได้รับการฝึกอบรมในสาขาวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ต้องสอน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

13) เร่งรัดพัฒนาสถานศึกษาที่รับถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำรวจความต้องการจำเป็น จัดทำแผนพัฒนา ให้การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา รวมทั้งมีการนิเทศ

ช่วยเหลือ และกำกับติดตามเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ
การศึกษาและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

14) ดำเนินการและส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งกำกับติดตาม
ให้สถานศึกษาใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาล
เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัดคุ้มค่าโดยมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนเป็นสำคัญ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

1) ผู้บริหารสถานศึกษาปรับแนวคิดและวิธีการบริหาร
จัดการสถานศึกษาโดยให้ความสำคัญกับงานวิชาการให้มากขึ้นและ
มุ่งเน้นพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ และพัฒนาตนเอง
ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนา
คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการทำงาน บังคับสนับสนุน
และสร้างบรรยากาศการทำงานให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของ
ครูและมอบหมายภาระงานสอนให้สอดคล้องกับวิชาเอก ความถนัด
หรือความเชี่ยวชาญของครู โดยลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการ
งานสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ครูได้มีเวลาทุ่มเทใน
จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้มากขึ้น

3) สถานศึกษาเร่งรัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน
โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีความสามารถ
ในการอ่าน เขียนและมีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่เรียนรู้ รวมทั้งมี
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มี

ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ โดยสร้างพลังความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา

4) สถานศึกษาเร่งรัดพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

5) พัฒนาระบบการดูแลช่วยนักเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน ทั้งด้านการเรียน การประพฤติปฏิบัติตน ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตโดยจัดทำระบบข้อมูลของนักเรียน เกี่ยวกับสภาพครอบครัว การเรียน สุขภาพ ความสนใจ ปัญหาและความต้องการของนักเรียน เพื่อใช้เป็นฐานในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงกับสภาพของนักเรียน

6) สถานศึกษาเสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองตระหนักในความสำคัญของการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษาในการดูแลเอาใจใส่และส่งเสริมสนับสนุนด้านการเรียนและการประพฤติปฏิบัติตนของบุตรหลานให้ดียิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1) กระทรวงศึกษาธิการโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรการส่งเสริมส่งเสริมและการสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษา โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ อบต.และ สถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดระบบและแผนงาน โครงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษา และดำเนินตามแผนงาน โครงการ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คำนำผู้วิจัย	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ต
สารบัญตาราง	ธ
สารบัญแผนภาพ	ป
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
ตอนที่ 1 การจัดการศึกษา	
ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	16
ตอนที่ 2 สาระสำคัญเกี่ยวกับ	
องค์การบริหารส่วนตำบล	31
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา	47
ตอนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการจัดการศึกษา	53
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	73
การออกแบบการวิจัยประเมินผล	73
ประชากร กลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูล /กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	74
เครื่องมือและเทคนิควิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
การวิเคราะห์ข้อมูล	82
เกณฑ์การประเมิน	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	93
ตอนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล	94
ตอนที่ 2 ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล	119
ตอนที่ 3 ผลการประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลง ของการจัดการศึกษาขององค์การบริหาร ส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการ	124

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัย ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล	140
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	157
สรุปผลการวิจัย	158
อภิปรายผล	176
ข้อเสนอแนะ	187
บรรณานุกรม	196
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงาน	206
คณะผู้จัดทำ	207

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	
กรอบแนวทางการวิจัยประเมินผล การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล	84
ตารางที่ 4.1	
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมิน คุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย รอบสอง (พ.ศ.2549 - 2553) ระหว่าง อปท. แต่ละประเภท	95
ตารางที่ 4.2	
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมิน คุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษา ประถม - มัธยม รอบสอง (พ.ศ.2549 - 2553) ระหว่าง อปท. แต่ละประเภท	96
ตารางที่ 4.3	
ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาปฐมวัยและประถม - มัธยม ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ครูและผู้บริหาร	98
ตารางที่ 4.4	
ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สำหรับอบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษา โดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ กรรมการสถานศึกษา	108

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.5 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการประเมินของผู้บริหาร อบต.	109
ตารางที่ 4.6 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ของสถานศึกษาที่อบต.จัดตั้งขึ้นเองและรับถ่ายโอน จากกระทรวงศึกษาธิการโดยการประเมินของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา	113
ตารางที่ 4.7 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ของ อบต.ด้านการตอบสนองความต้องการ ของท้องถิ่นของสถานศึกษาโดยการประเมินของ ผู้บริหาร อบต.	114
ตารางที่ 4.8 ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษา ของ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอน สถานศึกษาโดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและกรรมการสถานศึกษา	119
ตารางที่ 4.9 ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษา ของ อบต.โดยการประเมินของผู้บริหาร อบต.	120

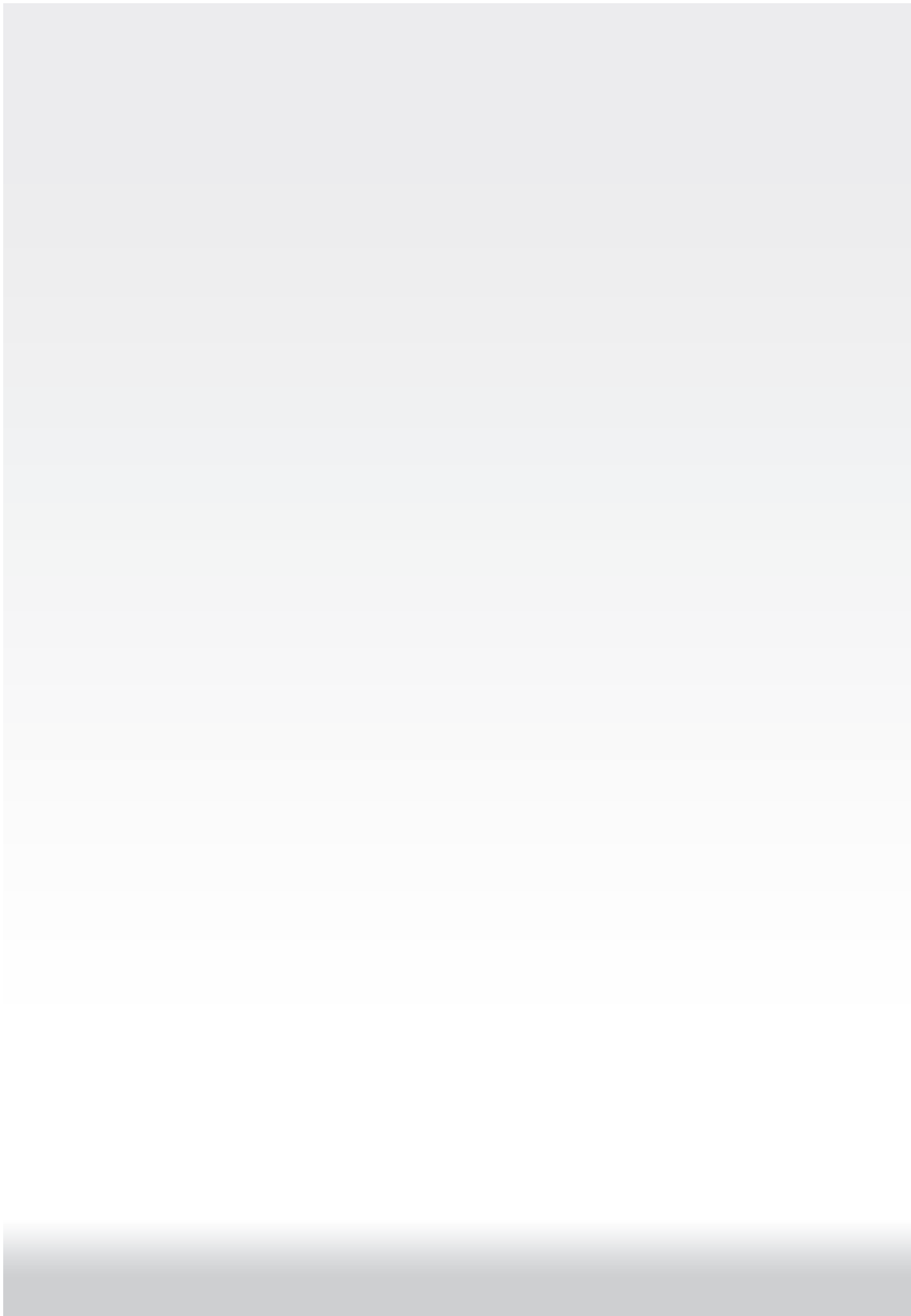
สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.10 สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา ของ อบต. ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการโดยการประเมินของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา	124
ตารางที่ 4.11 สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับถ่ายโอน สถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยการประเมินของผู้บริหาร อบต.	129

สารบัญแนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผล การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล	7
แผนภาพที่ 2.1 ระบบการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่น	26
แผนภาพที่ 2.2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล	33

บทที่ 1

บทนำ

❖ **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย**

องค์กรหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ได้มีความพยายามดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ใน มาตรา 80 (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนองค์กรทางศาสนา และเอกชนจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และมาตรา 289 กำหนดว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นด้วย

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 41 จึงได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น และมาตรา 42 กำหนดให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งข้อเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยถือว่าการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริการสาธารณะ

จากกฎหมายดังกล่าวข้างต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับการจัดการศึกษา และจัดระบบการบริหารจัดการการศึกษา รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ.2552 - 2554) เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานด้านการศึกษา ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของรัฐบาล โดยยึดตาม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และสนองความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่นที่มีชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะ ซึ่งคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ซึ่งเหมือนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นๆ ในปี 2552 องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดการศึกษาในระบบ มีจำนวน 82 แห่ง และมีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 91 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552) โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องมียุทธศาสตร์ใหม่ในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องหาแนวทางส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งจากการวิเคราะห์การดำเนินงานจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลก็พบว่า มีทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการจัดการศึกษาโดยมีจุดแข็งด้านทรัพยากรในการจัดการศึกษาคือ มีรายได้และทรัพยากรทางการบริหารค่อนข้างพอเพียงต่อการจัดการศึกษา มีความเป็นอิสระ คล่องตัว ในการบริหารจัดการ แต่มีจุดอ่อนด้านบุคลากร คือ การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา และอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้บริหาร

ท้องถิ่น สำหรับโอกาสในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ การมีกฎหมายและนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งมีโอกาสในการบริหารการกระจายอำนาจ รวมทั้งมีทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น จากรายได้ของท้องถิ่นที่จะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษา ตลอดจนได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อรองรับตามกฎหมาย และแนวนโยบายของรัฐ เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และสนองตอบต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จากการดำเนินการจัดการศึกษาและการถ่ายโอนสถานศึกษาที่ผ่านมายังไม่มีการประเมินผลการจัดการศึกษาในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นเพียงใด สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงเห็นควรให้มีการประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งสถานศึกษาที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นเอง และสถานศึกษาที่องค์การบริหารส่วนตำบลรับถ่ายโอนมาจากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษา และส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

❖ คำถามการวิจัย

1. คุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด
2. องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเสมอภาคในด้านคุณภาพการจัดการศึกษาและด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาหรือไม่ อย่างไร
3. องค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ มีสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปอย่างไร
4. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. ควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างไร

❖ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

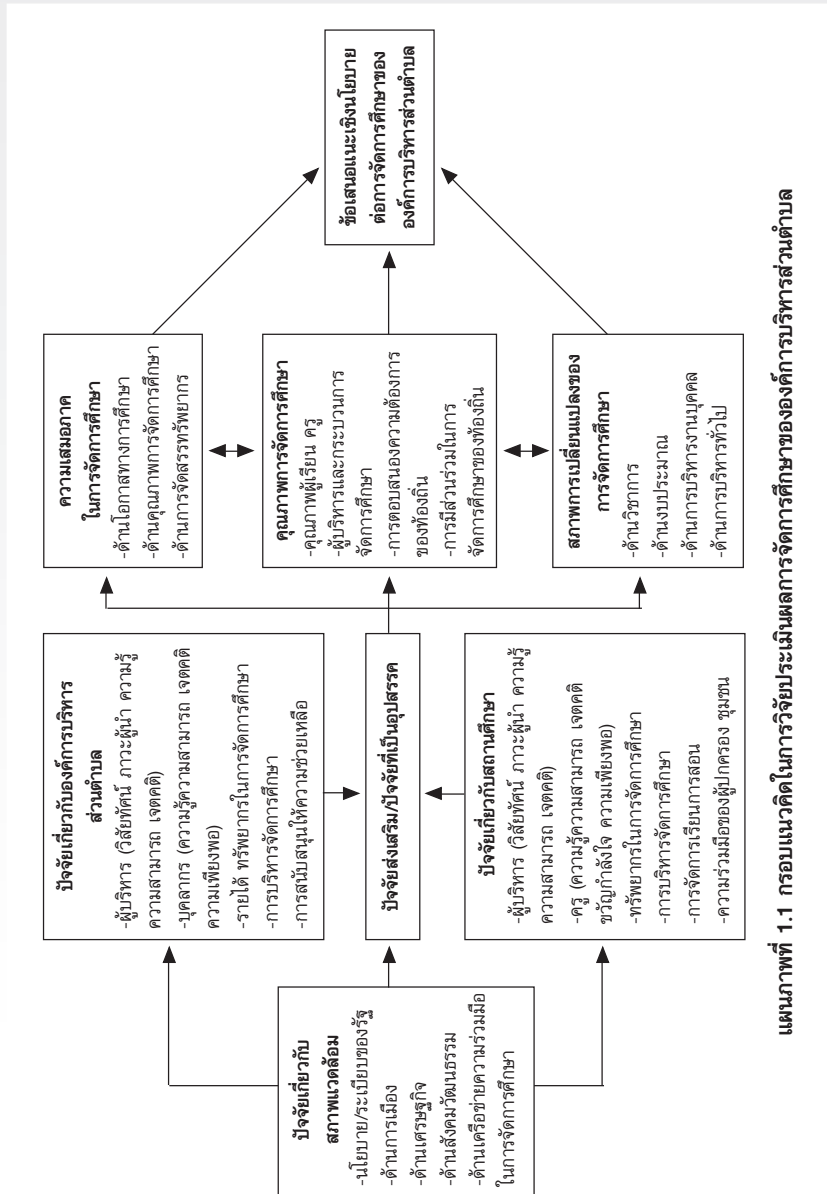
1. เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

❖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ครอบคลุมตัวแปรที่มุ่งวิจัย ประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพการจัดการศึกษา ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะนำไปใช้ในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล กรอบแนวคิดในการวิจัยสรุปได้ ดังแผนภาพที่ 1.1

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

❖ ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยประเมินผลครั้งนี้มุ่งประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและที่รับถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาในสังกัดทุกภูมิภาคคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ตัวแปรที่มุ่งวิจัยประเมินผล ประกอบด้วย

2.1 คุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งประเมิน คุณภาพผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

2.2 ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา โดยมุ่งประเมินความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ความเสมอภาคด้านคุณภาพการจัดการศึกษาและความเสมอภาคด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา

2.3 สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา โดยมุ่งประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป

2.4 ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. ระยะเวลาดำเนินการประเมิน ตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม 2552 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ 2553

❖ นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง คุณภาพของผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งวิเคราะห์จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รอบสอง (พ.ศ.2549 - 2553) โดยพิจารณาพร้อมกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบล และสถานศึกษาในสังกัดจากภูมิภาคต่างๆ

คุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการจัดการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของครู และผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งองค์ประกอบที่แสดงถึงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู และการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารซึ่งวิเคราะห์จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบสอง (พ.ศ.2549 - พ.ศ.2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยพิจารณาพร้อมกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบล และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

การจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
หมายถึง การจัดบริการการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ให้การตอบสนองตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาได้จาก (1) กระบวนการหาความต้องการจำเป็นด้านการศึกษาของท้องถิ่น (2) การดำเนินการจัดการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น และ (3) คุณภาพการจัดการศึกษาที่พิจารณาจากความพึงพอใจของผู้รับบริการในท้องถิ่น โดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งได้จากการสอบถามและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจาก (1) ลักษณะและวิธีการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (2) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา และ (3) เรื่องที่มีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งได้จากการสอบถามและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา หมายถึง ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาและด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา โดยพิจารณาจากแผนงาน โครงการ กิจกรรมและการดำเนินงานเกี่ยวกับ (1) โอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ (ชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาส ต่างศาสนา เด็กพิการ) (2) โอกาสการเข้าเรียนของเด็กที่อยู่ในท้องถิ่น (3) โอกาส

การเข้าถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียน (4) โอกาสการเข้าถึงการศึกษาตามอัธยาศัย (5) คุณภาพของครู สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และ (6) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งได้จากการสอบถามและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะและวิธีการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา โดยประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาทั้งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาที่ครอบคลุม สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งได้จากการสอบถามและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวช่วยเอื้ออำนวยและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย บรรลุเป้าหมายและได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัย 3 กลุ่มคือ **ปัจจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล** ได้แก่ ผู้บริหาร (วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ ความรู้ความสามารถ เจตคติ) บุคลากร (ความรู้ความสามารถ เจตคติ ความเพียงพอ) รายได้/ทรัพยากรในการจัดการศึกษา การบริหาร

จัดการศึกษา การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และ**ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ ความรู้ความสามารถ เจตคติ) ครู (ความรู้ความสามารถ เจตคติ ขวัญกำลังใจ ความเพียงพอ) ทรัพยากรในการจัดการศึกษา (งบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์) การบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนและความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน **ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม** ได้แก่ นโยบาย/ระเบียบของรัฐ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาซึ่งพิจารณาจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

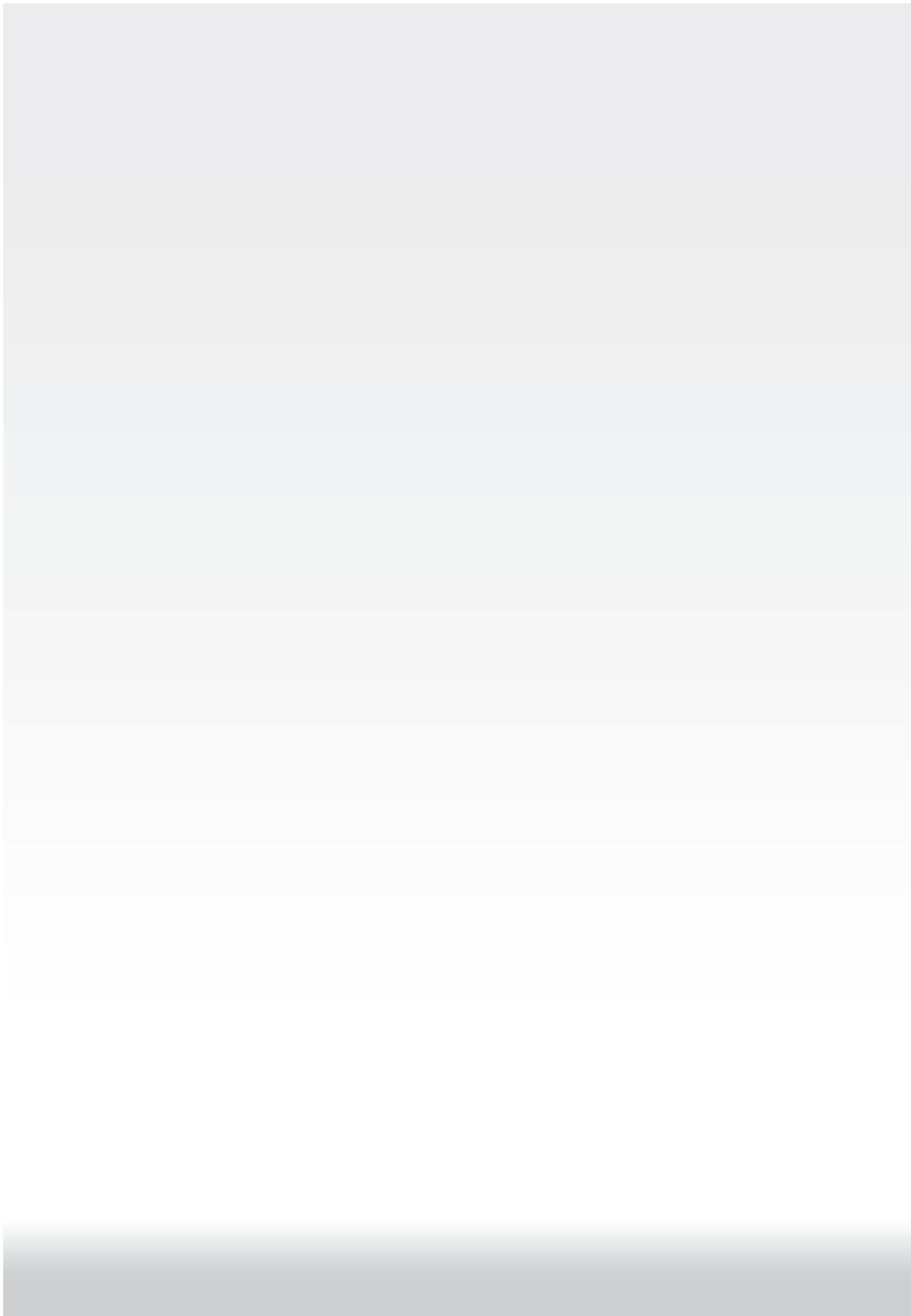
ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นข้อขัดข้องทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย บรรลุเป้าหมายและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาได้ ประกอบด้วยปัจจัย 3 กลุ่ม คือ **ปัจจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล** ได้แก่ ผู้บริหาร (วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ ความรู้ความสามารถ เจตคติ) บุคลากร (ความรู้ความสามารถ เจตคติ ความเพียงพอ) รายได้/ทรัพยากรในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และ**ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ ความรู้ความสามารถ เจตคติ) ครู (ความรู้ความสามารถ เจตคติ ขวัญกำลังใจ ความเพียงพอ) ทรัพยากรในการจัดการศึกษา (งบประมาณอาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์) การบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนและความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน **ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม** ได้แก่ นโยบาย/

ระเบียบของรัฐ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ซึ่งพิจารณาจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาภาคสนามจากองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดที่เป็นทิศทางและแนวทางในการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลให้บรรลุเป้าหมายและได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นข้อเสนอที่ได้มาจากฐานข้อมูลผลการวิจัย

❖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยนำเสนอสาระแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ตอนที่ 2 สาระสำคัญเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
 - ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น
 - ตอนที่ 4 ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา
 - ตอนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา
 - ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยแต่ละตอนมีสาระสำคัญ ดังนี้

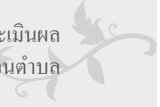
ตอนที่ 1 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

มองตาญ (Montagu 1984: 574) ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น (local government) เป็นหน่วยการปกครองที่มีอิสระในการเลือกผู้บริหาร มีอำนาจในการรับผิดชอบตนเองในท้องถิ่น โดยปราศจากการควบคุมจากการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังคงอยู่ภายใต้บพบังคับของราชการส่วนกลางซึ่งมีอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้เป็นรัฐที่เป็นอิสระ ซึ่งอุทัย หิรัญโต (2523) เห็นว่า เป็นการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยปกครองระดับรองของรัฐ หรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินกิจการบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยตรง การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งตามทัศนะของลิซิท ซีรเวคิน (2539) เห็นว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองในลักษณะ

กระจายอำนาจปกครองจากส่วนกลางไปให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและผู้นำส่วนท้องถิ่นย่อมเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความสำคัญ คือ ทำให้ท้องถิ่นรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโกวิท วัฒนกุล (2544) ที่เห็นว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วน ดังนั้นการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

กล่าวโดยสรุป การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่ยึดหลักของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปให้ท้องถิ่นบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยเน้นผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยตรงให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

1.2 รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2534 มาตรา 70 ได้แบ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา (ชวงค์ ฉายะบุตร, 2539) ต่อมาในปี 2537 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ทำให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีก 1 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล หลังจากนั้นได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมี 5 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

1.3 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 289 วรรคสอง กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 41 กำหนดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น และในมาตรา 42 กำหนดให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน

สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1.3.1 แนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้วางแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป. อ้างถึงในเมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553: 8 - 10)

1) การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสังคมและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่น จะต้องทั่วถึงประชาชน มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่ายตลอดจนบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

3) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4) กระจายอำนาจให้สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาจะต้องกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปเพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระตามหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ทั้งนี้เพราะผลการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผลผลิต และผลลัพธ์ก็ตามล้วนแต่เป็นผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษา ควรมีความคล่องตัวในการตัดสินใจอย่างมีอิสระทางการจัดการศึกษา จึงควรเป็นอำนาจของสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้วิธีการกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมิได้กำหนดไว้เหมือนกับการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในอนาคตอาจมีการออกข้อบัญญัติ ระเบียบ การบังคับ คำสั่ง กำหนดอำนาจการสั่งการ อนุญาต ปฏิบัติการ หรือดำเนินการอื่นใดไปยังสถานศึกษาโดยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจ

ดังกล่าวหรือมอบอำนาจในการสั่งการ อนุญาต อนุมัติ ปฏิบัติการ หรือดำเนินการอื่นใดซึ่งเป็นอำนาจตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสำนักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติแทน

5) การจัดโครงสร้างองค์กรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เตรียมรองรับการถ่ายโอนสถานศึกษา จะต้องจัดโครงสร้างองค์กรภายในตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น ระบบบริหารจัดการอย่างครบถ้วน จำนวนบุคลากรโดยการจัดตั้ง ฝ่าย ส่วน กอง หรือสำนักการศึกษา ตลอดจนส่วนราชการภายในที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับขององค์กรการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

6) วิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดการศึกษาได้ 2 วิธี คือ จัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเอง และรับถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

7) สวัสดิการและความก้าวหน้าของพนักงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีสิทธิสวัสดิการ และความก้าวหน้าเท่าเทียมกับข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และในบางรายการจะดีกว่าข้าราชการครูที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.3.2 แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2552 - พ.ศ.2554)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อเป็นทิศทางในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.: 3-5)

วิสัยทัศน์

การจัดการศึกษาทุกระดับได้มาตรฐานแบบมีส่วนร่วมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาในการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ เต็มศักยภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. ปลุกฝังจิตสำนึกให้รักในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย
5. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้
6. รณรงค์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพ
สมบูรณ์แข็งแรง

8. ส่งเสริมให้ครอบครัวอบอุ่น และชุมชนเข้มแข็ง

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

1. ประชาชนได้รับบริการสาธารณะด้านการศึกษา
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

2. ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ เข้ามา
มีส่วนร่วมในการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ประชาชนดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

4. เด็ก เยาวชน และประชาชนมีคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

5. ประชาชนมีความรู้เพียงพอสำหรับใช้ในการ
ประกอบอาชีพ

6. เด็ก เยาวชน และประชาชนรักในเอกลักษณ์
และค่านิยมความเป็นไทย

7. สังคมท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

8. เด็ก เยาวชน และประชาชนตระหนักถึงความ
สำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

9. เด็ก เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์
แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ

10. ครอบครัวมีความอบอุ่น

11. ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

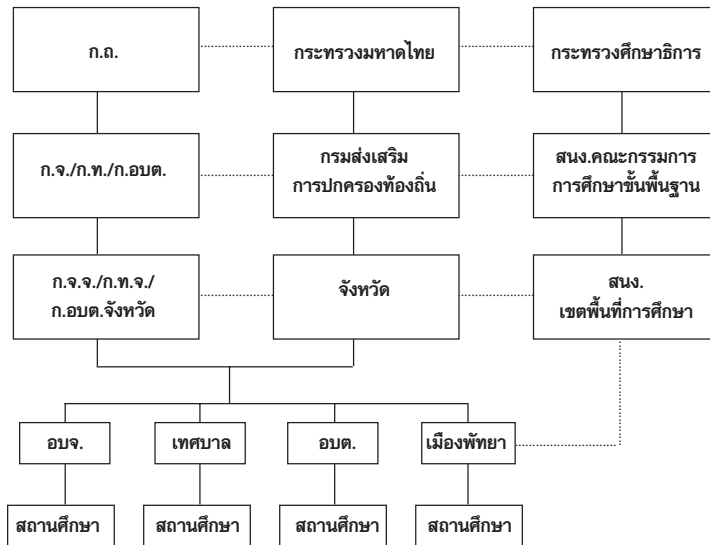
1. พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคี
การพัฒนาในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาตาม
แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชน
มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
5. พัฒนาความรู้ของประชาชนให้มีความสามารถ
ในการประกอบอาชีพ
6. ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกฝังจิตสำนึกใน
เอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย
7. จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อ
สร้างสรรค์ให้ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
8. สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
9. ส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก
เยาวชนและประชาชน
10. ส่งเสริมความอบอุ่นของครอบครัว
11. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

1.4 การบริหารจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดระบบบริหารงานบุคคลเพื่อการศึกษา และการดำเนินการด้านวิชาการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.)

1.4.1 โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยคณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และ ก.อบต.) ได้กำหนดโครงสร้างสำนัก/กอง/ส่วนการศึกษา เพื่อให้เป็นหน่วยรับผิดชอบด้านการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยกำหนดให้ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติทางการศึกษาสำหรับจำนวนบุคลากรด้านการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจที่ดำเนินการในปัจจุบัน และที่ดำเนินการในอนาคต รวมถึงกรณีรับโอนการจัดการศึกษาด้วย โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงในเชิงระบบการจัดการศึกษาท้องถิ่น ดังแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 ระบบการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่น
ที่มา: ปรับจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.

1.4.2 การจัดระบบบริหารงานบุคคลเพื่อการศึกษา

การบริหารงานบุคคล/บุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงสืบเนื่องจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 พระราชบัญญัติเงินเดือนเงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 และพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ซึ่งทำให้การบริหารงานบุคคล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดให้มีความสอดคล้อง ดังนั้น แม้ว่าการบริหารงานบุคคล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะถือปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 แต่มาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นก็กำหนดให้คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต.) ต้องนำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูในส่วนที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการ พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่นโดยอนุโลม ดังนั้น คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ. ก.ท. และ ก.อบต.) จึงต้องปรับปรุงมาตรฐานและหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลของข้าราชการ พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามกฎหมายดังกล่าว โดยจัดทำประกาศมาตรฐานทั่วไปและหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น และมีผลบังคับใช้เช่นเดียวกับ

หลักเกณฑ์ของ ก.พ. โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายใดๆ ดังนั้น การบริหารงานบุคคล มาตรฐานวิชาชีพ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ตลอดจนสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ต่างๆ ของข้าราชการ พนักงานครู ส่วนท้องถิ่น จึงสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับการกำหนดตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันมีการกำหนดตำแหน่งบุคลากร ทางการศึกษา จำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1) บุคลากรในสถานศึกษา

1.1) สายงานบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

1.2) สายงานการสอน ได้แก่ ครูผู้ช่วย และครู

1.3) บุคลากรสนับสนุนการสอน (พนักงานจ้างตามภารกิจ ได้แก่ กลุ่มตำแหน่งการเงิน/บัญชี/พัสดุ กลุ่มตำแหน่งธุรการ/บันทึกข้อมูล กลุ่มตำแหน่งโภชนาการ/อนามัยโรงเรียน และกลุ่มตำแหน่งคอมพิวเตอร์ โสตทัศนศึกษา

2) ข้าราชการและพนักงานครูไม่สังกัดสถานศึกษา

2.1) สายงานบริหารการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่ง นักบริหารการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา รองผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักการศึกษานอกระบบและส่งเสริมการศึกษา

2.2) สายงานนิเทศการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

2.3) สายงานการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งสันทนการ
นักวิชาการศึกษา นักวิชาการวัฒนธรรม และบรรณารักษ์

2.4) สายงานทั่วไป (บุคลากรทางการศึกษา) ได้แก่
เจ้าพนักงานห้องสมุด เจ้าพนักงานศูนย์เยาวชน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้า
หน้าที่ศูนย์เยาวชน

1.4.3 การบริหารงานวิชาการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยึดแนวการบริหารงาน
วิชาการตามความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาที่
กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และใช้หลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนซึ่งได้มี
การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมด้านวิชาการในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

1.1) การอบรมทบทวนการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา ให้สถานศึกษาดำเนินการจัดหลักสูตรได้สอดคล้องกับ
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ผู้บริหารสถานศึกษา
ทุกโรงเรียน

1.2) พัฒนาคู่มือระดับปฏิบัติการสอนให้สามารถ
วิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ในชั้นที่เริ่ม
ใช้หลักสูตรในปีการศึกษาแรกของทุกชั้นปี

1.3) อบจ. เทศบาล อบต. และเมืองพัทยาจัดตั้ง
งบประมาณสถานศึกษาเพื่อการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.1) การส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มด้อยโอกาส ส่งเสริมให้สถานศึกษาของท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการ

2.3) การวิจัยในชั้นเรียน โดยนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.4) การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีกรรมการจากชุมชนเป็นกรรมการร่วม

2.5) การวัดและประเมินผล สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรแต่ละสถานศึกษาเองทุกท้องถิ่น และต้องมีการประเมินคุณภาพภายใน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบประเมินเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลใช้วางแผนพัฒนาร่วมกันได้ในทุกระดับ

ตอนที่ 2 สารระสำคัญเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่นที่มีชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะ ซึ่งผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เพื่อให้เหมือนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นๆ องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลที่กระจายอยู่ทั่วประเทศมีขนาดที่แตกต่างกัน โดยใช้เกณฑ์รายได้เป็นหลักในการพิจารณา ในปี พ.ศ.2547 กระทรวงมหาดไทย ประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีจำนวนประชากรไม่ถึง 2,000 คน และไม่สามารถจะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมเข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน และมีการยกฐานะของสภาตำบลหลายแห่งให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจุบันหลักเกณฑ์และขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น ดังนี้

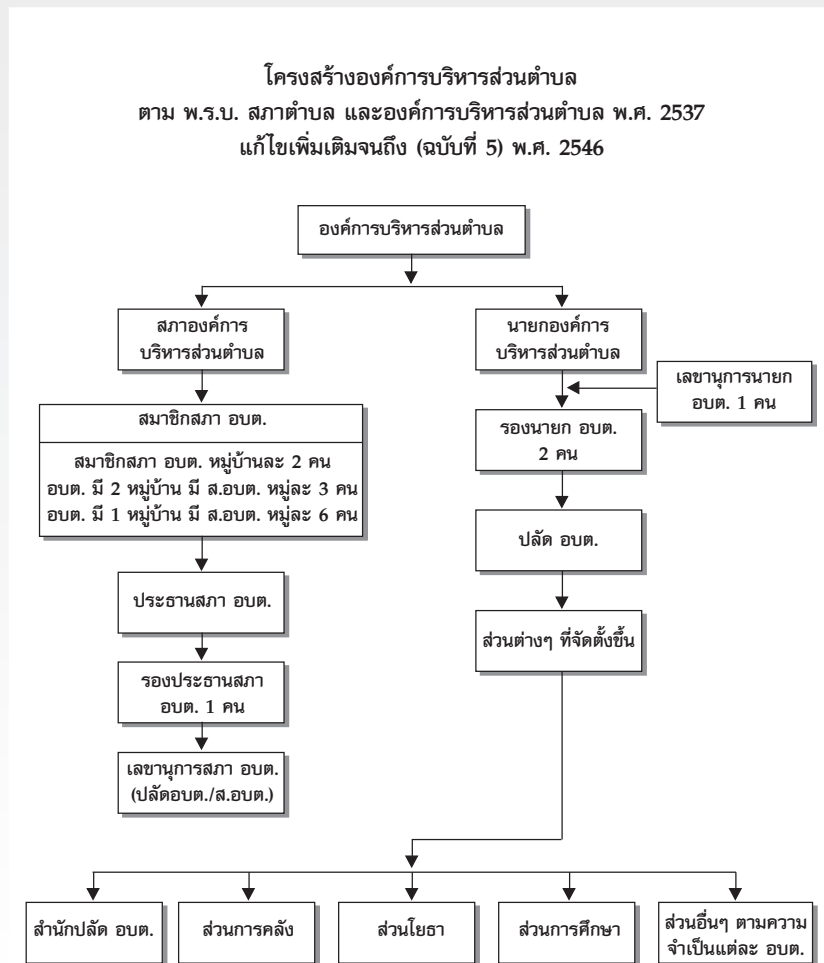
1) อบต. ขนาดใหญ่ เป็น อบต. ที่มีรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุน 20 ล้านบาทขึ้นไป

2) อบต. ขนาดกลาง เป็น อบต. ที่มีรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุน
6 - 20 ล้านบาท

3) อบต. ขนาดเล็ก เป็น อบต. ที่มีรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุน
ต่ำกว่า 6 ล้านบาท

2.2 โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติได้แก่ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายบริหารได้แก่ นายองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จุดมุ่งหมายของการจัดตั้ง อบต. คือ การกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้ได้มากที่สุด รับผิดชอบในเขตพื้นที่ของตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถพัฒนา อบต. ไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลได้ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ดังแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา: มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551 หน้า 42

จากโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลข้างต้น ประกอบด้วย
สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ซึ่งมีที่มาและอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (บุญอริ ยีหมะ, 2550:167-170)

2.2.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ
สมาชิกสภา มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน
หมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง
2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 3 คน
อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่
วันเลือกตั้ง

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภา 1 คน และ
รองประธานสภาอีก 1 คน เป็นผู้ช่วย มาจากการเลือกกันเองของ
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการประชุม
และดำเนินกิจการอื่นให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวง
มหาดไทยกำหนด

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน
ตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติ
องค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 3) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

- 4) รับทราบนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจำเป็นต้องแถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำทุกปี
- 5) การตั้งกระทู้ถามต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับงานในหน้าที่
- 6) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแถลงข้อเท็จจริง หรือ แสดงความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยไม่มีการลงมติ

2.2.2 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรเช่นเดียวกัน มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน 2 วาระ แต่จะดำรงตำแหน่งได้อีกครั้งเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งต้องไม่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงานได้ไม่เกิน 2 คนและอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งต้องไม่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบาย โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

- 2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- 5) ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล รองจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจอื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือ ตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย
- 6) เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริง ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนต่อที่ประชุม แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน
- 7) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น

2.3 การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดให้มี 2 องค์กร เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คือ คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล และคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล ในแต่ละจังหวัดให้มีคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลร่วมกันคณะหนึ่ง ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้น คณะกรรมการชุดนี้มีทั้งหมด 27 คน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของพนักงานส่วนตำบล กำหนดจำนวนและอัตราตำแหน่ง อัตราเงินเดือน วิธีการจ่ายเงินเดือน และประโยชน์ตอบแทนอื่น หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคัดเลือก การบรรจุและแต่งตั้ง การย้าย การโอน การรับโอน การเลื่อนระดับ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ รวมถึงกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงาน และการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล และการกำกับดูแล ตรวจสอบ แนะนำ ชี้แจง ส่งเสริม และพัฒนาความรู้แก่พนักงานส่วนตำบล

2) คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ละแห่งเป็นไปโดยมีมาตรฐานที่สอดคล้องกัน ให้มีคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลแต่ละแห่งเป็นไปโดยมีมาตรฐานที่สอดคล้องกัน

ให้มีคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลคณะหนึ่ง มีจำนวน 18 คน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามเบื้องต้นสำหรับพนักงานส่วนตำบล อัตราตำแหน่ง และมาตรฐานของตำแหน่ง อัตราเงินเดือนและวิธีการจ่ายเงินเดือน และประโยชน์ตอบแทนอื่น หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคัดเลือก การบรรจุและแต่งตั้ง การย้าย การโอน การเลื่อนระดับและการเลื่อนชั้น เงินเดือน วินัยและการรักษาวินัย และการดำเนินการทางวินัย การให้ออกจากราชการ สิทธิ การอุทธรณ์ การพิจารณาอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ วิธีการบริหารและการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล และกิจการอันเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในองค์การบริหารส่วนตำบล การให้ข้อคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล รวมทั้งการกำกับดูแล แนะนำและชี้แจง ส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่พนักงานส่วนตำบล

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ไวท์ (White, 1982 อ้างถึงในกรมการพัฒนาชุมชน, 2529: 11) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การมีส่วนร่วม (participation) ประกอบด้วย 4 มิติ มิติที่หนึ่ง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะใครควรทำ และทำอะไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติ ตามที่ได้ตัดสินใจ มิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานและมิติที่สี่ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งโดยปกติทั่วไปเป็นที่เข้าใจกันว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไป มีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนและลึกซึ้งไปกว่าเพียงการมีส่วนรับผิดชอบ เมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไป มีส่วนรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง ในภาพรวม (Gustavo, 1992: 4) ส่วน หวัง (Whang, 1981: 91-92) เห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการในการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือกลุ่มเพื่อได้สะท้อนถึงความสนใจของตน หรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงานหรือทรัพยากรต่อสถาบัน/ระบบที่ครอบคลุม การดำเนินชีวิตของพวกเขา ในขณะที่สหประชาชาติ (United Nations, 1981: 5) เห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการ

พัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

โดยสรุปแล้ว ความหมายโดยทั่วไปของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และรับผิดชอบดำเนินการ ในกิจการใดๆ ที่มีผลกระทบถึงตัวประชาชน สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แยกออกเป็นคำสำคัญได้ 2 คำ คือ การมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษา มีความหมายว่า การดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงหมายถึง การเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการ และร่วมประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.2 ความสำคัญของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เนื่องจากชุมชนเป็นทั้งแหล่งที่อยู่ของกลุ่มคน เป็นภูมิปัญญา เป็นแหล่งทรัพยากร และเป็นสถานที่หล่อหลอมบุคคลในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม ส่วนการศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเจริญงอก ดังนั้นชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สรุปได้ 3 ประการ คือ

- 1) ช่วยให้ระบบการศึกษาทราบความต้องการและปัญหาของชุมชนทำให้สามารถจัดการศึกษาได้เหมาะสมกับชุมชน

2) ช่วยให้การศึกษาดำเนินการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ทั้งด้าน
ทรัพยากรและภูมิปัญญา

3) ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีและร่วมมือซึ่งกันและกัน
ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่จัดการศึกษา

3.3 ประเภทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

การแบ่งประเภทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
แบ่งได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้แบ่ง ในที่นี้ได้นำเสนอ
การแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมที่สำคัญๆ ดังนี้

3.3.1 การแบ่งตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม เป็นการ
จำแนกที่พิจารณาจากกิจกรรมของโครงการนั้นๆ ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง
ที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งกิจกรรมต่างๆ อาจมี
ความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานหรือโครงการ แต่โดยทั่วไป
แล้วการพิจารณาการมีส่วนร่วมในมิตินี้จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลัก
3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ 2) การมี
ส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน
โครงการ

3.3.2 การแบ่งตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย
4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้น
ที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
ภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการ
ของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานและกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในชั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในชั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการประเมินว่า โครงการที่ประชาชนร่วมดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ หรือการประเมินผลรวม (summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

3.3.3 การแบ่งตามระดับความสมัครใจในการเข้าร่วม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ 2) การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ 3) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับหรือการเกณฑ์จากผู้ที่มิอำนาจเหนือกว่า ดังสาระโดยสังเขปต่อไปนี้

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจากการคิดริเริ่มของประชาชนเองซึ่งอาจเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ความเดือดร้อน และความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มีการรวมกลุ่ม

วางแผนและลงมือกระทำการร่วมกัน หรืออาจเกิดจากความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยสมัครใจ

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ เป็นการมีส่วนร่วมที่ไม่ได้เกิดจากความคิดริเริ่มของประชาชนเอง แต่เกิดจากการชักนำจากภายนอกหรือจากชนชั้นนำโดยอาศัยความเกรงใจที่ประชาชนอาจจะมีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออาจจะใช้สิ่งล่อใจที่เป็นผลตอบแทนทางวัตถุหรือทางจิตใจกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา โดยที่ประชาชนยังไม่มี ความสมัครใจหรือความศรัทธาอย่างเต็มเปี่ยมในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการใช้อำนาจที่เหนือกว่าไปบังคับหรือระดมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3.3.4 การแบ่งตามวิธีของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงในการกระทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทางอ้อม ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมที่บุคคลเกี่ยวข้องกับกิจกรรมโดยทางอ้อม หรือผ่านตัวแทน

3.3.5 การแบ่งตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม 2) ระดับของการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน และ 3) ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ตัวอย่างของแนวคิดของการมีส่วนร่วมที่แบ่งตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมนี้ที่สำคัญที่สุด คือ แนวคิดของ อาร์นสไตน์ (Arnstein,

1969: 216) ซึ่งเสนอแนวคิดว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นบันได การมีส่วนร่วม 8 ขั้น จากขั้นต่ำของบันไดคือ ขั้นถูกจัดกระทำ และ ขั้นที่สองคือ ขั้นบำบัดรักษานั้น เรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจ ในกรณีนี้จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจโดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหาวิธีการของการตัดสินใจ หรือ ตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่นั้น ขั้นที่สองนี้ สร้างขึ้นมาเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นนี้ไม่ใช่เป็นการทำให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา (educate) หรือการทำการรักษา (cure) ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

บันไดขั้นที่ 3 ถึง 5 ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรม หรือ การมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้นที่ 3 ขั้นรับฟังข่าวสาร และขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษานั้น ความเห็นหรือข้อคิดของประชาชนได้รับการรับฟังจากผู้กุมอำนาจอยู่มากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่า ความคิดเห็นของพวกเขา จะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพได้ ส่วนในขั้นที่ 5 ขั้นปลอบใจ เป็นขั้นสูงของการมีส่วนร่วมบางส่วนที่ยอมให้คนจนให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดระดับสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชน ซึ่งเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น

ประชาชนสามารถเข้าไปสู่ขั้นที่ 6 ขั้นเป็นหุ้นส่วน ซึ่งจะทำให้เขาสามารถเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่ 7 ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน และขั้นที่ 8 ขั้นควบคุมโดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง แนวคิดการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์นี้ มองความเข้มของการมีส่วนร่วมในแง่ของการมีอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีพิสัยของความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลยไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

3.3.6 การแบ่งตามพิสัยของกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง หมายถึงการมีส่วนร่วมโดยตลอด หรือมีส่วนร่วมตลอดช่วง ตลอดกิจกรรมการมีส่วนร่วม และ 2) การมีส่วนร่วมเป็นช่วงๆ

3.3.7 การแบ่งตามระดับขององค์การ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ เป็นการมีส่วนร่วมในงานที่เกี่ยวข้องหรือการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง
- 2) การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับสูงขึ้นไป การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นตัวแทน
- 3) การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การ การมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์การซึ่งมักจะดำเนินการโดยคณะกรรมการการบริหารขององค์การ

สรุปสาระในการแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมทั้ง 7 กลุ่มข้างต้นเป็นการแบ่งการมีส่วนร่วมโดยใช้มิติที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามลักษณะภายในของแต่ละกลุ่มกลับไม่ได้เป็นอิสระต่อกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ลักษณะภายในของแต่ละกลุ่มอาจมีความซ้ำซ้อนกันได้ แต่มิติในการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมดังกล่าว ก็ช่วยให้พิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมยิ่งขึ้น สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในลักษณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจาก (1) ลักษณะและวิธีการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (2) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา และ (3) เรื่องที่ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 4 ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ที่ระบุไว้เกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังนั้น ความเสมอภาคทางการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในหลักการจัดการศึกษา

4.1 ความหมายของความเสมอภาคในการจัดการศึกษา

คำว่า ความเสมอภาค (equality) มีความหมายได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับหลักที่ใช้ในการพิจารณา หากพิจารณาตามหลักสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมของมนุษย์ทุกคนในการได้รับสิทธิพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชนโดยผ่านการปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ด้วยความเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าพิจารณาตามหลักกฎหมาย หมายถึง หลักการพื้นฐานของความยุติธรรมที่กำหนดให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อย่างเท่าเทียมกัน ถ้ายึดตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน (ศรีณยู หมั่นทรัพย์ 2553, <http://www.powerfulcitizen.com>)

สำหรับความเสมอภาคในการจัดการศึกษา นักวิชาการได้ให้ความหมายของ ไว้ดังนี้

กอร์ดอน (Gordon, 1972: 423-434) ให้ความหมายของความเสมอภาคในการจัดการศึกษาไว้ว่า ความเสมอภาคมีความหมายครอบคลุมสภาพการณ์ 4 ประการ คือ

- 1) การมีหลักประกันแก่บุคคลทุกคนที่จะได้ศึกษาตลอดช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งตามความสามารถของสติปัญญาของตน
- 2) การที่บุคคลมีโอกาสดำเนินการทางการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน
- 3) บุคคลมีโอกาสพัฒนาทักษะและความสามารถที่แต่ละบุคคลมีอยู่โดยธรรมชาติและโดยการสร้างสมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- 4) บุคคลได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม

โคลแมน (Coleman cited in 'Tesconi and Hurwitz, 1974:101) ได้เสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

- 1) การจัดการศึกษาแบบให้เปล่าเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ในระดับหนึ่ง
- 2) การจัดหลักสูตรร่วมสำหรับเด็กทุกคนไม่ว่าจะมีพื้นฐานอย่างไร
- 3) เด็กมีภูมิหลังต่างกันได้เข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกัน
- 4) ภายในชุมชนแต่ละแห่งมีความเสมอภาคกัน

โคห์น (Cohn, 1982:696) กล่าวว่า ความเสมอภาคทางการศึกษาหรือความยุติธรรมทางการศึกษา (Educational equity or fairness) หมายถึง การที่นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากชนชั้น เผ่าพันธุ์ ลัทธิ หรือสถานะทางเศรษฐกิจใดๆ ในสังคมจะต้องได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ความเสมอภาคยังมีความหมายกว้างไปถึงความเสมอภาคของทรัพยากรการศึกษา ซึ่งเป็นตัวป้อน (input) และความเสมอภาคในผลผลิตทางการศึกษา (output)

ซีกาตา (Secada, 1989: 4) กล่าวว่า ความเสมอภาคนั้นจะไม่ปรากฏความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยปกติแล้วกลุ่มต่างๆ จะมีลักษณะประชากรตามภูมิหลัง คือ ระดับสังคม วงศ์ตระกูล เพศ เชื้อชาติ ภาษาที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ใช้เป็นดัชนีที่สำคัญทางการศึกษา โดยความแตกต่างระหว่างกลุ่ม และแสดงถึงความไม่เสมอภาคที่ยังมีอยู่ ดังนั้น ความเสมอภาคคือ การไม่ปรากฏความแตกต่างนี้แก่โรงเรียนและผู้เรียนทุกคน โดยไม่ให้เกิดความแตกต่างกันในภูมิหลังของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ความเสมอภาคทางการศึกษาต้องขจัดความยากจนให้หมดไปและให้มีการกระจายรายได้ดีขึ้น สิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการคือ การขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะความรู้ ความชำนาญและขีดความสามารถของคนนับว่าเป็นทุนรอนชีวิตในการเพิ่มพูนรายได้

อุกาวา (Uekawa, 2001) นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาไว้ ดังนี้

1) เป็นแนวคิดที่เน้นความเสมอภาคในโอกาสและผลในด้านหนึ่ง ความเสมอภาคทางการศึกษามาจากการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งหมายถึง คุณภาพเครื่องอำนวยความสะดวกในโรงเรียน จำนวนหนังสือในห้องสมุด คุณภาพครู เวลาสอน เป็นต้น อีกด้านหนึ่งคือโอกาสที่เกิดจากผลของการศึกษา โดยดูจากตัวชี้วัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและศีลธรรม การพัฒนาสังคม

2) ความเสมอภาคหรือไม่เสมอภาคสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ตัวอย่างเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน สามารถเกิดได้ในกลุ่มเพื่อน ห้องเรียน กลุ่มเด็กที่มีความสามารถต่างกัน โรงเรียนท้องถิ่น และความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากความแตกต่างทางสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันเกิดขึ้นได้ทุกที่เช่นกันไม่ว่าที่ใด

3) ความเสมอภาคไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพการศึกษาที่ดีเสมอไป ผู้เรียนจะมีคุณภาพลดลงมาอย่างเสมอภาคกัน

4.2 องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดของความเสมอภาคทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532) กล่าวถึงความเสมอภาคทางการศึกษาว่า มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) ความเสมอภาคในโอกาสการเข้ารับบริการการศึกษา ซึ่งรวมถึงโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ และการเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิต

- 2) การกระจายโอกาสให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลในท้องถิ่นและกลุ่มผู้ยากไร้ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
- 3) ความเสมอภาคในคุณภาพการศึกษา
- 4) ความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึง การจัดสรรทรัพยากรของรัฐ การระดมทรัพยากรของภาคเอกชน และการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้เรียน

ฟาร์เรล (Farrell, 1994) กล่าวว่า การมองประเด็นความเสมอภาคทางการศึกษา (equity of education) ซึ่งมีองค์ประกอบของความเสมอภาคทางการศึกษา 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ความเสมอภาคในการได้รับโอกาส (equity of access) หมายถึง การที่เด็กทุกคนที่มาจากกลุ่มสังคมต่างๆ มีโอกาสเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยพิจารณาว่าโรงเรียนเป็นแหล่งในการขัดเกลาทางสังคม
- 2) ความเสมอภาคในการอยู่รอดในโรงเรียน (equity of survival) หมายถึง การที่เด็กที่มาจากกลุ่มสังคมต่างๆ มาอยู่ในโรงเรียนจนถึงระดับที่กำหนด ซึ่งโดยปกติจะหมายถึง ระดับชั้นประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา
- 3) ความเสมอภาคในผลผลิต (equity of output) หมายถึง การที่เด็กที่มาจากกลุ่มสังคมต่างๆ ได้มีโอกาสศึกษาในสิ่งเดียวกัน ในระดับการศึกษาเดียวกันตามที่โรงเรียนกำหนด
- 4) ความเสมอภาคในผลลัพธ์ (equity of outcome) หมายถึง การที่เด็กในสังคมต่างๆ ได้เข้าเรียนเหมือนกัน เรียนในสิ่งเดียวกัน เด็กที่จบการศึกษาในระดับเดียวกันควรจะได้มีสภาพชีวิตเหมือนกัน เช่น มีรายได้เท่าๆ กัน มีงานทำเหมือนกัน เป็นต้น

4.3 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของความเสมอภาคทางการศึกษา

การจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคนั้น นักวิชาการได้ศึกษาและนำเสนอปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคของความเสมอภาคทางการศึกษาดังนี้

The Coleman Report (Tesconi and Hurwitz, 1974: 22-27) ศึกษาสำรวจถึงความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา พบว่า โรงเรียนมีอิทธิพลเล็กน้อยต่อความสำเร็จของผู้เรียน แต่ความแตกต่างในด้านภูมิหลังของผู้เรียน ด้านสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว เพื่อนบ้านและกลุ่มเพื่อน เป็นตัวหลักนำไปสู่ความไม่เสมอภาคในโรงเรียน

พีมา (Pema, 1997:110) กล่าวถึง สาเหตุของความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษาเป็นสำคัญ ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งนำมาสู่ความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และในทางกลับกัน โอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันจะทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้นทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ยัง (Young, 1997) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่เสมอภาคทางการศึกษา โดยใช้แนวคิดมาจากทฤษฎีเรื่องทรัพยากรการเงินและการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของครอบครัว รายได้ของครอบครัวจะเป็นตัวตัดสินว่าจะเข้ารับการศึกษหรือไม่ แบบจำลองทุนมนุษย์ของเบคเกอร์และตันส์ (Becker and Tonnes, 1996 อ้างใน Young, 1997) พบว่า การลงทุนทางการศึกษาของผู้ปกครองขึ้นอยู่กับรายได้ของครอบครัว และชนชั้นเป็นตัวกำหนดรายได้ของครอบครัว และชนชั้นเป็นผู้กำหนดรายได้ของผู้ปกครองอีกทีหนึ่ง เด็กที่มาจาก

ครอบครัวยากจนมักจะเรียนต่ำไปด้วย และต้องคำนึงถึงการสนับสนุนของครอบครัว เพราะครอบครัวยังต้องเสียค่าใช้จ่ายทางตรงส่วนหนึ่ง ได้แก่ ค่าเล่าเรียน อุปกรณ์การศึกษา เสื้อผ้า และค่าเดินทาง รวมทั้งค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่เกิดจากการเสียโอกาสในการหารายได้ (Boudon, 1974 อ้างใน Young, 1997)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดการศึกษา อาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความเสมอภาคในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ความเสมอภาคในการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคในคุณภาพการศึกษา และความเสมอภาคในการได้รับการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการจัดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาเบื้องต้น พบว่า สตีแยส (Steers, 1977) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ โดยจำแนกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) ลักษณะขององค์การ หมายถึงลักษณะโครงสร้างองค์การ และความสัมพันธ์ระหว่างสายงานการบังคับบัญชาตามบทบาทหน้าที่และตัวบุคคลในองค์การ ตลอดจนขนาดขององค์การ โดยมีความเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ (decentralization) ความชำนาญเฉพาะทาง (specialization) ความเป็นทางการ (formalization)

ช่วงการบังคับบัญชา (span of control) และขนาดขององค์การ (organization size)

2) ลักษณะของสภาพแวดล้อม มีทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่ ความสลับซับซ้อน ความมั่นคง และความไม่แน่นอน เช่น สภาพการณ์ด้านการตลาด เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น และสภาพแวดล้อมภายในองค์การ หมายถึง บรรยากาศขององค์การ ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงาน ดังนั้น องค์การที่มีประสิทธิผลผู้บริหารต้องให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมภายนอกและปรับโครงสร้างและการปฏิบัติให้เข้ากับสภาวะที่เป็นอยู่

3) ลักษณะของบุคคลในองค์การ พฤติกรรมของบุคคลในองค์การมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ องค์การที่มีประสิทธิผลต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้ออำนวยให้บุคลากรไม่เพียงแต่ทำงานตามหน้าที่ แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาการทำงานให้ไปสู่เป้าหมายขององค์การ

4) ลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสร้างสรรค์

ฮีลลี (Healy, 1994: 68-69) กล่าวถึงจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โดยเน้นใน 2 ประเด็นที่สำคัญ คือ

1) ด้านทีมงาน ต้องมีความเป็นอิสระ บุคลากรในทีมได้รับการสนับสนุนให้รับผิดชอบ ได้รับการพัฒนาทักษะในการทำงาน และการแก้ปัญหา รวมทั้งได้รับมอบอำนาจให้สามารถดำเนินการด้านทรัพยากรและงบประมาณ

2) ด้านโครงสร้าง ควรจัดโครงสร้างองค์การใหม่ที่จะสะท้อนการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีการบริหารแบบแบนราบ รวมทั้งกำหนดให้มีผู้จัดการคุณภาพ (quality manager)

สำหรับ แฮริส และ โจน (Harris and Jon, 2000: 37-39) ได้ศึกษาเปรียบเทียบโปรแกรมการปรับปรุงสถานศึกษาของประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา และได้ข้อสรุปองค์ประกอบร่วมกันในการปรับปรุงคุณภาพให้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1) การสนับสนุนของหน่วยงานภายในและภายนอก หน่วยงานภายใน ได้แก่ ครูและบุคลากรที่พร้อมจะทำงานร่วมกัน และสำหรับหน่วยงานภายนอกจะเข้ามามีบทบาทในการเจรจาต่อรองร่วมกับบุคลากร ให้การสนับสนุนทรัพยากรและเงินทุน ให้ความช่วยเหลือ และกระตุ้นการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2) การมีจุดเน้นที่เป้าหมายการสอนและการเรียนรู้ การที่สถานศึกษามีเป้าหมายเน้นที่การสอนและการเรียนรู้จะมีส่วนกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงสถานศึกษาในด้านการสอนและการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3) ข้อตกลงในการพัฒนาครูและพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาครูเป็นหัวใจของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา โดยมีการพัฒนา ด้านทักษะ ความรู้และความเข้าใจใหม่ๆ มีการสนับสนุนให้ครูได้แสดง ความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ๆ และแบ่งปันความรู้ซึ่งกัน และกัน

4) ภาวะผู้นำ ผู้นำต้องแสดงความรับผิดชอบและบทบาท ต่อการปรับปรุงสถานศึกษา โดยการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วม ของครูในทุกกระดับ ผู้นำจะผลักดันให้ครูรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลง

5) การประเมินระหว่างและสิ้นสุดการทำงาน การประเมิน เป็นวงจรการปรับปรุงสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะเป็น วิธีทางที่จะได้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งต้องเป็นการประเมินที่มีหลักฐาน ชัดเจนและโปร่งใส

เลอวินและ เลอซอท (Levine and Lezotte อ้างถึงใน Cuttance, 1994) กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของ สถานศึกษา โดยนำเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและบรรยากาศ ของสถานศึกษาไว้ว่า วัฒนธรรมและบรรยากาศของสถานศึกษาที่ เอื้อต่อการพัฒนาจะมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นระเบียบ เอื้อต่อการพัฒนา วัฒนธรรมการทำงานที่มีการยอมรับของผู้ปฏิบัติ งานที่จะร่วมดำเนินการตามพันธกิจที่เน้นผลสำเร็จ การมุ่งเน้นการแก้ ปัญหาและมีความสมานสามัคคี ความร่วมมือ การเห็นพ้อง การสื่อสาร ของบุคลากรในองค์การที่ถูกต้อง คล่องตัว นอกจากนี้ยังมีปัจจัย ที่สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพและการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อนักเรียนจะได้ประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ จัดหาวัสดุอุปกรณ์

การสอนให้สมบูรณ์และเหมาะสม มีการพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล สำหรับเรื่องภาวะผู้นำ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ผู้นำควรสามารถคัดเลือก และแต่งตั้งบุคลากรอย่างเหมาะสม มีความเป็นอิสระไม่แบ่งพรรค แบ่งพวก สามารถกำกับติดตามกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยตนเอง รู้จักใช้เวลาและพลังงานในการปรับปรุงสถานศึกษา ให้ การสนับสนุนและพัฒนาครูอาจารย์ จัดหาทรัพยากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และที่สำคัญคือการเป็นผู้นำด้านวิชาการ ปัจจัยภายนอก ที่กล่าวถึง คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ฟูแลน (Fullan อ้างถึงใน Healy, 1994) เสนอว่าการบริหารจัดการ และการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัย 6 ประการ คือ

1) การสร้างวิสัยทัศน์ เป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรจะร่วม รับรู้และตกลงเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ขององค์การซึ่งจะ มีส่วนสนับสนุนการวางแผน

2) การวางแผนการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องสามารถตอบสนองความต้องการเปลี่ยนแปลงตามแรงกดดัน ของสถานศึกษา

3) การเริ่มดำเนินการและการเสริมพลังใจ การ เปลี่ยนแปลงในระยะแรกๆ เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ไม่แน่นอน และความกังวลใจ แต่การดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จในระยะต่อมา จะเพิ่มกำลังใจในการทำงาน

4) การพัฒนาบุคลากรและการสนับสนุนด้านทรัพยากร เป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปได้

5) การกำกับติดตามและการจัดการกับปัญหา จะมีส่วน
ผลักดันและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จเป็นที่ยอมรับได้

6) การปรับโครงสร้างหรือการจัดองค์การใหม่ ในการ
เปลี่ยนแปลงอาจจำเป็นที่บุคคลแต่ละคนจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีคิด
และการปฏิบัติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลตามมา คือ การปรับ
โครงสร้าง หรือการจัดองค์การใหม่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) ได้ร่วมกับ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินโครงการคัดเลือกองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการศึกษา เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการจัดการศึกษาดีเด่น โดยให้ได้รับ
รางวัลดีเด่นและรางวัลชมเชย ทั้งนี้ได้จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนในสังกัด และองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่ไม่มีโรงเรียนในสังกัด จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่น่าเสนอ
ผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการศึกษา พบว่า
การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการจัดการศึกษา
มีจุดเด่นที่อาจจัดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนในสังกัด ได้แก่
เทศบาลที่มีโรงเรียนในสังกัด พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่
ด้านการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา
อย่างชัดเจน พัฒนาเด็กและเยาวชนให้ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนา
ท้องถิ่น มีแผนเชิงรุกในการจัดการศึกษา เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม
โดยเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ มีส่วนในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น
ซึ่งทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีการแสวงหาและพัฒนา

ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนั้นยังมีการบริหารงานแบบ
องค์รวมและเป็นระบบ เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนา
เทคโนโลยี มีการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคม
โดยรวม และการสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้ทุนทางสังคม รวมทั้ง
พัฒนาคนแบบองค์รวม และเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี
ด้านการประสานงาน โดยสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่างสังกัด
ได้เป็นอย่างดี และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภายในและ
ภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา
การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีโรงเรียนในสังกัด
พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ *ด้านการบริหารจัดการ*
โดยให้ความสำคัญกับการศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจน มุ่งเน้น
การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและสังคมแห่ง
การเรียนรู้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาไว้
ในแผนพัฒนาการศึกษาโดยให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม
เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมใน
การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยได้รับความร่วมมือร่วมใจและ
การสนับสนุนจากชุมชน องค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นและสถานศึกษา
รวมทั้งมีการระดมทรัพยากรจากภายนอกมาใช้ประโยชน์ในการจัด
การศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณจำนวนมากสนับสนุนการจัด
การศึกษาของสถานศึกษา การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย *ด้านการประสานงาน* มีการระดมความร่วมมือจาก
หน่วยงานต่างๆ มาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา โดยสร้างเครือข่าย
ความร่วมมืออย่างกัลยาณมิตรกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน ใช้พลังประชาชนร่วมสร้างความพร้อมในการถ่ายโอนสถานศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมเรียนรู้กระบวนการถ่ายโอนสถานศึกษา ร่วมเตรียมความพร้อมร่วมจัดทำแผนงานและกิจกรรมการถ่ายโอนสถานศึกษา มีการสร้างความเข้าใจกับประชาชนและประชาสัมพันธ์แผนการถ่ายโอนสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหาร อปท.ทุกคนเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประสานการปฏิบัติงานการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญ ดังนี้

สำราญ ชนวนัน (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพการส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตตรวจราชการที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า (1) ศักยภาพการส่งเสริมการจัดการศึกษาของ อบต. โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ด้านอาคารสถานที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการเงิน ด้านสื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม ด้านกิจกรรมของโรงเรียน และด้านการบริหารจัดการโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (2) ความคิดเห็นต่อศักยภาพการส่งเสริมการจัดการศึกษาของคณะผู้บริหาร อบต.ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี โดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน โดยคณะผู้บริหาร อบต. ที่มีอายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และคณะผู้บริหาร อบต.ที่มีตำแหน่งต่างกันมี

ความคิดเห็นแตกต่างกัน (3) ปัญหาการปฏิบัติงานส่งเสริมการจัดการศึกษาของ อบต.พบว่า อบต.มีงบประมาณน้อย จึงให้การช่วยเหลือโรงเรียนได้น้อย ไม่ค่อยมีส่วนร่วมวางแผนจัดหาสื่ออุปกรณ์กับโรงเรียน ไม่มีบทบาทเข้าไปพัฒนาอาคารสถานที่และกิจกรรมของโรงเรียน ขาดการประสานงานกับโรงเรียน มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการศึกษาน้อย และไม่ค่อยเข้าใจบทบาทที่แท้จริงของโรงเรียน และ (4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของ อบต.คือ อบต. มีความสามารถจัดการศึกษาได้ อยากให้การช่วยเหลือโรงเรียนด้านอื่นๆ นอกจากการสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้อบต.เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษากับโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น และควรกำหนดแนวปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานกับโรงเรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ประภาพรรณ ไชยวงษ์ (2544) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จัดการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยมากกว่าการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบที่จัดมากที่สุด คือ การอบรมด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาตามอัธยาศัยที่ดำเนินการส่วนใหญ่คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนส่งเด็กเข้าเรียน ในด้านความพร้อม ในปี 2544 องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่พร้อมทั้งในการจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทุกระดับ ในปี 2549 ผู้บริหาร

สถานศึกษาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่ามี ความพร้อมถึงระดับประถมศึกษา ส่วนปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยอุปสรรค คือ ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหาร และบุคลากรของ องค์การบริหารส่วนตำบล จากกรณีศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ทางการศึกษา และการเห็นความสำคัญของการศึกษาของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการจัด และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุรพล ทองชาติ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพความพร้อมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส พบว่า สภาพความพร้อมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส โดยภาพรวมมีความพร้อมการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการควบคุมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือ ด้านบุคลากรมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านงบประมาณ และด้านอาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ มีความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ความคิดเห็นของประธานกรรมการบริหาร อบต. สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง และพนักงานสำนักปลัด อบต.ต่อสภาพความพร้อมของการ

จัดการศึกษาของ อบต. ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่าความคิดเห็นของประธานกรรมการ อบต. กับสมาชิก
ที่มาจากการเลือกตั้งและพนักงานสำนักปลัด อบต. ต่อสภาพความ
พร้อมของการจัดการศึกษาด้านอาคารสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์
มีความแตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับสภาพความพร้อมการจัด
การศึกษา มีดังนี้ (1) ด้านงบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่
นำไปใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับ
การศึกษา (2) ด้านบุคลากรมีจำนวนจำกัด ขาดบุคลากรที่มีความรู้
ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการบริหารงานและจัดการศึกษา
(3) ด้านการควบคุมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขาดบุคลากร
งบประมาณ และยังมีแผน โครงการ หรือมาตรการที่จะส่งเสริม
ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงขาดการสนับสนุนจาก
หน่วยงานการศึกษาในการแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
(4) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ยังไม่มีความพร้อม ไม่มีแผนงาน
ปรับปรุงหรือขยายเป็นที่ทำการด้านการศึกษา และมีข้อจำกัดเกี่ยวกับ
ที่ดิน สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา มีดังนี้ คือ ควรให้ความ
สำคัญในเรื่องนโยบายและแนวดำเนินการจัดการศึกษาที่ชัดเจน
เตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาให้กับ อบต. ในทุกด้าน จัดให้
มีการประชุมชี้แจง การฝึกอบรม และการกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกัน
ระหว่าง อบต. กับหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง การปรับปรุง
โครงสร้าง อบต. และกรอบอัตรากำลังของบุคลากรทางการศึกษาให้
เพียงพอ รวมถึงให้มีบุคลากรและหน่วยงานการศึกษา เข้ามาช่วยเหลือ
แนะนำเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

พริณ เสลานนท์ (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจ: ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการกระจายอำนาจ ในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงานและสามารถเป็นหน่วยการบริหารปกครองไม่ว่าจะพิจารณาโครงสร้างหรืออำนาจหน้าที่ที่สามารถร่วมกับหลักการกระจายอำนาจและหลักการปกครองท้องถิ่น และปัจจัยที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลประสบความสำเร็จคือ ความพร้อมของประชาชน และการคลังท้องถิ่นซึ่งตรงกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษา (1) สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการจัดการศึกษาในระบบ (2) สภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการประเมินให้จัดตั้งสถานศึกษาใหม่ (3) ปัจจัยความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) สภาพและปัญหาการประสานงาน การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (5) แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่ จัดการศึกษานอกระบบ โดยจัดกิจกรรมฝึกอบรมหรือให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านต่างๆมีการจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษาเป็นงบประมาณปกติ จัดสรรเป็นงบประมาณเพื่อพัฒนา ไม่เกิน 10 ล้านบาท

(2) สภาพปัญหา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีปัญหา ด้านการขาดแคลนหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร การผลิตสื่อ การจัดการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการ ขาดแคลนงบประมาณ การจัดสรรยังมีความล่าช้า ไม่เป็นธรรมและไม่ตรงกับความต้องการ มีระเบียบและเงื่อนไขการใช้มากเกินไป บุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอและวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับลักษณะงาน ระบบและโครงสร้างการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การศึกษายังขาดนโยบายและแนวการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (3) สภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการประเมินให้จัดตั้งสถานศึกษาใหม่โดยส่วนใหญ่จัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในการจัด (4) ปัจจัยที่ส่งเสริมในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ฝ่ายบริหารเป็นทีมเดียวกันและทำงานอย่างต่อเนื่อง ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วม การเมืองที่มีขั้วฝ่ายเดียวกัน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบด้าน การศึกษาโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีเจตคติไม่ดีต่อ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายการเมืองไม่มุ่งมั่นในการถ่ายโอน การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการไม่ประสงค์กระจายอำนาจจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

เฉลิมพล อภัยวี (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ อบต.ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของ อบต.ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม

วุฒิการศึกษา อาชีพเสริม ตำแหน่งภายใน อบต. และประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหาร อบต. ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของ อบต. ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ด้านการตัดสินใจในการบริหาร และการจัดการศึกษา และด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา อาชีพเสริม ตำแหน่งภายใน อบต. และประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหาร อบต. พบว่าไม่แตกต่างกัน

วีระวัฒน์ พิสัยพันธุ์ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ อบต. ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาอบต. ที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของสมาชิกสภา อบต. ที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมงานกิจการนักเรียน และด้านการมีส่วนร่วมงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง (2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และผู้มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงานบุคลากร ด้านกิจการนักเรียน และด้านงานธุรการ/การเงินและพัสดุ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

สมหวัง คันธรส (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ของทุกกลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับอำเภอ กลุ่มเจ้าหน้าที่และสมาชิก อบต. และกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ต่างเห็นด้วยที่จะให้ อบต. เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน 4 ด้าน คือ ด้านกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนงบประมาณการจัดการศึกษา และด้านการเป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเห็นว่าสมาชิกสภา อบต. เป็นผู้แทนประชาชนย่อมทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี (2) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของ อบต. ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มเห็นว่า อบต. ยังไม่มีความพร้อม โดยต่างก็เห็นว่า ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ

ด้านการศึกษา และ อบต.ยังไม่มีรายได้เพียงพอที่จะไปช่วยเหลือด้าน การศึกษาอย่างเต็มที่ตามความต้องการของโรงเรียนได้ ซึ่งทุกกลุ่มเห็น ตรงกันว่า อบต. จะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัย เงื่อนไขสำคัญ คือ มีรายได้หรือได้รับเงินอุดหนุนมากขึ้น หรือมี บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาเพียงพอและมีคุณภาพ

กรกมล เพชรล้อมทอง (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมี ส่วนร่วมของ อบต. ในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัด จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการมี ส่วนร่วมของ อบต.ในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ใน วัดและเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและคณะกรรมการบริหาร อบต.ที่มีต่อการมี ส่วนร่วมของ อบต.ในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ผลการวิจัยพบว่า (1) คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัดและคณะกรรมการบริหาร อบต.มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม ของ อบต.ในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยรวมอยู่ในระดับร่วมรับรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้าน ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษา อบรมเด็ก รองลงมาเป็นด้านการบัญชีและการเงิน ด้านงานบุคลากร และเจ้าหน้าที่ และอันดับสุดท้ายคือด้านการบริหารงานทั่วไป (2) คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและ คณะกรรมการบริหาร อบต. มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของ องค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อน เกณฑ์ในวัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

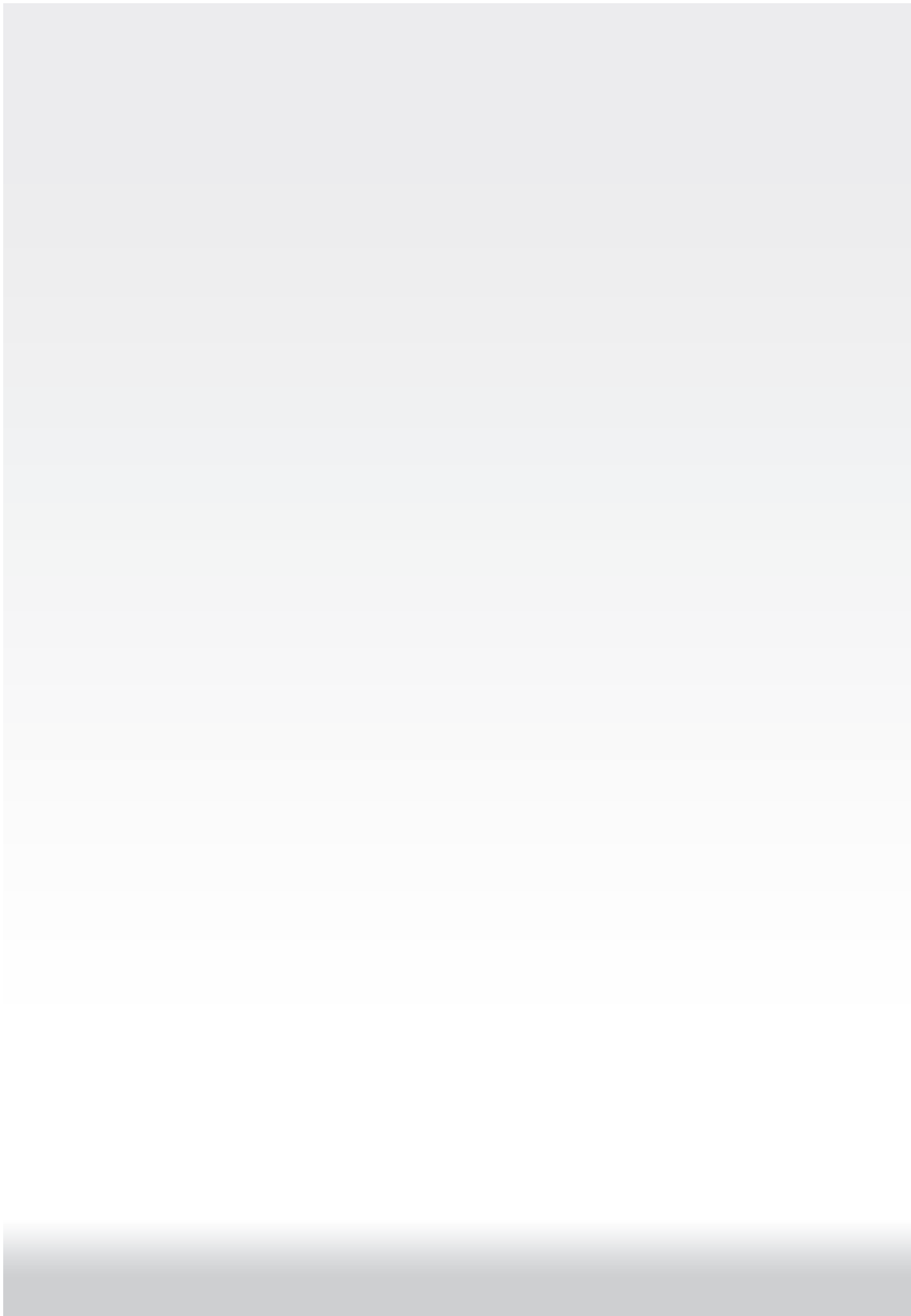
ประเสริฐ ลาวัลย์วิสุทธ์ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของสมาชิก อบต. มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา (1) ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของสมาชิก อบต. (2) แนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ในด้านงานวิชาการ ต้องการให้สถานศึกษาปรับหลักสูตร พัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยให้ครูพัฒนาตนเอง ยกเลิกการสอบซ่อมเปลี่ยนเป็นตกซ้ำชั้น นำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามาใช้ในการพัฒนานักเรียน ให้นำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการเรียนการสอน ใช้เครือข่ายการเรียนรู้ให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน *ด้านงบประมาณ* ให้ทำตามระเบียบของราชการและจัดทำรูปคณะกรรมการและแจ้งให้ชุมชนได้รับทราบการใช้งบประมาณ ให้สถานศึกษาจัดระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา *ด้านการบริหารงานบุคคล* ให้สถานศึกษาจัดทำแผนการรับนักเรียนเพื่อกำหนดอัตราครู การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการของโรงเรียนจะเป็นครูหรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสรรหา เชิญวิทยากรมาให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ให้ครูยึดจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวปฏิบัติตน *ด้านงานบริหารทั่วไป* ให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเป็นข้อมูลย้อนกลับ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษาให้ชุมชนและผู้ปกครองได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง พัฒนาครูให้มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดทำ

สำมะโนนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เข้าเรียนครบทุกคน การบริการของสถานศึกษาขอให้เบ็ดเสร็จในจุดเดียว และยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้รับบริการ สมาชิก อบต.เสนอแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน *ด้านงานวิชาการ* ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เชิญวิทยากรที่มีความรู้ในด้านการพัฒนาหลักสูตรมาเป็นผู้ดำเนินการประชุม พัฒนาครูและจัดหาเอกสารให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการตกซ้ำชั้นของนักเรียน *ด้านงบประมาณ* ให้ยึดระเบียบของราชการ โดยการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน จัดระดมทรัพยากร จัดทำทะเบียนภูมิปัญญาชาวบ้าน มาช่วยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น *ด้านการบริหารงานบุคคล* การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งครูให้สถานศึกษามีส่วนร่วม คุรุปฏิบัติหน้าที่โดยยึดจรรยาบรรณวิชาชีพครู *ด้านงานบริหารทั่วไป* ให้นำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน แจกข้อมูลข่าวสารด้วยหนังสือจากโรงเรียน หอกระจาย การบริการเน้นความรวดเร็ว โดยติดป้ายบอกเวลาในการจัดทำ แจกแบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทราบข้อมูลย้อนกลับ จัดทำสำมะโนนักเรียนในเขตบริการโดยให้ครูลงพื้นที่และจัดกิจกรรมเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ

ชาติรี ศิริสวัสดิ์ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการประกอบการ

ของบุคคลในชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการประกอบการของบุคคลในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุมชนต้องการให้โรงเรียนดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) การเข้ามาถามถึงปัญหาด้านการผลิต และการจำหน่ายสินค้าของชุมชน 2) การเข้ามาร่วมพูดคุยพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาด้านการผลิตสินค้า และการจำหน่ายสินค้ากับบุคคลในชุมชน 3) การเข้ามาช่วยวางแผนพัฒนางานด้านการผลิตสินค้าและการจำหน่ายสินค้าของชุมชน 4) การเข้ามาช่วยดำเนินการพัฒนางานด้านการผลิตสินค้า และการจำหน่ายสินค้าของบุคคลในชุมชน (2) ชุมชนส่วนใหญ่ได้รับการตอบสนองความต้องการในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการประกอบการจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกรณีตัวอย่างในระดับน้อย โดยมีหมู่บ้านที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 59.38 (3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการประกอบการของบุคคลในชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 คือ การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน และการส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการประกอบการของชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้เป็นฐานความคิดในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงถึงตัวแปรที่มุ่งวิจัยประเมินผล ดังแผนภาพที่ 1.1 ในบทที่ 1

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประเมิณผลครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (mixed-method research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มและใช้การวิจัยกรณีศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบล และสถานศึกษาในสังกัด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก

❖ การออกแบบการวิจัยประเมิณผล

เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยประเมิณผล ประกอบด้วย การออกแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (sampling design) โดยการวางแผนกำหนดประชากร พิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่าง และแหล่งข้อมูล/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การออกแบบการวัดตัวแปรที่มุ่งประเมิณ (measurement design) โดยการวางแผนกำหนดประเด็น/ตัวบ่งชี้การประเมิณ กำหนดเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (statistical design) โดยการวางแผนกำหนดวิธีการและการเลือกใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบการวิจัยดังกล่าวช่วยให้ได้แนวทางในการดำเนิน

การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

❖ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และ แหล่งข้อมูล/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่จัดการศึกษาในระบบจำนวน 82 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552) เนื่องจากประชากรมีจำนวนน้อยจึงศึกษาทั้งหมด ส่วนสถานศึกษามี 91 แห่ง เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 74 แห่ง

2. แหล่งข้อมูล/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษา ความเสมอภาคในการจัดการศึกษาและสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 312 คน ประกอบด้วย

1) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและหัวหน้าส่วนการศึกษา จำนวน 82 แห่งๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 164 คน

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน อบต.) จากสถานศึกษา จำนวน 74 แห่ง แห่งละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 148 คน

กลุ่มที่ 2 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม
เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

1) การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 สำหรับกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ซึ่งได้รับรางวัลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาดีเด่น ประจำปี 2550 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้แทนกรรมการสถานศึกษา จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 แห่ง รวมทั้งสิ้น 10 คน

2) การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 สำหรับกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้แทนกรรมการสถานศึกษา จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 แห่ง รวมทั้งสิ้น 10 คน

กลุ่มที่ 3 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพกรณีศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษา ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมและ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเลือก อบต. เป็นกรณีศึกษาภาคสนามในภาคกลาง (จังหวัดนนทบุรี) ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดชัยภูมิ) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) และภาคใต้ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) **ผู้ให้ข้อมูล** คือ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ ผู้แทนกรรมการสถานศึกษา จากชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากศึกษาสังเกตและสัมภาษณ์ ทั้งระดับ อบต.และสถานศึกษา จำนวน 5 แห่ง แห่งละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

กลุ่มที่ 4 การใช้ข้อมูลแบบทฤษฎีจากเอกสาร สำหรับ ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและ กระบวนการจัดการศึกษา ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมิน คุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบสอง (พ.ศ.2549-2553) ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ส่วนการประเมินเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการ ของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นและ ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านการศึกษาของ อบต.และ สถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยใช้พิจารณาพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บ รวบรวมด้วยวิธีการอื่นๆ

❖ เครื่องมือและเทคนิควิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือและเทคนิควิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เป็นแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับอปท.ประเภทอื่นๆ) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 3 คุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 4 ความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 5 สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

2. การสนทนากลุ่ม: แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม โดยมีประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. การสัมภาษณ์: แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพความเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด นโยบาย และยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและกรอบแนวทางในการประเมิน โดยกำหนดประเด็นการประเมิน (ตัวแปร/ตัวบ่งชี้ที่มุ่งประเมิน) ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการประเมิน

2. กำหนดขอบข่ายนิยามของตัวแปร/ตัวบ่งชี้ที่มุ่งประเมิน แล้วร่างแบบสอบถาม แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ให้สอดคล้อง และครอบคลุมกับนิยามของตัวแปร/ตัวบ่งชี้ที่มุ่งประเมิน

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการประชุมวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจนเกี่ยวกับภาษา และปรับปรุงแก้ไขให้มีความครอบคลุม และมีความสมบูรณ์มากขึ้น

4. จัดทำแบบสอบถามและแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แล้วนำไปทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

5. วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามโดยคำนวณค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง 0.86

6. จัดทำแบบสอบถามและแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

❖ การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยจัดส่งแบบสอบถาม ไปให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหาร อบต. และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวน 164 คน เก็บข้อมูลได้ 118 คน คิดเป็นร้อยละ 71.95

1.2 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้แทนกรรมการ สถานศึกษาสังกัด อบต.จำนวน 148 คน เก็บข้อมูลได้ 92 คน คิดเป็น ร้อยละ 62.16

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง ได้ดำเนินการดังนี้

ครั้งที่ 1 จัดประชุมสนทนากลุ่ม สำหรับองค์การบริหาร ส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาในวันที่ 29 ตุลาคม 2552 ณ อาคารสัมมนา 2 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตำบล บางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน

ครั้งที่ 2 จัดประชุมสนทนากลุ่ม สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2552 ณ อาคารสัมมนา 2 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน

ขั้นตอนการประชุมสนทนากลุ่ม ดำเนินการดังนี้

1) วางแผนเตรียมความพร้อม จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นองค์ประกอบของการสนทนากลุ่มให้พร้อม ได้แก่ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เครื่องบันทึกภาพและเสียง ผู้วิจัยศึกษาแนวคำถามและทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (moderator) ให้ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่ม (note taker)

2) ชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับจากการสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งอธิบายแนวทางในประชุมการสนทนากลุ่ม

3) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่กำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพภาคสนามจากกรณีศึกษา อบต. และสถานศึกษาในสังกัด โดยการศึกษาสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งระดับ อบต.และสถานศึกษาในสังกัดโดยมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกรณีศึกษา อบต. และสถานศึกษาในสังกัดอบต. ในจังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ 19 - 20 พฤศจิกายน 2552

ครั้งที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกรณีศึกษา อบต.
และสถานศึกษาในสังกัด อบต.ในจังหวัดนนทบุรี ระหว่างวันที่ 26 - 27
พฤศจิกายน 2552

ครั้งที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกรณีศึกษา
อบต.และสถานศึกษาในสังกัด อบต.ในจังหวัดชัยภูมิ ระหว่าง
วันที่ 14 - 15 ธันวาคม 2552

ครั้งที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกรณีศึกษา
อบต.และสถานศึกษาในสังกัด อบต.ในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่าง
วันที่ 22 - 23 ธันวาคม 2552

ครั้งที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกรณีศึกษา
อบต.และสถานศึกษาในสังกัด อบต. ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่าง
วันที่ 7 - 8 มกราคม 2553

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกรณีศึกษา
ดำเนินการดังนี้

1) นัดหมายวัน เวลา และสถานที่เพื่อดำเนินการ
สัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และบุคลากรที่รับผิดชอบ
งานการศึกษา และกำหนดการเยี่ยมชมสถานศึกษาในสังกัดองค์การ
บริหารส่วนตำบลเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการ
สถานศึกษา

2) ชี้แจงถึง เป้าหมาย วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่
ทุกฝ่ายจะได้รับจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งอธิบาย
แนวทางในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย

3) ดำเนินการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยตาม
แนวคำถาม ในวัน และสถานที่ที่ได้กำหนดไว้

❖ การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยโปรแกรม ATLAS.ti สรุปผลการวิเคราะห์จำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อมุ่งตอบคำถามการวิจัย

❖ เกณฑ์การประเมิน

1. เกณฑ์การประเมินจากข้อมูลเชิงปริมาณพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น แปลความหมายตามเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2538)

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. เกณฑ์การประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา พิจารณาจากร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ร้อยละของค่าเฉลี่ย ดังนี้

60.00 - 100.00	หมายถึง	มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด
40.00 - 59.99	หมายถึง	มีการเปลี่ยนแปลงมาก
25.00 - 39.99	หมายถึง	มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก
10.00 - 24.99	หมายถึง	มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย
1.00 - 9.99	หมายถึง	มีการเปลี่ยนแปลงน้อย

3. เกณฑ์การประเมินจำนวนโรงเรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐานของ สมศ. โดยกำหนดเกณฑ์ค่าร้อยละ ดังนี้

70.0 - 100.0	หมายถึง	โรงเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพได้มาตรฐานของ สมศ.
50.0 - 69.9	หมายถึง	โรงเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีคุณภาพได้มาตรฐานของ สมศ.
35.0 - 49.9	หมายถึง	โรงเรียนเกือบครึ่งหนึ่งมีคุณภาพได้มาตรฐานของ สมศ.
0.0 - 34.9	หมายถึง	โรงเรียนส่วนน้อยมีคุณภาพได้มาตรฐานของ สมศ.

4. เกณฑ์การประเมินจากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้การสรุปเชิงเหตุผล (logical approach) ตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่

จากรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังกล่าว สรุปเป็นกรอบแนวทางการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ดัง ตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กรอบแนวทางการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1. เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล	1.1 คุณภาพผู้เรียนตามผลการประเมินของ ส.ศ. รอบ 2 1.2 คุณภาพครูผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการจัดการศึกษา 1.3 การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (การหาความต้องการจำเป็น การจัดทำแผน/โครงการและ การดำเนินการจัดการศึกษาตามความต้องการ)	- รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ ส.ศ. รอบ 2 - ผู้บริหาร อบรม. - ผู้บริหาร สถานศึกษา - ครู - ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน (ผู้ปกครอง ชีษย์เก่า ผู้แทน ศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน อบรม.)	- แบบบันทึกผลการประเมิน - การสอบถาม - การสัมภาษณ์ - การสนทนากลุ่ม	- ความถี่และค่าร้อยละ - ค่าเฉลี่ย - ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)	- ใช้เกณฑ์ค่าร้อยละ ดังนี้ 70.0 - 100.0 หมายถึง โรงเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพได้มาตรฐานของ ส.ศ. 50.0 - 69.9 หมายถึง โรงเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีคุณภาพได้มาตรฐานของ ส.ศ. 35.0 - 49.9 หมายถึง โรงเรียนเกือบครึ่งหนึ่งมีคุณภาพได้มาตรฐานของ ส.ศ.

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธี เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
	1.4 การมีส่วนร่วม ในการจัด การศึกษาของ ท้องถิ่น (ลักษณะวิธีการ มีส่วนร่วม และเรื่องที่มี ส่วนร่วม)				0.0 - 34.9 หมายถึง โรงเรียน ส่วนน้อยมีคุณภาพ ได้มาตรฐานของ สมศ. - ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการ ดำเนินงานมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงานมาก 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงาน ปานกลาง

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธี เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
					1.50 - 2.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงานน้อย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงานน้อยที่สุด - สรุปเชิงเหตุผล (logical approach) ตามความเห็นของผู้ ให้ข้อมูลส่วนใหญ่

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธี เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
2. เพื่อประเมิน ความเสมอภาค ในการจัด การศึกษาของ องค์การบริหาร ส่วนตำบล	2.1 ความเสมอภาค ในโอกาสทาง การศึกษา (โอกาสเข้าถึง การเรียนรู้ของ ผู้เรียนกลุ่ม เป้าหมายต่าง ๆ โอกาสการเข้าถึง การศึกษา นอกระบบและ การศึกษาตาม อัธยาศัย) 2.2 ความเสมอภาค ในคุณภาพ การจัดการศึกษา (คุณภาพของครู สื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอน)	- แผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม ด้านการศึกษาของ อบต. - แผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม ของสถานศึกษา - ผู้บริหาร อบต. - ผู้บริหาร สถานศึกษา - ครู - ผู้แทนกรรมการ สถานศึกษาจาก ชุมชน (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทน ศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน อบต.)	- แบบบันทึกสรุป ข้อมูล - แบบสอบถาม - การสัมภาษณ์ - การสนทนากลุ่ม	- ค่าเฉลี่ย - ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน - การวิเคราะห์ เนื้อหา	- ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการ ดำเนินงานมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงานมาก 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงาน ปานกลาง 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงานน้อย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการ ดำเนินงานน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
	2.3 ความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม				- สรุปรายชื่อเหตุผลตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่
3. เพื่อประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของ อบต. ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ	สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา - ด้านวิชาการ - ด้านงบประมาณ - ด้านการบริหารงานบุคคล - ด้านการบริหารทั่วไป	- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านการศึกษาระดับ อบต. - แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา - ผู้บริหาร อบต. - ผู้บริหาร สถานศึกษา - ครู	- แบบบันทึกสรุปข้อมูล - แบบสอบถาม - การสัมภาษณ์ - การสนทนากลุ่ม	- ค่าเฉลี่ย - ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ร้อยละของค่าเฉลี่ย - การวิเคราะห์เนื้อหา	- ใช้เกณฑ์ร้อยละของค่าเฉลี่ย ดังนี้ 60.00 - 100.00 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงมาก ที่สุด 40.00 - 59.99 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงมาก 25.00 - 39.99 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลง ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธี เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
4. เพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็น อุปสรรคต่อการ จัดการศึกษาของ องค์การบริหาร ส่วนตำบล	1. ปัจจัยเกี่ยวกับ องค์การบริหาร ส่วนตำบล - ผู้บริหาร (วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ)	- ผู้แทนกรรมการ สถานศึกษาจาก ชุมชน (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทน ศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน อบต.)	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การสนทนากลุ่ม	- การวิเคราะห์ เนื้อหา	10.00 - 24.99 หมายถึง มีการ เปลี่ยนแปลง ค่อนข้างน้อย 1.00 - 9.99 หมายถึง มีการ เปลี่ยนแปลงน้อย - สรุปรเชิงเหตุผล ตามความเห็นของ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ - สรุปรเชิงเหตุผล ตามความเห็นของ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธี เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
	<ul style="list-style-type: none"> - บุคลากร (ความรู้ ความสามารถ เจตคติ ความเพียงพอ) - รายได้/ทรัพยากร ในการจัด การศึกษา - การบริหารจัดการ การศึกษา - การสนับสนุนให้ ความช่วยเหลือ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แทนกรรมการ สถานศึกษาจาก ชุมชน (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทน ศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน อบต.) 			
	<p>2. ปัจจัยเกี่ยวกับ สถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร สถานศึกษา (วิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ ความรู้ ความ สามารถ เจตคติ) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร อบต. - ผู้บริหาร สถานศึกษา - ครู 	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การสนทนากลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์ เนื้อหา 	<ul style="list-style-type: none"> - สรุปรายเหตุผล ตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธี เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
	<ul style="list-style-type: none"> - ครู (ความรู้ ความสามารถ เจตคติ ขวัญกำลังใจ ความเพียงพอ) - ทรัพยากรในการจัดการศึกษา (งบ. อาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์) - การบริหารจัดการ การศึกษา - การจัดการเรียน การสอน - ความร่วมมือของ ผู้ปกครอง ชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทน ศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน อบต.) 			

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นการประเมิน (ตัวบ่งชี้/ตัวแปร)	แหล่งข้อมูล /ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือและเทคนิควิธี เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
	3. ปัจจัยเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม - นโยบาย/ระเบียบ ของรัฐ - ด้านการเมือง - ด้านเศรษฐกิจ - ด้านสังคม วัฒนธรรม - ด้านเครือข่าย ความร่วมมือใน การจัดทำ การศึกษา	- ผู้บริหาร อบต. - ผู้บริหาร สถานศึกษา - ครู - ผู้แทนกรรมการ สถานศึกษาจาก ชุมชน (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทน ศาสนา ผู้ไม่ชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน อบต.)	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การสนทนากลุ่ม	- การวิเคราะห์ เนื้อหา	- สรุปเชิงเหตุผล ตามความเห็นของ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 3 ผลการประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายละเอียดของแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยคุณภาพผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกระบวนการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นและการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ผลการประเมินมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 คุณภาพผู้เรียน ครูและผู้บริหารสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโดยการประเมินของ สมศ. รอบสอง (พ.ศ.2549 - 2553) (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2552) ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 4.1- 4.3

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย
รอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ระหว่าง อบท. แต่ละประเภท

ประเภท อบท.	จำนวน	ผลการประเมิน (ร้อยละ)		การรับรอง ¹ (ร้อยละ)	
		ได้มาตรฐาน	ไม่ได้มาตรฐาน	รับรอง	ไม่รับรอง
1. อบต.	7	6(85.7)	1(14.3)	5(71.4)	2(28.6)
2. อบจ.	50	46(92.0)	4(8.0)	41(82.0)	9(18.0)
3. เทศบาล	353	343(97.2)	10(2.8)	327(92.6)	26(7.4)
4. เมืองพัทยา	10	10(100.0)	-	10(100.0)	-
5. กรุงเทพมหานคร	427	423(99.1)	4(0.9)	405(94.8)	22(5.2)

¹ (การได้รับการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาพิจารณาจากผลการประเมินที่ได้ระดับขึ้นไปไม่ต่ำกว่า 11 มาตรฐาน โดยไม่มีมาตรฐานใดที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุง)

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา
ระดับการศึกษาประถม - มัธยม รอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553)
ระหว่าง อบท. แต่ละประเภท

ประเภท อบท.	จำนวน	ผลการประเมิน (ร้อยละ)		การรับรอง (ร้อยละ)	
		ได้มาตรฐาน	ไม่ได้มาตรฐาน	รับรอง	ไม่รับรอง
1. อบต.	7	6(85.7)	1(14.3)	6(85.7)	1(14.3)
2. อบจ.	161	153(95.0)	8(5.0)	125(77.6)	36(22.4)
3. เทศบาล	370	358(96.8)	12(3.2)	309(83.5)	61(16.5)
4. เมืองพัทยา	10	10(100.0)	-	9(90.0)	1(10.0)
5. กรุงเทพมหานคร	432	427(98.8)	5(1.2)	396(91.7)	36(8.3)

จากตารางที่ 4.1 และ 4.2 พบว่า สถานศึกษาระดับการศึกษา
ปฐมวัยและการศึกษาประถม-มัธยมของ อบต. ส่วนใหญ่มีคุณภาพได้
มาตรฐาน (ร้อยละ 85.7) โดยมีสถานศึกษาส่วนใหญ่ของ อบต. ทั้ง
ระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาประถม-มัธยมได้รับการรับรอง
มาตรฐานคุณภาพจาก สมศ. (ร้อยละ 71.4 และ 85.7 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินระหว่าง อบต. กับ
อปท.ประเภทอื่น พบว่า เมืองพัทยา มีจำนวนสถานศึกษาทั้งระดับ
การศึกษาปฐมวัยและการศึกษาประถม-มัธยมที่ได้คุณภาพมาตรฐาน
มากที่สุด (ร้อยละ 100.0) รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 99.1
และ 98.8 ตามลำดับ) เทศบาล (ร้อยละ 97.2 และ 96.8 ตามลำดับ)
และ อบจ. (ร้อยละ 92.0 และ 95.0 ตามลำดับ) โดยที่ อบต.มีจำนวน
สถานศึกษาที่ได้คุณภาพมาตรฐานน้อยที่สุด (ร้อยละ 85.7) แต่เมื่อ
พิจารณาผลการรับรองมาตรฐานคุณภาพจาก สมศ. พบว่า เมืองพัทยามี
สถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ
จาก สมศ. มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 100.0) รองลงมา คือ
กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 94.8) เทศบาล (ร้อยละ 92.6) และ อบจ.
(ร้อยละ 82.0) โดย อบต. มีจำนวนสถานศึกษาที่ได้รับการรับรอง
มาตรฐานคุณภาพน้อยที่สุด (ร้อยละ 71.4) ในขณะที่สถานศึกษาระดับ
การศึกษาประถม-มัธยมของกรุงเทพมหานครได้รับการรับรองมาตรฐาน
คุณภาพจาก สมศ. มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 91.7) รองลงมา คือ
เมืองพัทยา อบต.และเทศบาล (ร้อยละ 90.0 85.7 และ 83.5 ตามลำดับ)
โดยที่ อบจ.มีจำนวนสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ
น้อยที่สุด (ร้อยละ 77.6)

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก
ระดับการศึกษาปฐมวัยและประถม-มัธยม
ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
จำแนกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ครูและผู้บริหาร

มาตรฐาน	ระดับปฐมวัย (n=7)		ระดับประถม-มัธยม (n=7)	
	ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)	ไม่ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)	ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)	ไม่ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)
ด้านผู้เรียน				
1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์	6(85.7)	1(14.3)	7(100.0)	-
2. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี	6(85.7)	1(14.3)	7(100.0)	-
3. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	6(85.7)	1(14.3)	7(100.0)	-
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและ มีวิสัยทัศน์	2(28.6)	5(71.4)	3(42.9)	4(57.1)
5. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น ตามหลักสูตร	4(57.1)	3(42.9)	4(57.1)	3(42.9)
6. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	5(71.1)	2(28.6)	6(85.7)	1(14.3)
7. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	6(85.7)	1(14.3)	7(100.0)	-

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

มาตรฐาน	ระดับปฐมวัย (n=7)		ระดับประถม-มัธยม (n=7)	
	ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)	ไม่ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)	ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)	ไม่ได้ มาตรฐาน (ร้อยละ)
ด้านครู				
8. ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ	4(57.1)	3(42.9)	7(100.0)	-
9. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3(42.9)	4(57.1)	3(42.9)	4(57.1)
ด้านผู้บริหาร				
10. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ	7(100.0)	-	7(100.0)	-
11. สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา	6(85.7)	1(14.3)	6(85.7)	1(14.3)
12. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5(71.4)	2(28.6)	6(85.7)	1(14.3)
13. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	5(71.4)	2(28.6)	6(85.7)	1(14.3)
14. สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	7(100.0)	-	7(100.0)	-

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ครู และผู้บริหาร พบว่า **ด้านผู้เรียน** สถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาปฐมวัยและประถม-มัธยม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.1-100.0) ที่ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานเกือบทุกมาตรฐาน โดยมีสถานศึกษา มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีสถานศึกษาส่วนน้อยจนถึงเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 28.6-42.9) ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ **สำหรับด้านครู** สถานศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ และมีสถานศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.9) ที่ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ **ส่วนด้านผู้บริหาร** สถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.4-100.0) ที่ผู้บริหารมีคุณภาพได้มาตรฐานทุกมาตรฐาน

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และกรณีศึกษาทั้งระดับ อบต.และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ **ด้านคุณภาพผู้เรียน** สรุปได้ดังนี้

1) **เด็กส่วนใหญ่ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณภาพเพียงผ่านเกณฑ์เท่านั้น** ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า เด็กส่วนใหญ่ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณภาพเพียงผ่านเกณฑ์เท่านั้น ยังมีเด็กส่วนหนึ่งที่ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่มีเด็กบางส่วนที่มีความรู้และสามารถสอบเข้าเรียนต่อได้ สาเหตุที่เด็กอ่านหนังสือไม่ออก เพราะมีการย้ายโรงเรียนบ่อย ไม่ค่อยมาเรียนและเป็น

เด็กด้อยโอกาส “มีบางคนย้ายเข้าย้ายออกอยู่เรื่อย อยู่เป็นเดือนแล้ว ไม่ได้มาเรียน เลยทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน เด็กที่เข้ามาเรียนเป็นเด็กที่ด้อยโอกาสด้วย” เด็กส่วนหนึ่งที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพื้นฐานความรู้ไม่มีดีพอ เมื่อไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มักเรียนไม่จบ บางคนก็ยังอ่านหนังสือไม่ค่อยออก คิดเลขไม่ค่อยได้ จึงมีความท้อถอยในการเรียนและหนีเรียน ดังเสียงสะท้อนของครูและผู้ปกครองว่า “เด็กแถวบ้านเรียนไม่ค่อยจบ ม.3 สาเหตุที่ไม่จบเพราะพื้นฐานไม่ดี บางคนอ่านก็ไม่ค่อยออก คิดเลขก็ไม่ค่อยเป็น พอเรียน ม.1 ม.2 มันยาก เรียนไม่รู้เรื่อง เด็กก็จะท้อ ก็จะโดดไปเล่นเกม ทำให้เรียนไม่จบ ก็ประมาณ 20-30 เปอร์เซ็นต์”

2) เด็กมีความรู้และความสามารถพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โดยเฉพาะด้านดนตรีไทย เด็กสามารถแสดงในงานต่างๆ ของชุมชนได้ เวลาชุมชนมีงานเด็กสามารถเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและมีรายได้ด้วย นอกจากนี้เด็กยังมีความสามารถด้านศิลปะการวาดภาพ ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความภาคภูมิใจ “เด็กเขามีความเชื่อมั่นในตัวเอง จนตอนนี้ก็เรียนได้ดีแล้ว ก็รู้ว่าเค้าเก่งทางไหน วาดภาพศิลปะไปชนะเลิศมาก็มีความภาคภูมิใจ เค้ารู้สึกที่เค้าเป็นเด็กที่มีค่า”

3) เด็กมีมารยาท มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และพูดจาสุภาพ โดยภาพรวม อบต.และโรงเรียนทุกแห่งที่จัดการศึกษาในระดับศูนย์ เด็กเล็กและระดับการศึกษาปฐมวัยมุ่งปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงงามให้แก่เด็กในเรื่องมารยาทในการพูดและการไหว้เคารพนบনอบต่อผู้ใหญ่จนทำให้เด็กมีมารยาทในการพูดและการเคารพ ไหว้ดีขึ้นและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น ดังเสียงสะท้อนจากครูโรงเรียนแห่งหนึ่งว่า

“ผู้ปกครองเขาบอกว่า จากเด็กที่ไม่ค่อยมีมารยาท ยกมือไหว้ไม่ค่อยเป็น แต่พอกลับไปถึงบ้าน ยกมือไหว้คุณพ่อ คุณแม่ พูดจาไม่หยาบคาย เวลาทานข้าวก็ระมัดระวัง เก็บจานเรียบร้อย”

ส่วนคุณภาพครู และผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการจัดการศึกษาในหลายลักษณะดังนี้

1) มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสมศ. โดยให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบร่วมมือ รวมทั้งการวิจัยในชั้นเรียน มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชน เช่น ถ้าเรียนเรื่องสุขภาพอนามัยก็เรียนจากศูนย์อนามัยชุมชน ถ้าจะปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมและเรียนรู้เรื่องประเพณีก็ไปเรียนและร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่วัด มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น ดังกรณีของโรงเรียนแห่งหนึ่งได้จัด “โครงการเปิดประตูสู่การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนหรือจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ค่ายดำเนินาตุปะการัง”

2) มีการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีและปลูกฝังมารยาทที่ดีงามให้แก่นักเรียน โดยโรงเรียนบางแห่งจัดโครงการฝากออมทรัพย์ให้นักเรียนเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยการประหยัดและออม โดยให้ครูประจำชั้นเก็บเงินนักเรียนทุกวันแล้วนำไปฝากธนาคาร นักเรียนฝากเงินตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึง ป.6 “ตอนนี้ออมเงินรวมทั้งหมดรวมทั้งโรงเรียนประมาณ 9 หมื่นบาท เด็กบางคนมีเงินฝากประมาณหมื่นบาทแล้ว เด็กส่วนใหญ่ได้เงินมาโรงเรียนก็จะฝากเงินไว้ เพราะโรงเรียนมีอาหารกลางวันเลี้ยง ขนมให้กินฟรี นมกินฟรี” โรงเรียนบางแห่งจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปลูกฝังมารยาทในการพูด การไหว้

ทำความเข้าใจความเคารพพ่อแม่และผู้ใหญ่โดยครูทำเป็นแบบอย่าง เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการอบรมเรื่องมารยาท ฝึกการทำ ความเคารพ การไหว้หรือถอนสายบัว ครูคอยกระตุ้นเตือนให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและให้คำชื่นชมเมื่อนักเรียนทำได้ดี ถูกต้องและสวยงาม

3) อบต. และโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและประเพณีไทย โดยนักเรียนได้แต่งกายชุดไทย ชุดประจำท้องถิ่น และร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและประเพณีไทย เช่น การลอยกระทง การถวายเทียนพรรษา การแข่งขันกีฬาในรูปแบบต่างๆ การวิ่งแข่งควาย โดย อบต.ได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น “มีอยู่ 6-7 โครงการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ได้สนับสนุนอยู่ เช่น งานบุญบั้งไฟ งานบุญข้าวปุ้น ให้ทุกหมู่บ้านจัดรวมกันโดยเวียนกันเป็นเจ้าภาพ ส่วน อบต. สนับสนุนด้านงบประมาณในนามของสภาวัฒนธรรม”

4) โรงเรียนจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โรงเรียนของ อบต. บางแห่งมีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ ซึ่งมีทั้งเด็กพิการทางร่างกาย เด็กออทิสติกโดยมีครูดูแลเด็กเป็นพิเศษ มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมได้ มีการสร้างความเข้าใจและขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลเด็ก รวมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับสภาพเด็ก “เด็กกลุ่มนี้ เราต้องดูแลเป็นพิเศษโดยจัดเรียนร่วม เรามีการเตรียมความพร้อม ครูก็จะได้รับการอบรมการสอนเด็ก LD หรือการสอนเด็กพิการ ในอาคารที่เราสร้างใหม่มีห้องน้ำสำหรับรองรับเด็กที่พิการด้วย”

5) โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในหลายลักษณะ ดังนี้

(1) การเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ
ชีวิตความอยู่ของนักเรียนและครอบครัวเพื่อใช้ในการส่งเสริมสนับสนุน
ช่วยเหลือนักเรียนในด้านการเรียนและการประพฤติปฏิบัติตน

(2) การจัดกิจกรรมหารายได้ช่วยเหลือนักเรียนในเรื่อง
เสื้อผ้า รองเท้าโดยใช้เงินที่ได้จากการขายไอศกรีม เงินรางวัลจากการ
แข่งขันกีฬาและเงินส่วนตัวของครู

(3) การจัดโครงการอาหารกลางวันและสอดแทรกการ
ปลูกฝังลักษณะนิสัยการรู้จักตอบแทน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าไม่มีของ
ฟรีในโลก “กินแล้วไม่ใช่ว่ากินฟรี ต้องจ่าย ต้องรู้จักการตอบแทน
ถ้าคนไหนไม่มีก็ให้ล้างจาน ให้ทำงานแลกเปลี่ยนแทน”

(4) การกวดขันเรื่องการมาเรียนและมีโครงการป้องกัน
ยาเสพติดโดยเฉพาะการสูบบุหรี่ของนักเรียน มีการติดตามนักเรียนที่
ขาดเรียนให้มาเรียนและหามาตรการป้องกันไม่ให้นักเรียนสูบบุหรี่และ
ให้เลิกสูบบุหรี่ ดังกรณีของโรงเรียนแห่งหนึ่งครูเล่าว่า “มีนักเรียน ๑.6
ไปหัดสูบบุหรี่ แล้วก็ขาดเรียนเพื่ออยู่บ้านสูบบุหรี่กับเพื่อน ตอนเช้า
ดิฉันก็ไปตาม แล้วก็เอาช้อนรถมอเตอร์ไซด์ไปโรงเรียน เย็นก็เอาไปส่ง
ให้ถึงมือผู้ปกครอง แล้วก็สอนให้รู้จักโทษของบุหรี่”

(5) การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านความปลอดภัย
การดูแลรักษาและตรวจสุขภาพอนามัยของนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่
ตระหนักในความปลอดภัยของนักเรียนจึงได้จัดระบบดูแลรักษาความ
ปลอดภัยให้แก่ นักเรียน โดยได้จัดสภาพอาคาร บริเวณโรงเรียน สนาม
เด็กเล่นให้สะอาด ปลอดภัย จัดทำรั้วรอบบริเวณโรงเรียน รั้วกันรอบ

สระน้ำ มีการปรับปรุงอาคารเรียน และห้องน้ำให้เหมาะสมกับวัยนักเรียนเพื่อให้เกิดความปลอดภัย รวมทั้งการทำประกันชีวิตของนักเรียนในกรณีที่ต้องไปศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ สำหรับเด็กปฐมวัยจะเน้นด้านความปลอดภัยเป็นพิเศษ โดยครูจะคอยสอนทบทวนให้เด็กรู้จักและปฏิบัติตามกฎกติกาในการทำภารกิจและกิจกรรมต่างๆ ทั้งการเดินแถว การรับประทานอาหาร การล้างหน้า แปรงฟันและการเล่นจะต้องปฏิบัติตนให้ปลอดภัย ครูจะเฝ้าระวังเด็กอย่างดีเพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุและข้อผิดพลาดที่เด็กสูญหายได้ ครูจึงทำตัวเสมือนผู้รักษาความปลอดภัยในโรงเรียน “ครูก็เหมือนยาม คือ ทุกครั้งที่น้องออกไปข้างนอกห้องเรียน พอจะเข้าห้องก็จะนับก่อนว่าครบไหม ก่อนนอนก็จะนับอีกทีหนึ่งว่าอยู่ครบไหม ก็ต้องคอยตรวจสอบตลอดเวลา” นอกจากนี้ครูจะให้ความเอาใจใส่ดูแลเรื่องการรักษาและตรวจสอบสุขภาพอนามัยของเด็กเมื่อเวลาเจ็บป่วยก็พาไปตรวจรักษาที่สถานีนามัย โรงเรียนบางแห่งจัดโครงการบริการทางด้านสุขภาพทางกายและทางจิตใจ สำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขณะที่อยู่ภายนอกโรงเรียน อบต.หลายแห่งได้จัดบริการรถรับ-ส่งนักเรียนฟรีเพื่อช่วยเหลือผู้ปกครองโดยมีครูคอยกำกับดูแลนักเรียนตลอดเวลาในการเดินทางไปและกลับจากโรงเรียน

6) อบต.จัดสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนสนับสนุนอย่างเพียงพอ ครูที่ร่วมสนทนากลุ่มและให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า อบต.จัดสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ทว่าถึงทุกกิจกรรมดังเสียงสะท้อนจากครูโรงเรียนแห่งหนึ่งว่า “สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน น่าจะเหลือเฟือนะ” ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของ อบต.แห่งหนึ่งว่า “จัดให้เป็น 1000% เลยแหละ ไม่ใช่ 100% ให้ทั่วถึงทุกกิจกรรม อบต.ก็สนับสนุนให้ ต้องการอะไรเรา

จัดการให้” ประเภทของสื่อ อุปกรณ์ ที่อบต.จัดให้โรงเรียนมีความหลากหลาย มีทั้งหนังสือเรียน สื่อ เกมส์การศึกษา อุปกรณ์ดนตรี ภาพโปสเตอร์ การใช้สื่อประเภทเครื่องเรขาคณิต อุปกรณ์ที่เด็กต้องใช้เป็นประจำเช่น สมุด ดินสอ รวมทั้งวัสดุการศึกษาและวัสดุสำนักงาน

7) อบต.และโรงเรียนมีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพและเพียงพอ โดยที่นายก อบต.มีวิสัยทัศน์และตระหนักในความสำคัญของการศึกษา จึงได้มีนโยบาย และมุ่งมั่นต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อผู้รับบริการอย่างทั่วถึง “เราต้องพัฒนาตั้งแต่เด็กปฐมวัย ทุกอย่างจะลงที่ปฐมวัยมาก เพื่อให้บริการได้อย่างทั่วถึง เพียงพอกับความต้องการของผู้ปกครอง และให้เด็กที่อยู่ในอำเภอมามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น” หัวหน้าฝ่ายการศึกษาของอบต. แห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่า “นายกมีนโยบายด้านการศึกษาที่ต้องการเปิดแค่ระดับอนุบาล โดยเน้นระดับอนุบาลให้มีคุณภาพก่อน ท่านจะยังไม่ต่อในระดับประถม”

8) มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยการอบรมศึกษาต่อในสาขาที่ตรงกับภาระงานสอน อบต. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการอบรมพัฒนามากขึ้น เนื้อหาการอบรมมีทั้งเรื่องการเรียนรู้ การจัดการประสบการณ์การสอน เด็กอนุบาล ความรู้เรื่อง IQ และ EQ ของเด็กและการใช้คอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของอบต.แห่งหนึ่งเล่าว่า “ท่านนายกให้ความสำคัญการพัฒนาครูและบุคลากรจริงๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เราต้องพัฒนาบุคลากรก่อน ถ้าบุคลากรเราไม่ได้พัฒนาหน่วยงานก็แย่ลงซึ่ง อบต. ก็ตั้งทุนเยอะ ทุนปริญญาโทก็ตั้งเอาไว้” สำหรับครูที่ยัง

ไม่จบปริญญาตรี อบต.ก็จะสนับสนุนให้ศึกษาต่อทางการศึกษาปฐมวัย
ซึ่งตรงกับภาระงานสอน

1.2 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของท้องถิ่น สำหรับ อบต.ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและ
รับถ่ายโอนสถานศึกษา โดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา
ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้บริหารของ อบต. ปรากฏดังตาราง
ที่ 4.4 - 4.5

ตารางที่ 4.4 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง สำหรับ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเอง
และรับถ่ายโอนสถานศึกษา โดยการประเมินของ
ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา

รายการ	จัดตั้งสถานศึกษา เอง (n=28)		รับถ่ายโอน สถานศึกษา (n=92)	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการศึกษา	4.67	1.04	4.44	1.13
2. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.75	0.90	4.22	1.40
3. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน	4.81	0.79	4.28	1.34
4. การมีส่วนร่วมในการระดม ทรัพยากรทางการศึกษา	4.82	0.66	4.38	1.18
5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนของสถานศึกษา	4.77	0.53	4.16	1.41
6. การมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตาม การดำเนินงานการจัดการศึกษา	4.65	0.83	4.18	1.45
7. การมีส่วนร่วมในการจัดหาสนับสนุน สื่อ/อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้	4.48	1.27	4.22	1.27
8. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนาบุคลากร	3.96	1.72	3.96	1.63
รวมเฉลี่ย	4.70	0.73	4.45	0.98

ตารางที่ 4.5 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา
ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง
ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการประเมินของ
ผู้บริหาร อบต.

รายการ	อบต. (n=118)	
	\bar{x}	S.D.
1. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา	4.51	0.85
2. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา	4.41	1.18
3. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัด การเรียนการสอน	4.44	1.11
4. การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา	4.47	1.02
5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของสถานศึกษา	4.45	1.03
6. การมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการดำเนินงาน การจัดการศึกษา	4.44	1.18
7. การมีส่วนร่วมในการจัดหาสนับสนุนสื่อ/อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้	4.58	0.98
8. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร	4.24	1.27
รวมเฉลี่ย	4.52	0.80

จากตารางที่ 4.4 และ 4.5 กรณีของ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเอง พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครูและกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด 6 เรื่อง คือ มีส่วนร่วมในการจัดหาสนับสนุนสื่อ/อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแผนของสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการระดมทรัพยากรทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.65 - 4.82) นอกจากนี้มีส่วนร่วมในระดับมาก ส่วน อบต.ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.45) โดยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุดทั้ง 8 เรื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.96 - 4.44) ในขณะที่ผู้บริหาร อบต. มีความเห็นโดยภาพรวมว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.52) โดยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด 2 เรื่อง คือ การบริหารจัดการศึกษา และการจัดหาสนับสนุนสื่อ/อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.51 - 4.58) นอกจากนี้มีส่วนร่วมในระดับมาก

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษา อบต.และโรงเรียนในภูมิภาคต่างๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

1) **อบต. และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา** โดย อบต. และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนพัฒนาสถานศึกษา เพราะถือว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนทำได้หลายลักษณะ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม หรือการเสนอความคิดเห็นผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาหรือใช้การเขียนเป็นหนังสือ จดหมายถึงผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้อง การพูดคุยกับผู้บริหารและครูในขณะที่พบกันในที่ต่างๆ หรือระหว่างที่ผู้ปกครองมาส่งหรือรับเด็กที่โรงเรียน

2) **ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษามากขึ้น** ทั้งนี้เพราะผู้ปกครอง และชุมชน เห็นว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มาก่อนและคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็เป็นศิษย์เก่า ผู้ปกครองและชุมชนจึงต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ที่อบต.หรือโรงเรียนจัดขึ้น เพราะผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนเป็นของชุมชนและเป็นของผู้ปกครองด้วย จึงทำให้เกิดความผูกพันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและ อบต. ดังกรณีตัวอย่างโรงเรียนแห่งหนึ่ง “จัดโครงการฝากลูกไว้กับโรงเรียนในช่วงปิดเทอม แล้วผู้ปกครองก็จะเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามาช่วยสอน เคารู้สึกว่ามันเป็นโรงเรียนของเค้า เป็นโรงเรียนของชุมชน ก็เลยทำให้มีความผูกพันกันระหว่างครู ผู้ปกครอง เด็กนักเรียน และ อบต.ด้วย” นอกจากนี้ยังร่วมสนับสนุนงบประมาณ ร่วมประชุมวางแผนและร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม การที่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดีก็เพราะว่าสภาวะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านอยู่ในขั้นดี เนื่องจากเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและมีอาชีพที่มั่นคงจากการทำงานอาชีพ ซึ่งหมู่บ้าน

บางแห่งมีรายได้จากการจัดทำถังสังฆทานจำหน่ายทั่วประเทศ เมื่อโรงเรียนขอความช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณหรือด้านต่างๆ ชุมชนก็มีความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ เช่น การส่งนักเรียนไปแข่งขันกีฬาระหว่าง อบต. แต่โรงเรียนไม่มีงบประมาณ ผู้ปกครองชุมชนก็จัดซื้อชุดกีฬาและสนับสนุนงบประมาณการเดินทางให้ไปแข่งขันกีฬาในนามของโรงเรียน

3) บทบาทการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน การให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ในบางกรณีคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทช่วยดูแลโครงการสำคัญๆ เช่น โครงการพระราชดำริที่มีการส่งเสริมอาชีพ การเลี้ยงปลาในกระชัง การปลูกผัก การทอผ้า การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสนับสนุนให้ครูหรือโรงเรียนจัดส่งเสริมพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ เช่น โครงการส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน

1.3 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นของสถานศึกษาที่อบต.จัดตั้งขึ้นเองและสถานศึกษาที่รับถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้บริหารของอบต. ปรากฏดังตารางที่ 4.6-4.7

ตารางที่ 4.6 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นของสถานศึกษาที่ อบต. จัดตั้งขึ้นเองและรับถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา

รายการ	จัดตั้งสถานศึกษา เอง (n=28)		รับถ่ายโอน สถานศึกษา (n=92)	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. การหาความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการศึกษา	4.75	0.67	4.51	0.68
2. การจัดทำแผนงาน/โครงการ ตามความต้องการ	4.76	0.72	4.71	0.96
3. การดำเนินงานตามแผนโครงการ	4.85	0.78	4.85	0.53
รวมเฉลี่ย	4.79	0.72	4.77	0.38

ตารางที่ 4.7 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของ อบต.
ด้านการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
ของสถานศึกษา โดยการประเมินของผู้บริหาร อบต.

รายการ	อบต. (n=118)	
	\bar{x}	S.D.
1. การหาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการศึกษา	4.51	0.72
2. การจัดทำแผนงาน/โครงการตามความต้องการ	4.81	0.74
3. การดำเนินงานตามแผนโครงการ	4.75	0.80
รวมเฉลี่ย	4.70	0.61

จากตารางที่ 4.6 และ 4.7 พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า สถานศึกษาที่ อบต. จัดตั้งขึ้นเองและรับถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ สามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.79 และ 4.77 ตามลำดับ) โดยมีการหาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการศึกษา การจัดทำแผนงาน/โครงการตามความต้องการ และการดำเนินงานตามแผนโครงการในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51 - 4.85) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร อบต. ที่เห็นว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.70) โดยมีการหาความต้องการจำเป็นด้านจัดการศึกษา การจัดทำแผนงาน/โครงการตามความต้องการ และการดำเนินงานตามแผนโครงการในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51 - 4.81)

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนา และกรณีศึกษาจาก อบต. และโรงเรียน พบว่า อบต. และโรงเรียนมีการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในหลายลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1) อบต. และโรงเรียนมีการหาความต้องการจำเป็นทางการศึกษา โดยวิธีการประชุมปรึกษาหารือ การใช้แบบสอบถาม และการเคาะประตูบ้าน การรับข้อมูลความต้องการทางจดหมายโดยผู้ปกครองเขียน “จดหมายก้อมหรือจดหมายน้อย” ที่บอกถึงความต้องการส่งมาให้ผู้บริหาร อบต. หรือผู้บริหารโรงเรียน ในบางกรณีก็ใช้เวทีประชาคมสำหรับการหาความต้องการจำเป็น ซึ่ง อบต. และโรงเรียนก็ยินดีรับฟังและตอบสนองตามความต้องการของผู้ปกครองโดยนำข้อมูลความต้องการจำเป็นมาใช้ในการตัดสินใจวางแผนการพัฒนา และดำเนินการจัดการศึกษา

2) ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ โดยผู้ปกครองมีความต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพและได้มาตรฐาน เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถให้เหมาะสมกับระดับชั้นการศึกษาที่จบ และสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ซึ่ง อบต. และโรงเรียนก็ได้ตอบสนองความต้องการโดยการสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน และการพัฒนาครูให้มีความรู้ที่สามารถในการจัดและพัฒนารเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

3) ผู้ปกครองต้องการให้จัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยมากขึ้นและขยายการศึกษาถึงระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้ปกครองต้องการส่งลูกเข้ามาเรียนระดับปฐมวัยมากขึ้น ซึ่ง อบต. ก็มีนโยบายที่จะตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง อบต. บางเขตพื้นที่บริการ ผู้ปกครองต้องการให้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น ซึ่ง อบต.ได้ตอบสนองความต้องการโดยกำหนดแผนการดำเนินงานรองรับไว้แล้ว เพราะผู้เรียนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผู้ปกครองบางส่วนต้องการให้ อบต.จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่ อบต.ยังไม่ตอบสนองความต้องการผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะอบต.ต้องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้ได้ดีเสียก่อน จึงจะขยายการศึกษาไปถึงระดับประถมศึกษา

4) ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีให้นักเรียน โดย เน้นการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยให้นักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรักษาความสะอาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานเพื่อส่วนรวม การประหยัดและออมโดยบางโรงเรียนได้จัดโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยตัวเองซึ่งผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมคิดพิจารณา ตัดสินใจและให้ความร่วมมือด้วย “ผู้ปกครองก็อยากให้ออมทรัพย์ เขาเห็นชอบด้วย เพราะว่าเราประชุมสอบถามก่อนเมื่อเห็นชอบก็ทำ” นอกจากนี้ผู้ปกครองยังต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะเป็นประโยชน์หรือให้บริการแก่ชุมชน เช่น ด้านนาฏศิลป์สำหรับแสดงในวันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก หรือวันพ่อ โรงเรียนจึงได้ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถด้านนาฏศิลป์

5) ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัยให้นักเรียน ซึ่งโรงเรียนก็ได้ดำเนินการตามความต้องการของผู้ปกครอง ดังกรณี อบต.แห่งหนึ่งที่ผู้ปกครองสังเกตเห็นว่า ในบริเวณของโรงเรียนมีบ่อน้ำอยู่ข้างอาคารเรียนแต่ไม่มีรั้วกั้นซึ่งน่าจะเป็นจุดอันตรายต่อเด็กนักเรียน จึงเสนอให้โรงเรียนจัดทำรั้วกั้นล้อมรอบบริเวณบ่อน้ำ “...เวลามาส่งลูกที่โรงเรียนก็ได้คุยกับผู้ปกครองหลายๆ คน เห็นว่าบ่อน้ำข้างโรงเรียนนี้น่ากลัวจังเลย กลัวลูกๆ จะพลัดตกลงไป จึงขอให้โรงเรียนทำรั้วกั้น โรงเรียนก็ดี ทำให้ ก็สบายใจขึ้น” อีกกรณี

หนึ่งห้องน้ำนักเรียนหญิงอยู่ห่างไกลและเปลี่ยว ไม่มีรั้วกันทำให้ผู้ปกครองวิตกกังวลว่าลูกอาจจะได้รับอันตราย ผู้ปกครองขอให้ทำรั้วกันเวลานักเรียนไปใช้ห้องน้ำจะได้ปลอดภัย โรงเรียนจึงได้ทำรั้วกันบริเวณห้องน้ำ

6) อบต. มีการจัดการศึกษานอกระบบ โดยได้ดำเนินการดังนี้

(1) จัดศูนย์การศึกษานอกระบบอยู่ที่ อบต.โดยมีการเรียนการสอนในวันเสาร์-อาทิตย์

(2) จัดโครงการส่งเสริมอาชีพหรืออาชีพเสริมแต่ละหมู่บ้าน โดยจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ ตามความต้องการของชาวบ้าน เช่น การเพาะเห็ด การจักสาน กลุ่มแม่บ้านทำน้ำพริก กลุ่มแม่บ้านทอผ้า การทำดอกไม้จันทน์ การผลิตน้ำดื่ม การทำสมุนไพรอบแห้ง การทำชิงพวง การนวดแผนไทย การเรียนซ่อมรถ การเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่ง อบต.สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ วิทยากรในการอบรมและจัดหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้ด้วย

(3) จัดโครงการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความพร้อม โดยจัดการอบรมร่วมกับกรมอนามัยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แรกเกิด ถึง 5 ปี และมีกิจกรรมหรือโครงการทำร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความพร้อมในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เช่นโครงการสานสายใยจากใจแม่สู่ลูก

7) อบต. มีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยได้จัดกิจกรรมบริการดังนี้

(1) จัดศูนย์อ่านหนังสือและที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านพร้อมจัดหนังสือที่น่าสนใจและหนังสือพิมพ์ไว้ให้เด็กและชาวบ้านอ่าน

(2) จัดห้องสมุดชุมชนเป็นศูนย์เชิงบูรณาการประกอบด้วย ห้องสมุด ศูนย์อินเทอร์เน็ตตำบลและศูนย์วัฒนธรรมตำบลโดยเปิดให้บริการแก่เด็กและชาวบ้านทุกวันทำการ ไม่เว้นวันหยุดราชการ

(3) สร้างศูนย์เรียนรู้ มีทั้งห้องสมุดมีชีวิต ห้องฟ้าจำลอง หรืออุทยานการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนสังกัด อบต.และบุคคลอื่นมาใช้บริการ

8) ผู้ปกครอง ประชาชนและครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการศึกษากรณีตัวอย่างในภูมิภาคต่างๆ พบว่า หลังการถ่ายโอนสถานศึกษาแล้ว ผู้ปกครองและประชาชนให้การยอมรับและมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาค่อนข้างมาก และครูก็มีความสุขที่ได้ทำงานร่วมกับ อบต.ดังเสียงสะท้อนของครูคนหนึ่งว่า “ถึงงานจะเพิ่มขึ้นแต่ว่าทุกคนก็ยินดี มีความสุขมาก” และเสียงสะท้อนจากปลัดอบต.แห่งหนึ่งว่า “ครูมีความสุขกับการทำงานร่วมกับ อบต. พร้อมทั้งจะทำงานให้นักเรียน” ผู้บริหารโรงเรียนแห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่า หลังการถ่ายโอนโรงเรียน ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นให้การยอมรับโรงเรียนมากขึ้นจึงนำเด็กกลับมาเรียนที่เดิมทำให้มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะ อบต.ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยจัดสรรครูให้เพิ่มขึ้น จัดงบประมาณเพื่อการปรับปรุงและก่อสร้างอาคารเรียน จัดวัสดุ ครุภัณฑ์สำหรับจัดทำสื่อการเรียนการสอนมากขึ้น “ก่อนโอนมามีนักเรียน 68 คน หลังจากโอนแล้วนั้นมี 87 คน ต่อมาเป็น 120 คน และในปัจจุบันมีนักเรียน 138 คน ประชาชนพอใจ ยอมรับมาก เรียกความเชื่อมั่นกลับมาได้ ผู้ปกครองก็ค่อยๆ ทายอยนำเด็กกลับมาเรียน”

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาของ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษาโดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้บริหารของ อบต. ปรากฏดังตารางที่ 4.8 - 4.9

ตารางที่ 4.8 ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาของ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษา โดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา

รายการ	จัดตั้งสถานศึกษา เอง (n=28)		รับถ่ายโอน สถานศึกษา (n=92)	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. มีการจัดสื่อ อุปกรณ์และ แหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุน การเรียนการสอน	4.15	1.20	3.38	1.38
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.74	0.86	4.72	0.81
3. มีระบบการดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนอย่างทั่วถึง	5.00	0.00	4.78	0.84
4. มีการจัดสรรงบประมาณให้ สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง	5.00	0.00	4.67	0.81

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการ	จัดตั้งสถานศึกษา เอง (n=28)		รับถ่ายโอน สถานศึกษา (n=92)	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
5. มีการจัดสรร สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ให้สถานศึกษา อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง	5.00	0.00	4.76	0.77
รวมเฉลี่ย	4.78	0.35	4.55	0.55

ตารางที่ 4.9 ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาของ อบต.
โดยการประเมินของผู้บริหาร อบต.

รายการ	อบต. (n=118)	
	\bar{x}	S.D.
1. มีการจัดสื่อ อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน	3.34	1.34
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.63	0.99
3. มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง	4.66	1.00
4. มีการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษา อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง	4.64	0.91
5. มีการจัดสรร สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ ให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง	4.76	0.72
รวมเฉลี่ย	4.44	0.59

จากตารางที่ 4.8 และ 4.9 แสดงผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาของ อบต. โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและกรรมการสถานศึกษา เห็นว่า อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและ อบต. ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา มีการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.78 และ 4.55 ตามลำดับ) โดยมีการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุด 4 เรื่อง คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และมีการจัดสรร สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 4.67 - 5.00) โดยที่ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเอง และ อบต. ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา มีการจัดสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในระดับมากและปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 4.15 และ 3.38 ตามลำดับ) สำหรับผู้บริหาร อบต. เห็นว่า โดยภาพรวม อบต. จัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเห็นว่า มีการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุด 4 เรื่อง คือ มีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และมีการจัดสรร สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 4.63-4.76) และ มีการจัดสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34)

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษา
อบต.และโรงเรียนเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สรุปได้
ดังนี้

**1) ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์และนโยบายสร้างความเสมอภาค
ในโอกาสทางการศึกษา** โดยให้เด็กทุกกลุ่มได้เข้ารับการศึกษาย่างทั่วถึง
ทั้งเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ของ อบต.และนอกเขตพื้นที่ เพราะถือว่าเป็น
หน้าที่ของ อบต.และโรงเรียนที่ต้องให้การศึกษแก่เด็กทุกคนทั้ง
เด็กด้อยโอกาสที่มีฐานะยากจนและเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทาง
ด้านร่างกาย รวมทั้งเด็กสมาธิสั้น โรงเรียนรับเข้าเรียนทั้งหมดโดยจัด
เรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งผู้บริหาร อบต.ที่เป็นกรณีศึกษาทุกแห่งมีแนว
นโยบายตรงกันว่า หน้าที่ของสถานศึกษาคือ ต้องให้การศึกษแก่เด็ก
ทุกคนและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาคือ การไม่เลือก
ปฏิบัติต่อเด็กนักเรียน “ผมให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่ได้เลือกว่า
เป็นใคร ถ้าอยู่ในประเทศไทยรับได้หมด”... “เราเป็นสถานศึกษา เมื่อ
พ่อแม่พาลูกมาฝาก ต้องการให้อยู่กับเรา เรารับทั้งนั้น เพราะเราถือว่าเป็น
หน้าที่ของเราต้องให้การศึกษากับเด็กทุกคน”

**2) มีการสนับสนุนในด้านอื่นๆ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
ให้กับนักเรียนทุกคน** โดยที่รัฐมีนโยบายการจัดการศึกษาเรียนฟรี 15 ปี
อย่างมีคุณภาพสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรัฐได้ให้การสนับสนุน
เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน มีค่าเสื้อผ้า หนังสือเรียน และอุปกรณ์การศึกษา
บางส่วน แต่ อบต.และโรงเรียนทุกแห่งได้ให้การสนับสนุนนักเรียน
และผู้ปกครองในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม ได้แก่ ค่าอาหารกลางวัน
อาหารเสริม (นม) ค่าสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและเงินทุน

การศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีฐานะยากจน รวมทั้งการจัดบริการรถรับส่งนักเรียนและผู้ปกครองในการมาโรงเรียน นอกจากนี้มี อบต. ส่วนหนึ่งได้จัดสรรงบประมาณเพื่อรับขยายห้องเรียน และวางแผนด้านอาคารสถานที่เพื่อให้สามารถรองรับนักเรียนที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น

3) โรงเรียนให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้กับครูที่มีคุณภาพ โดยโรงเรียนได้สรรหาครูที่มีคุณภาพที่มีวุฒิ มีความรู้ ความสามารถที่ตรงกับสาระและระดับการศึกษาที่สอนซึ่งถือว่าการสร้างความเสมอภาคที่ให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้กับครูที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ดังทัศนะของหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของ อบต.แห่งหนึ่งว่า “ความเสมอภาคเราดูหลายวิธี การจัดให้เด็กได้เรียนกับครูที่จบตรง เราถือว่าเป็นความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ให้เด็กไปเรียนกับคนที่ไม่จบโดยตรง ซึ่งถือว่าไม่เสมอภาค”

ตอนที่ 3 ผลการประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลง ของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของ อบต. ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งพิจารณาสภาพการเปลี่ยนแปลงในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 4.10 - 4.11

ตารางที่ 4.10 สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของ อบต. ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา (n=92)

รายการ	ก่อนถ่ายโอน		หลังถ่ายโอน		ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
ด้านวิชาการ					
1. การจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการท้องถิ่น	2.34	0.93	3.09	0.76	18.75
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	2.46	0.83	3.15	0.75	17.25
3. การจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2.54	0.93	3.23	0.71	17.25

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ	ก่อนถ่ายโอน		หลังถ่ายโอน		ร้อยละ ของการ เปลี่ยนแปลง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
4. การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน	2.17	0.78	3.11	0.75	23.5
5. การนิเทศ/ส่งเสริมสนับสนุน การเรียนการสอน	2.33	0.80	2.95	0.89	15.5
รวม	2.36	0.72	3.09	0.65	18.25
ด้านงบประมาณ					
1. การเพิ่มงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา/ การเรียนการสอน	2.04	0.77	3.09	0.76	26.25
2. การจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนอง ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาของท้องถิ่น	2.01	0.68	3.02	0.74	25.25
3. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุง อาคารสถานที่	1.87	0.66	2.99	0.84	28.00
4. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการก่อสร้าง อาคารเรียน	1.73	0.65	2.88	0.93	28.75
5. การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน	1.96	0.71	3.11	0.67	28.75
6. การจัดทำระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดสรรและใช้งบประมาณ	2.14	0.75	2.93	0.74	19.75
7. การกำกับ ติดตาม และตรวจสอบ ระบบงบประมาณ	2.29	0.75	3.06	0.81	19.25
รวม	2.01	0.55	3.01	0.63	25.00

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ	ก่อนถ่ายโอน		หลังถ่ายโอน		ร้อยละ ของการ เปลี่ยนแปลง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
ด้านการบริหารงานบุคคล					
1. การวางแผนและการปรับกรอบอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับภาระงาน	1.98	0.84	3.12	0.74	28.50
2. การสรรหาบุคลากรที่ได้คุณภาพและตรงกับความต้องการของหน่วยงาน	2.02	0.78	3.12	0.76	27.50
3. การมอบหมายให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตรงความรู้ ความสามารถ	2.24	0.84	3.12	0.81	22.00
4. การจัดระบบส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากร	2.27	0.75	3.12	0.81	21.25
5. การส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร	2.45	0.85	3.05	0.72	15.00
6. การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร	2.32	0.80	2.90	0.90	14.50
7. การจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์แก่บุคลากร	2.33	0.75	2.91	0.86	14.50
รวม	2.23	0.69	3.05	0.70	20.50
ด้านการบริหารทั่วไป					
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น	2.30	0.85	3.04	0.80	18.50
2. การปรับโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อบริบทและลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.17	0.78	3.17	0.73	25.00

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ	ก่อนถ่ายโอน		หลังถ่ายโอน		ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา	2.20	0.80	2.90	0.87	17.50
4. การปรับปรุงด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	2.04	0.80	3.15	0.82	27.75
5. ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน	2.30	0.80	3.09	0.82	19.75
6. ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและ อปท.	2.25	0.73	3.20	0.69	23.75
7. การระดมทรัพยากรทางการศึกษา	2.29	0.66	3.01	0.73	18.00
8. การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการสถานศึกษา	2.27	0.80	2.89	0.83	15.50
9. การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	2.26	0.79	3.18	0.77	23.00
รวม	2.23	0.64	3.07	0.64	21.00

จากตารางที่ 4.10 พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครูและกรรมการสถานศึกษา เห็นว่า สภาพการจัดการศึกษาของ อบต. ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 18.25) โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการทั้ง 5 เรื่องไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 15.50 - 18.75) ส่วนด้านงบประมาณพบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก

(ร้อยละ 25.00) โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านงบประมาณไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 5 เรื่องคือ การจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนองตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของท้องถิ่น การเพิ่มงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา/การเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน (ร้อยละ 25.25-28.75) นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับค่อนข้างน้อย **ด้านการบริหารงานบุคคล** พบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 20.50) โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงานบุคคลไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 2 เรื่องคือ การวางแผนและการปรับกรอบอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับภาระงาน และการสรรหาบุคลากรที่ได้คุณภาพและตรงกับความต้องการของหน่วยงาน (ร้อยละ 28.50 และ 27.50 ตามลำดับ) นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย **ด้านการบริหารทั่วไป** พบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารทั่วไปไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 21.00) โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารทั่วไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 2 เรื่องคือ การปรับปรุงด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และการปรับโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อบริบทและลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 27.75 และ 25.00 ตามลำดับ) นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.11 สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของ
องค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา
จากกระทรวงศึกษาธิการ โดยการประเมิน
ของผู้บริหาร อบต. (n=118)

รายการ	ก่อนถ่ายโอน		หลังถ่ายโอน		ร้อยละ ของการ เปลี่ยนแปลง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
ด้านวิชาการ					
1. การจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนอง ความต้องการท้องถิ่น	2.36	0.70	3.18	0.63	20.50
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น	2.59	0.72	3.34	0.64	18.75
3. การจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2.51	0.81	3.29	0.69	19.50
4. การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน	2.42	0.89	3.32	0.72	22.50
5. การนิเทศ/ส่งเสริมสนับสนุน การเรียนการสอน	2.40	0.82	3.07	0.78	16.75
รวม	2.46	0.64	3.24	0.47	19.50
ด้านงบประมาณ					
1. การเพิ่มงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา/ การเรียนการสอน	2.22	0.78	3.33	0.74	27.75
2. การจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนอง ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาของท้องถิ่น	2.32	0.85	3.30	0.72	25.00
3. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุง อาคารสถานที่	2.06	0.84	3.33	0.81	31.75
4. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการก่อสร้าง อาคารเรียน	2.00	0.87	3.13	0.92	28.25

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายการ	ก่อนถ่ายโอน		หลังถ่ายโอน		ร้อยละ ของการ เปลี่ยนแปลง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
5. การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน	2.15	0.83	3.31	0.74	29.00
6. การจัดทำระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสรรและใช้งบประมาณ	2.32	0.84	3.22	0.66	22.50
7. การกำกับ ติดตาม และตรวจสอบระบบงบประมาณ	2.38	0.86	3.34	0.62	24.00
รวม	2.19	0.73	3.29	0.60	27.50
ด้านการบริหารงานบุคคล					
1. การวางแผนและการปรับกรอบอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับการะงาน	2.21	0.77	3.22	0.72	25.25
2. การสรรหาบุคลากรที่ได้คุณภาพและตรงกับความต้องการของหน่วยงาน	2.23	0.76	3.23	0.73	25.00
3. การมอบหมายให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตรงความรู้ ความสามารถ	2.26	0.81	3.18	0.78	23.00
4. การจัดระบบส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากร	2.29	0.81	3.29	0.79	25.00
5. การส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร	2.52	0.86	3.34	0.76	20.50
6. การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร	2.38	0.82	3.27	0.65	22.25
7. การจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์แก่บุคลากร	2.48	0.80	3.34	0.74	21.50
รวม	2.33	0.69	3.26	0.65	23.25

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายการ	ก่อนถ่ายโอน		หลังถ่ายโอน		ร้อยละ ของการ เปลี่ยนแปลง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
ด้านการบริหารทั่วไป					
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น	2.41	0.72	3.29	0.62	22.00
2. การปรับโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อบริบทและลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.40	0.75	3.31	0.64	22.75
3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา	2.42	0.75	3.22	0.69	20.00
4. การปรับปรุงด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	2.28	0.74	3.40	0.72	28.00
5. ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน	2.44	0.79	3.31	0.70	21.75
6. ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและ อปท.	2.42	0.74	3.30	0.69	22.00
7. การระดมทรัพยากรทางการศึกษา	2.39	0.78	3.26	0.70	21.75
8. การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการสถานศึกษา	2.34	0.82	3.13	0.75	19.75
9. การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	2.41	0.84	3.31	0.69	22.50
รวม	2.39	0.67	3.27	0.59	22.00

จากตารางที่ 4.11 สำหรับ**ผู้บริหาร อบต. ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา** เห็นว่า โดยภาพรวมสภาพการจัดการศึกษาของ อบต. มีการเปลี่ยนแปลง**ด้านวิชาการ**ไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 19.50) โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยทั้ง 5 เรื่อง (ร้อยละ 16.75 - 22.50) ส่วน**ด้านงบประมาณ** ผู้บริหาร อบต.เห็นว่ โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ 27.50) โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านงบประมาณไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 5 เรื่อง คือ การจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนองตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของท้องถิ่น การเพิ่มงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา/การเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียน การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุงอาคารสถานที่ (ร้อยละ 25.00 - 31.75) นอกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย สำหรับ**ด้านการบริหารงานบุคคล** ผู้บริหาร อบต.เห็นว่ โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 23.25) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงานบุคคลไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 3 เรื่อง คือ การสรรหาคูคลากรที่ได้คุณภาพและตรงกับความต้องการของหน่วยงาน การจัดระบบส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากร และการวางแผนและการปรับกรอบอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับภาระงาน (ร้อยละ 25.00 - 25.25) นอกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย สำหรับ**ด้านการบริหารทั่วไป** ผู้บริหาร อบต.

เห็นว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 22.00) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารทั่วไปไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 1 เรื่อง คือ การปรับปรุงด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 28.00) นอกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษา อบรม.และโรงเรียนในภูมิภาคต่างๆ เกี่ยวกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของ อบรม.ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ สรุปได้ดังนี้

1) สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการ มีดังนี้

1.1) โรงเรียนมีการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยผู้ปกครองเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับประถมศึกษา โดยมี การปรับหลักสูตรปฐมวัย อบรม.ครูปฐมวัย และเชิญผู้ปกครองมาร่วมจัดกิจกรรม เช่น สอนเด็กทำกระทง ทำขนมบัวลอย สำหรับกิจกรรมระดับประถมศึกษามีการเชิญผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรสอนการทำดอกไม้ การทอเงิน ดอกไม้จันทน์ ซึ่งผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

1.2) อบรม. มีการจัดสรรสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เพื่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น โดย อบรม.บางแห่งได้จัดหาสื่อการเรียนการสอนและคอมพิวเตอร์ให้ห้องหนึ่ง 40-50 เครื่อง ทำให้นักเรียนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ 2 เครื่องต่อนักเรียน 1 คน ในขณะที่อบรม.บางแห่ง มีการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้โรงเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะ เครื่องคอมพิวเตอร์ได้จัดสรรให้โรงเรียน 20 เครื่อง ผู้บริหาร

โรงเรียนแห่งหนึ่งเล่าว่า “เพิ่งจะได้รับถ่ายโอนมา 2 ปีงบประมาณ
ในระดับเบื้องต้นก็ดี มีการเรียนการสอนใหม่ คอมพิวเตอร์ก็ดี จัดซื้อ
มาใหม่หมด”

**1.3) ผู้ปกครองและชุมชนให้ความสนใจและเข้ามามี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น** หลังจากมีการถ่ายโอนสถานศึกษา
มาสังกัด อบต.ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนให้ความสนใจและเข้ามามี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น เพราะผู้ปกครองรู้สึกว่า มีความ
ใกล้ชิดเหมือนญาติ เข้ามาโรงเรียนด้วยความสบายใจ เข้ามาช่วยงาน
และร่วมจัดงานของโรงเรียนในเรื่องต่างๆ รวมทั้งให้การสนับสนุน
อาหารสำหรับเลี้ยงนักเรียน ในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ แม่แต่
วันเกิดของตนเอง ผู้ปกครองก็จะเข้ามาช่วยโรงเรียน จัดอาหารเลี้ยง
เด็กนักเรียนเหมือนมาทำบุญกับนักเรียนครูโรงเรียนแห่งหนึ่งเล่าว่า “เมื่อ
ก่อนที่โรงเรียนจะเปลี่ยนเข้า อบต. พ่อแม่ผู้ปกครองกับครูห่างไกลกันมาก
เคঁามาส่งลูกแล้วก็กลับ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่ เวลาประชุม เก้าอี้ไม่พอนั่ง
ในวันสำคัญๆ นักเรียนจะมีอาหารทานฟรีเพราะได้รับการเลี้ยงจากพ่อแม่
ผู้ปกครองเข้ามาตลอดทุกวันสำคัญ วันพ่อ วันแม่ หรือแม่กระทั่งเป็น
วันเกิดของตัวเอง เคঁามาทำบุญกับนักเรียนดีกว่า”

**1.4) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มทักษะ
ทางวิชาการหลากหลายมากขึ้น** โดยในช่วงปีแรกจัดกิจกรรมการสอน
บูรณาการในทุกวิชา ช่วงปีที่ 2 จัดกิจกรรมพัฒนาเป็นฐานกลุ่มตาม
ความสนใจโดยเน้นทางด้านกีฬา ช่วงปีที่ 3 จัดกิจกรรมเน้นด้านคุณธรรม
จริยธรรม นอกจากนี้มีการขยายการจัดค่ายวิชาการของกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ต่างๆ มากขึ้น ทั้งค่ายภาษาอังกฤษ (English camp) ค่าย
ภาษาไทย ค่ายวิทยาศาสตร์ ค่ายวิชาชีพ มีการฝึกอาชีพตามความ

สนใจของเด็ก มีเย็บปักถักร้อย ทำอาหารและงานประดิษฐ์ต่างๆ โดย อบต.ให้การสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการอย่างรวดเร็ว และมีผลงานด้านวิชาการเสนอลู่ชุมชนมากขึ้น

2) สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านงบประมาณ มีดังนี้

2.1) ได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น หลังการรับถ่ายโอนสถานศึกษามาสังกัด อบต. สิ่ง que เห็นชัดเจนที่สุดคือมีการเปลี่ยนแปลงด้านงบประมาณทางบวกมากขึ้น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนแห่งหนึ่งสะท้อนว่า *“ผมเชื่อว่าทุกโรงเรียนที่ถ่ายโอนมาแล้ว เปลี่ยนแปลงไปเยอะ แล้วงบประมาณก็ได้เยอะอยู่แล้ว”* โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียน บางแห่งสร้างศูนย์พัฒนาเด็กใช้งบประมาณ 4 แสนบาท และได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อีก 8 ล้านสำหรับสร้างอาคารหลังใหม่ อบต.บางแห่งได้รับงบประมาณเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มากกว่า 6 ล้านบาท และอบต.จัดสรรงบประมาณสมทบให้มากกว่า 5 ล้านบาท จึงขยายปรับรูปแบบอาคาร 3 ชั้น 18 ห้องเรียน แล้วปีต่อมาได้อาคารเอนกประสงค์ชั้นเดียวเพิ่มมาอีก การได้รับการสนับสนุนด้านอาคารเรียนและด้านอื่นๆ เช่นนี้ ทำให้ครูและบุคลากรมีความพึงพอใจและมีพลังใจในการทำงานดังเสียงสะท้อนจากครูคนหนึ่งว่า *“ได้อาคารมาเยอะตอนนี้ได้อาคารมา 2 ชุดแล้ว ได้ห้องน้ำด้วย จากเดิมไม่มีห้องน้ำเลยต้องบอกว่าดีมากๆ”* นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรวัสดุ ครุภัณฑ์ให้โรงเรียนมากขึ้น

**2.2) อบต. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษา
ฟรีอย่างมีคุณภาพให้ทั่วถึง** อบต.ดูแลเอาใจใส่ต่อคุณภาพของผู้เรียน
มากขึ้น โดยสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าอาหารกลางวันเพิ่มขึ้นจาก
ที่เคยได้รับจากส่วนกลาง 10 บาท อบต.บางแห่งเพิ่มให้อีก 3 บาท
เป็น 13 บาทและมีแผนช่วยเหลือดูแลเด็กตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ ซึ่งเป็น
วิสัยทัศน์และนโยบายของผู้บริหาร อบต. “คุณภาพการศึกษาจะดีได้ ต้อง
เดินควบคู่กันหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านโภชนาการต้องดี เด็กเราต้องได้
ตอนนี้ผมมีแผนของอบต.ดูแลเด็กตั้งแต่อยู่ในท้อง” นอกจากนี้มี อบต.
หลายแห่งให้ชุดนักเรียนเพิ่มขึ้นจากรัฐบาลให้มาแล้ว 2 ชุด โดยให้
อีกภาคเรียนละ 1 ชุดและในปีการศึกษาหน้าจะเพิ่มให้เป็น 3 ชุด

2.3) ระบบการบริหารงานงบประมาณมีความคล่องตัว
ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า หลังการถ่าย
โอนสถานศึกษามาสังกัด อบต. การบริหารงบประมาณมีความคล่องตัว
มากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกจากที่เคยมีข้อจำกัดด้าน
งบประมาณก็มีความคล่องตัวมากขึ้น ได้รับการสนับสนุนทั้งวัสดุ
อุปกรณ์ต่างๆ มากขึ้น มีความรวดเร็วตรงตามความจำเป็นที่ต้องการ
มากขึ้น ดังเสียงสะท้อนจากผู้บริหารและครูว่า “การบริหารงบประมาณ
ดีขึ้นเยอะเลย” “สิ่งที่เปลี่ยนแปลงก็คือ หลายสิ่งหลายอย่างที่มีข้อจำกัด
แต่พอถ่ายโอนมาอยู่กับท้องถิ่นแล้ว ค่อนข้างมีความคล่องตัวมากขึ้นใน
เรื่องของการสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความจำเป็น
ก็ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างรวดเร็วก็ส่งผลถึงความสะดวกสบาย
ของนักเรียน”

3) สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงานบุคคล มีดังนี้

3.1) อบต. มีการจัดสรรครูที่มีวุฒิตตรงกับภาระงานที่สอนให้กับโรงเรียนและครูได้สอนตรงตามวุฒิตมากขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ผู้บริหาร อบต. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่สอดคล้องกันว่า หลังการถ่ายโอนสถานศึกษาพบว่า การบริหารงานบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยอบต. มีการจัดสรรบุคลากรเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ได้จัดสรรครูที่มีวุฒิตตรงกับภาระงานที่สอนให้กับโรงเรียนมากขึ้นและครูได้สอนตรงตามวุฒิตมากขึ้น ดังคำยืนยันของผู้บริหารและครูในโรงเรียนหลายแห่งดังนี้

“การบริหารงานบุคคลชัดเจนเลย คือ จัดสรรบุคลากรเข้ามาเพิ่มมาก ก็เปลี่ยนแปลงไปมาก”

“เมื่อโรงเรียนถ่ายโอนแล้วความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นชัดเจนก็คือ อบต. สรรหาคุณครูให้กับโรงเรียนตามวิชาเอกที่โรงเรียนต้องการ จบปริญญาตรีทุกคน”

“ก่อนที่ยังไม่ได้โอน คุณครูก็มีแค่ 7 คน แต่ตอนนี้มีทั้งหมด 21 คน การจัดการเรียนการสอนเมื่อครั้งก่อนนี้ คุณครูแต่ละคนก็ต้องสอนทุกกลุ่มสาระ หลังจากถ่ายโอนแล้วดีขึ้นครูไม่ต้องสอนหลายกลุ่มสาระ”

การที่โรงเรียนมีครูมากขึ้นและครูมีวุฒิตตรงกับภาระงานสอนทำให้ครูไม่ต้องสอนหลายกลุ่มสาระ ก็จะมีผลดีต่อเด็กที่ทำให้ได้เรียนรู้กับครูที่มีความรู้ความสามารถโดยตรง แต่ก็มีโรงเรียนบางแห่งทั้งก่อนถ่ายโอนและหลังการถ่ายโอนที่จำนวนของครูและสภาพการสอนของครูยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ครูมีเท่าเดิมและครูยังสอนหลายกลุ่มสาระเหมือนเดิม

3.2) อบต. และโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูมากขึ้น
โดยให้ครูได้รับการฝึกอบรม พัฒนา ศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งสาระการอบรมและการศึกษาดูงานส่วนใหญ่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน มีการสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับภาระงานที่สอนมากขึ้น ทำให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสอนมากขึ้น

3.3) อบต. และโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพมากขึ้น โดยมีการอบรม แนะนำการพัฒนาตนเองเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการในระดับที่สูงขึ้นดังเสียงสะท้อนของครูคนหนึ่ง “ส่งเสริมหมดเลยคะ แม้กระทั่งว่าการจะเข้าสู่อาจารย์ 3 ทำผลงานมาเรื่อย ทำแล้วไม่ผ่าน 3 ครั้ง 4 ครั้งไม่ผ่าน พอเข้ามาถึงครั้งที่ จะผ่าน จะอบรม มีการเยียวยา อบต.ก็ช่วยเหลือ ช่วยตาม เค้าจะ ถ่ายเอกสารมาให้อ่านเป็นแนวการทำของอบต.”

4) สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารทั่วไป มีดังนี้

4.1) ผู้บริหารอบต.และผู้บริหารโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และนโยบายในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น โดยมุ่งที่จะให้โรงเรียนเป็นของชุมชน และให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ผู้บริหารอบต.จะไม่เข้าไปก้าวก่ายในการบริหารแต่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ดังคำยืนยันของผู้บริหาร อบต.แห่งหนึ่งว่า “ที่ผมรับถ่ายโอนมาไม่ใช่โรงเรียนของอบต. เป็นโรงเรียนของชุมชน ตอนนี้เราก็ก้าวเปลี่ยนวิสัยทัศน์ ผมให้พอ.เปลี่ยนวิสัยทัศน์ทันทีว่า โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนของชุมชน ผมไม่ก้าวก่าย ผมให้ความเป็นอิสระเท่าที่โรงเรียนจะทำได้” ผู้บริหารโรงเรียนแห่งหนึ่งเล่าว่า “อบต. มอบอำนาจการตัดสินใจให้กับโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ

ทุกอย่าง” ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่า “หลังจากได้มาอยู่ที่นี้ อำนาจการตัดสินใจค่อนข้างมาก อบต.ให้เราเต็มที่ ให้ความสำคัญอิสระมากกว่าเดิม ท่านนายกก็ให้เกียรติ”

สำหรับนโยบายการจัดการศึกษามีความชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาการศึกษาและการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นโดย “มีนโยบายชัดเจนที่จะพัฒนาด้านการศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น เพราะขณะนี้โรงเรียนเปิดเรียนตั้งแต่อนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอนาคตหรือ ปีหน้าอาจจะขยายโอกาสทางการศึกษาถึงม. 3” ในขณะที่อบต.บางแห่งมีนโยบายมุ่งเน้นทางด้านวิชาการควบคู่ไปกับด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วย

4.2) อบต. ส่วนใหญ่มีการปรับโครงสร้างการบริหารงาน โดยมีการปรับขยาย หรือจัดตั้งส่วนงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อรองรับการจัดการศึกษาและกำหนดกรอบโครงสร้างอัตรากำลังที่ชัดเจน ในขณะที่อบต.บางแห่งยังไม่มีมีการปรับโครงสร้างการบริหารงานจัดตั้งส่วนงานที่จะทำหน้าที่จัดการศึกษาของอบต.โดยตรง แต่ฝากงานการศึกษาให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษา

4.3) อบต. มีการจัดทำแผนปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา โดยอบต.ส่วนใหญ่จัดทำแผนปรับปรุงพัฒนาด้านอาคาร สถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ซึ่งจัดสรรงบประมาณแล้ว และมีการปฏิรูปทัศน์รอบๆ บริเวณอาคารและสถานที่ด้วย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายอบต.และโรงเรียน เพื่อให้มีทิศทางการทำงานด้านการศึกษาที่ชัดเจนในอนาคต

4.4) อบต. มีนโยบายหรือโครงการฝากลูกไว้กับโรงเรียน
ผู้บริหาร อบต.บางแห่งมีนโยบายหรือโครงการฝากลูกไว้กับโรงเรียนในช่วงปิดภาคเรียน หรือช่วงเช้าและช่วงเย็นเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ต้องไปทำงานและโรงเรียนมีโอกาเสริมสร้างและพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ซึ่งเด็กจะมีกิจกรรมทำตลอดโดยมีผู้ปกครองเข้ามา มีบทบาทร่วมสอนและเข้ามาร่วมทำงานกับโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ปกครอง ครู นักเรียนและผู้บริหารมีความผูกพันกันมากขึ้น ดังคำบอกเล่าของครูและหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของอบต.แห่งหนึ่งว่า “เค้าจะเข้ามาดูว่าลูกหลานทำกิจกรรมอะไรบ้าง ชาวบ้านเข้ามาช่วยสอน และเข้ามาร่วมกับเราได้เยอะ ผู้ปกครองก็เดินเข้าโรงเรียนมากขึ้น โครงการนี้ทำติดต่อกันมา 3 ปี ทำให้อบต.ได้รับรางวัลหลักธรรมมาภิบาล ก็เลยทำให้มีความผูกพันกันระหว่าง ครู ผู้ปกครอง เด็กนักเรียน และอบต.ด้วย”

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกเป็นกลุ่มปัจจัยได้ 3 กลุ่มคือ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล 2) ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา และ 3) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มปัจจัย มีทั้งส่วนที่ส่งเสริมและส่วนที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาของ อบต. ผลการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1) **ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์และตระหนักในความสำคัญของการศึกษา** ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษา อบต.และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ มีความสอดคล้องกันว่า ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์ และตระหนักในความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาไว้เป็นอันดับหนึ่งและกำหนดนโยบายที่มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ให้ความสำคัญกับเด็กเล็กและระดับการศึกษาปฐมวัยจึงให้การสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังเสียงสะท้อนที่แสดงถึงการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร อบต. จากบุคคลที่เกี่ยวข้องมีดังนี้ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาบอกว่า “ในเชิงวิสัยทัศน์หรือนโยบาย ท่านนายกให้ความสำคัญกับการศึกษา ท่านจะเปิดโรงเรียนขยายการศึกษาเพิ่มขึ้นถึงอนุบาลและประถมศึกษา”... “ท่านนายกเห็นการศึกษามาเป็นอันดับหนึ่ง ท่านบอกว่าไม่รองงบประมาณจากกรมแล้ว เราตั้งโรงเรียนเลย แล้วเอาเงินรายได้จ้างครูสอน การปรับโครงสร้าง ปรับถนนงดไปก่อน เอามาทุ่มเรื่องการศึกษา ท่านก็เป็นตัวเปลี่ยนแปลงจริงๆ”

ครูและกรรมการสถานศึกษาหลายแห่งให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์ทางด้านการศึกษามาก จึงให้การสนับสนุนทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนหรือด้านกิจกรรม... “ถ้าผู้บริหารให้ความสำคัญ การจัดการศึกษาก็จะไปได้ ถ้าหัวให้ความสำคัญ ส่วนล่างก็สามารถขับเคลื่อนไปได้ ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้การจัดการศึกษาลุล่วงหรือประสบความสำเร็จได้ เรื่องแรก

ก็คือ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ถ้าผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา การจัดการศึกษาก็จะไม่เกิดขึ้น”

2) บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของ อบต. มีคุณภาพและมีความพร้อมที่จะร่วมกันทำงาน โดยมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยเหลือกันทำงานเป็นที่มอย่างเข้มแข็ง บุคลากรจึงเป็นปัจจัยภายในของอบต.ซึ่งจะต้องพัฒนาให้มีความพร้อมในการทำงานการศึกษา ดังที่ผู้บริหารอบต.แห่งหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมผมถือว่าเป็น ปัจจัยตัวหนึ่งของความสำเร็จ กำลังพลของเราคิดว่าแปดสิบ เก้าสิบเปอร์เซ็นต์มีความพร้อมในการทำงาน ตรงนี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้จัดการศึกษาได้สำเร็จ” และในการทำงานต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินและปรับปรุงพัฒนา

3) อบต. มีความพร้อมเรื่องรายได้และทรัพยากรในการจัดการศึกษา จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาอบต.และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ พบว่า อบต.ที่มีความพร้อมเรื่องรายได้และมีงบประมาณเพียงพอสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ก็จะทำให้ อบต.ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ดังที่ผู้บริหาร อบต.แห่งหนึ่งกล่าวว่า “ความสำเร็จของการจัดการศึกษามือถือประกอบหลายอย่าง สิ่งที่สำคัญมีผลโดยตรง คือ งบประมาณอย่างพอเพียงที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษา ถ้า อบต.ไหนมีความพร้อมมีรายได้มีเงินไปได้เลย เรื่องงบประมาณจึงเป็นจุดเด่นและจุดแข็งที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีความพร้อมในการจัดการศึกษามากขึ้น”

4) อบต. มีระบบการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว และมีการกระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษา ถือว่าเป็นปัจจัยภายในของ อบต.ที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาซึ่งทำให้แก้ปัญหาการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ทั้งปัญหาด้านบุคลากรที่สามารถสรรหาคัดเลือกครูผู้สอนได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว ปัญหาด้านงบประมาณที่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังคำกล่าวของนายกอบต.แห่งหนึ่งว่า “ปัจจัยภายในที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ก็คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว รวดเร็ว เช่น ปัญหาด้านครูผู้สอนไม่เพียงพอสามารถจ้างพนักงานตามภารกิจที่มีวุฒิการศึกษาที่ตรงกับวิชาเอกที่ต้องการมาทำการสอนได้เลย ปัญหาด้านงบประมาณ อาจมีกรณีเร่งด่วนต้องปรับปรุงพัฒนา ก็สามารถโอนได้ ระบบบริหารงบประมาณของ อบต.สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน” นอกจากนี้ระบบการบริหารงานบุคคลก็มีความคล่องตัวสามารถที่จะสรรหาคัดเลือกครูผู้สอนได้อย่างเพียงพอและตรงกับภาระงานที่สอน รวมทั้งมีการกระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษาซึ่งทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารงานได้มากขึ้น

5) อบต. ให้การสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอนอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการของครู โดยสนับสนุนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนหลากหลายประเภท มีทั้งสื่ออุปกรณ์สำหรับครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนและสำหรับเด็กใช้ เช่น หนังสือเรียน แบบเรียน เกมส์การศึกษา อุปกรณ์เด็กเล่นต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็ก ดังข้อมูลจากผู้บริหาร อบต.แห่งหนึ่งว่า “เรื่องสื่อ

อุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน ผมว่าน่าจะเหลือเพื่อ ไม่ว่าเด็กอนุบาลจะต้องเรียน เล่น เพื่อเตรียมความพร้อม ผมซื้อที่เด็กเล่นให้จัดซื้อ หนังสือเรียน อุปกรณ์เด็กเล่นต่างๆ คิดว่ามีความพร้อม” สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ อบต.จัดให้ตรงกับความต้องการของครูที่จะใช้สอนสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร ใช้พัฒนาผู้เรียนหรือให้ผู้ปกครองนำไปใช้สอนลูกที่บ้านได้ด้วย

4.1.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1) ผู้บริหาร อบต.ขาดวิสัยทัศน์ ขาดความรู้ ความเข้าใจ

ในการบริหารจัดการศึกษาและไม่มีนโยบายทางการศึกษาที่ชัดเจน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหาร อบต.บางแห่งขาดวิสัยทัศน์ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษา ไม่มีนโยบายและแผนการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ทำให้ อบต.ขาดทิศทางในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารและทีมที่เข้ามาใหม่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบพระราชบัญญัติที่สำคัญซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ดังเสียงสะท้อนจากหัวหน้าฝ่ายการศึกษาว่า “ปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสรรคคือ เรื่องนโยบายของผู้บริหาร มันทน่มือเป็นหลังมือเลย ก็ยังไม่เข้าใจเหมือนกัน ว่าทำไมไม่สนับสนุนด้านการศึกษา” และเสียงสะท้อนจากปลัดอบต.ว่า “ผู้บริหารชุดใหม่ 80% ที่เข้ามาใหม่ เกิดจากความไม่รู้ ด้วยความไม่ทราบระเบียบ แนวทางการดำเนินงาน เนื่องจากเข้ามาใหม่ เพิ่งเข้ามาได้ปีหนึ่งก็ถือว่าเป็นอุปสรรค” นอกจากนี้การมีแผนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้น่าจะเชื่อว่าจะทำงานเป็นระบบ แต่ผู้บริหารตัดสินใจไม่เป็นไปตามแผนก็ถือว่าเป็นอุปสรรค

2) อบต.ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษา โดยเฉพาะอบต.บางแห่งขาดผู้อำนวยการกองการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เพราะขาดผู้นำทางการศึกษาซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษารวมทั้งกำกับดูแลให้การศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งผู้บริหารอบต.บางแห่งได้สะท้อนความรู้สึกว่า “จะขาดในเรื่องตำแหน่งเฉพาะอย่างพอ.กองการศึกษา เราจะต้องจัดทำแผนหรือแนวทางการจัดการศึกษาก็ต้องพึ่งพจ. เราไม่มีความชำนาญ และกลัวว่าจะผิดพลาดก็เลยทำเฉพาะเรื่องของเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อนุบาลก็เพิ่งเริ่มยังกล้าเข้าไม่ถูก เพราะขาดครูและไม่มี พอ.กองการศึกษาเลย” นอกจากนี้ยังขาดศึกษานิเทศก์ทำให้ครูขาดที่พึ่งทางวิชาการ เพราะศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนิเทศการเรียนการสอนซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู หัวหน้าฝ่ายการศึกษาอบต.แห่งหนึ่งได้สะท้อนถึงความขาดแคลนและความต้องบุคลากรทางการศึกษาว่า “ส่วนของกองการศึกษาก็ขาดบุคลากรผู้บริหารการศึกษา ที่งานที่จะดูแลด้านการศึกษา ตอนนี้มีอยู่คนเดียว ถ้าจะให้พอดีที่จะดูแลการศึกษาคิดว่าน่าจะมีอย่างน้อย 3 คนรวมทั้งหัวหน้าส่วนด้วย”

3) อบต.ไม่มอบอำนาจทางการบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานบุคคล การสรรหาครูและการบริหารงบประมาณ ผู้บริหาร อบต.บางแห่งไม่ได้มอบอำนาจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารและการตัดสินใจดำเนินการในการสรรหาครูและการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเป็น

อุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ดังเสียงสะท้อนจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการ
ของโรงเรียนแห่งหนึ่งว่า “ด้านการบริหารงานบุคคล การสรรหาครูไม่
มอบอำนาจให้ผู้บริหารโรงเรียน ทำให้โรงเรียนขาดความคล่องตัว”

**4) ระบบการบริหารงานบุคคลไม่สามารถสร้างความ
มั่นคงในชีวิตของการทำงานของครูจ้างตามภารกิจได้** ครูจ้างตาม
ภารกิจรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตของการทำงานเพราะระบบการบริหารงาน
บุคคลไม่เอื้อให้ครูได้มีโอกาสบรรจุ จึงพยายามไปสอบบรรจุที่อื่น
เมื่อสอบได้แล้วจึงลาออก ทำให้โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนตารางสอน
และมีการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนบ่อย ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพ
การเรียนการสอน ดังเสียงสะท้อนของครูฝ่ายวิชาการว่า “ครูที่เข้ามา
เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจก็ดี เป็นครูจ้างก็ดี เมื่อเค้าไม่ได้บรรจุเค้า
ก็จะไปสอบที่อื่น เมื่อสอบได้ก็ไป สภาพการจัดการเรียนการสอน
ก็เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ต้องปรับตารางสอนปีหนึ่ง 3 หรือ 4 ครั้ง”

4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา

4.2.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมเกี่ยวกับสถานศึกษา

**1) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และ
มีกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดี** โดยมีกระบวนการ
บริหารงานอย่างเป็นระบบ ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้แผน
เป็นเครื่องมือและกระบวนการทำงานเป็นฐานในการบริหาร มีการ
นิเทศติดตามงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ครูผู้สอนทำงานอย่าง
มีกระบวนการที่ครบถ้วน ดังกรณีของผู้บริหารสถานศึกษาแห่งหนึ่ง
ที่มีแนวคิดและแนวทางในการบริหารโดยยึดเอากระบวนการทำงาน
เป็นหลักและใช้กระบวนการนิเทศเป็นตัวเสริม “ความสำเร็จของผม

จะเอากระบวนการทำงานเป็นตัวยืน เช่น กระบวนการจัดการเรียน การสอนต้องมีสื่อ มีการมอบงานให้เด็กทำการบ้าน และ มีการตรวจ การบ้าน ผู้บริหารก็ต้องมีกระบวนการการนิเทศติดตามงาน การนิเทศ ให้ครูปรับปรุงพฤติกรรมการสอน”

2) ครูมีความพร้อม มีความรับผิดชอบและทุ่มเท กับภาระงานสอน ถือว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา ซึ่ง สถานศึกษาของอบต.ส่วนใหญ่มีครูที่มีความพร้อม มีความรับผิดชอบ มีความร่วมมือกันและทุ่มเทกับภาระงานสอน ทำให้พัฒนานักเรียนได้ดี ครูคนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จมาจาก “ใจที่ทุ่มเท” ใน การทำงานของครู ครูอีกคนได้เล่าถึงความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันว่า “ทีมงานของโรงเรียนเราค่อนข้างที่จะชัดเจนมานานแล้ว ในเรื่องของ ความมุ่งมั่นเราไม่เคยท้อแท้ เมื่อเรามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเราก็ต้อง ทำให้มันถึงจุดหมายปลายทาง” ครูอีกคนหนึ่งซึ่งอุทิศตัวเพื่อการสอน สอนซ่อมเสริม และฝึกกีฬาให้นักเรียน รวมทั้งช่วยซื้อเสื้อผ้าและ รองเท้าให้นักเรียนด้วยบอกว่า “ครูต้องมีความสำนึกนำคือ มีจิตวิทยา และจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความ เมตตา เป็นสิ่งสำคัญที่ผลักดันให้ครูทำงานการศึกษาได้สำเร็จ”

3) สถานศึกษามีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ และมีทรัพยากรในการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ สถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่และมีทรัพยากรในการจัดการศึกษา อย่างเพียงพอ จะช่วยให้การบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้น มีบรรยากาศที่น่าเรียน ทำให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข ดังเสียงสะท้อน จากผู้บริหารโรงเรียนแห่งหนึ่งว่า “โรงเรียนเราค่อนข้างมีความพร้อม เพราะเราได้รับความช่วยเหลือจาก อบต.ทั้งเรื่อง ครู เงิน วัสดุอุปกรณ์

อาคารสถานที่ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก ที่ส่งผลต่อการบริหารและคุณภาพ
การจัดการศึกษา”

**4) สถานศึกษาจัดระบบการทำงานและมีวัฒนธรรม
การทำงานที่ดี** ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า
สถานศึกษาได้จัดระบบโครงสร้างและวัฒนธรรมการทำงานไว้ให้เอื้อ
ต่อการทำงานให้สำเร็จ มีการมอบหมายงานการเรียนการสอนที่ชัดเจน
หัวหน้าแต่ละกลุ่มสาระเป็นผู้รับผิดชอบดูแล นิเทศติดตามการจัด
การเรียนการสอนและรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะๆ ซึ่งช่วยให้
การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประสบผลสำเร็จ “โรงเรียนมี
ระบบการแบ่งงาน กระจายงานสอนกันอย่างชัดเจน มีหัวหน้ากลุ่ม
สาระเป็นผู้นิเทศติดตามและรายงานการเรียนการสอนต่อผู้บริหาร
งานการสอนจึงออกมาดี”

**5) บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและให้ความ
ร่วมมือในการจัดการศึกษา** จากการศึกษากรณีสถานศึกษาในภูมิภาค
ต่างๆ พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา
และชุมชนมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือและประสานงานในการจัด
 การศึกษาได้ดี ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ดังที่ปลัด อบต.
 แห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่า “การจัดการศึกษามีความสำเร็จได้ มาจากปัจจัย
 ความตั้งใจของ อบต. และความร่วมมือของคนในชุมชนด้วย รวมไปถึง
 คณะกรรมการสถานศึกษาก็ต้องมองเห็นคุณค่าของการศึกษา” และ
 เสียดสีสะท้อนของครูว่า “ผู้ปกครองก็มีส่วนสำคัญ เราต้องประสาน
 ความร่วมมือและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองว่า จะจัดการศึกษาอย่างไร
 จึงไปได้ด้วยดี ทำให้ลูกหลานเป็นคนดี” และกรรมการสถานศึกษา
 แห่งหนึ่งให้ทัศนะว่า “การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชน

เป็นตัวหนึ่งที่ทำให้การทำงานราบรื่น เมื่อการทำงานราบรื่น ความสำเร็จ
ของงานก็มีมาก”

4.2.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับสถานศึกษา

1) **ขาดผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา** สถานศึกษาหลายแห่งไม่มีผู้บริหารทำให้ขาดผู้นำทางวิชาการที่จะเข้ามาดูแลเรื่องการจัดการเรียน การสอน จึงต้องให้ปลัด อบต.รักษาการซึ่งขาดความพร้อม ขาดความรู้ และประสบการณ์ทางการจัดการศึกษา และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดูแลงานการศึกษาเพราะมีภาระงานในหน้าที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว “ไม่มีหัวหน้าสถานศึกษาก็เป็นอุปสรรค ปลัดรักษาการก็ไม่ได้มีความรู้ เกี่ยวกับการศึกษา ปลัดท่านก็มีเรื่องคิดอยู่เยอะเยอะ” การที่สถานศึกษา ขาดผู้บริหารทำให้สถานศึกษาขาดความพร้อมในการจัดการศึกษา ถ้า ได้ผู้บริหารสถานศึกษาก็จะทำให้เกิดความพร้อมมากขึ้น

2) **ผู้บริหารสถานศึกษาขาดวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการ** ทำให้สถานศึกษาขาดทิศทางที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา ไม่กล้าตัดสินใจในเชิงการบริหารจัดการศึกษา และให้ความสำคัญ กับงานวิชาการหรือการเรียนการสอนน้อยไป รวมทั้งไม่ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ดัง เสียงสะท้อนของครูและบุคลากรฝ่ายการศึกษาว่า “มีความรู้สึก ว่า ผู้อำนวยการไม่อยากจะทำอะไร เหมือนท่านเป็นคนไม่มีวิสัยทัศน์ ทางการศึกษาและไม่ยอมรับความคิดเห็นของชาวบ้าน ตรงนี้เป็น อุปสรรคอย่างแรงของการทำงานของโรงเรียน”

3) ครูและบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับภาระงานสอน จากกรณีศึกษาสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ พบว่า สถานศึกษาหลายแห่ง มีครูไม่เพียงพอกับภาระงานสอนเพราะตามสภาพการทำงานจริงครูต้องทำงานอื่นนอกจากภาระงานสอนด้วย ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน *“ครูที่มีอยู่อยู่กับภาระงานที่ทำอยู่ขณะนี้ ก็ยังไม่เพียงพอ ภาระงาน มีทั้งการสอนและภาระงานอื่นๆ”* อบต.บางแห่งตั้งสถานศึกษาใหม่จัดหาครูไม่เพียงพอเพราะการเปิดสถานศึกษาใหม่ก็ต้องจัดอัตรากำลังให้เพียงพอกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติ นอกจากนี้ยังขาดบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่พัสดุ

4) สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ จากกรณีศึกษาสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ พบว่าสถานศึกษาบางแห่งยังขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้ครูจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังเสียงสะท้อนจากครูว่า *“สื่ออุปกรณ์ ก็ไม่พอ ครูทำสื่อกันเองบ้าง จัดซื้อมาก็มี เช่น กล้อง บล็อก นิตาน วีซีดีนิตาน ทำให้สอนได้ไม่ดีเท่าที่ควร และส่งผลต่อเด็ก”*

5) ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่เข้าใจและไม่ยอมรับหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องสอนทั้งวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แต่ผู้ปกครองต้องการให้มุ่งเน้นสอนความรู้ด้านวิชาการให้มาก ไม่อยากให้ลูกทำงานโดยเฉพะงานที่สถานศึกษาให้นักเรียนทำเพื่อฝึกความรับผิดชอบ หรือความมีวินัย จึงมีผู้ปกครองบางส่วนแจ้งโรงเรียนว่า *“ถ้าให้เด็กทำงานมาก จะเอาเด็กออกจากโรงเรียน”*

4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

4.3.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

1) นโยบาย ระเบียบของรัฐที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้ ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหาร อบต.ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนหนึ่งบ่งชี้ว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของ อบต.ประการหนึ่งก็คือ นโยบาย ระเบียบของรัฐที่เปิดโอกาสหรือกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้ ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสและตั้งใจทำงานการศึกษาเพื่อ “ลูกหลานในท้องถิ่น” ของตนเองโดยดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบและโอกาสที่ได้รับจากการกระจายอำนาจ “ผมก็คิดว่าปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของ อบต.ประสบความสำเร็จก็คือ การมีระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาได้ โดยกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เป็นสิ่งที่ผมมีความตั้งใจพร้อมกับคณะครูและกรรมการสถานศึกษาเห็นพ้องต้องกัน สม่ครใจเข้ามา เพื่อจะพัฒนาบุตรหลานให้มีคุณภาพดีขึ้น”

2) ปัจจัยด้านการเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเป็นทีมเดียวกันและทำงานต่อเนื่องจะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษา อบต.และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ สะท้อนตรงกันว่า การเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเป็นทีมเดียวกันและทำงานต่อเนื่องจะช่วยให้การดำเนินงานมีความราบรื่นและส่งเสริมให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ เพราะสามารถเสนอนโยบายและแผนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ดังที่หัวหน้าฝ่ายการศึกษาของ อบต.แห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่า

“นายกก็ดี สภาก็ดี เป็นทีมเดียวกันไปด้วยกันและถือว่าเป็นปัจจัยเอื้อส่งเสริมการทำงานการศึกษา” และ “การที่มีผู้บริหารต่อเนื่องและทีม นายกกับทีมสภาเป็นทีมเดียวกันนั้นถือว่าเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ ช่วยให้การดำเนินงานราบรื่น และสำเร็จ สามารถนำเสนอนโยบาย และ แผนงานการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง” ซึ่งสอดคล้องกับปilotบอด.ที่ให้ ข้อมูลว่า “เนื่องจากเป็นทีมเดียวกัน ทั้งฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภา ปัจจัย ตรงนี้จะเป็นตัวช่วยสำคัญที่ทำให้การทำงานราบรื่นจะเป็นปัจจัยเสริม”

3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจดีช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษา

ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีของผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนช่วยส่งเสริม ให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ เพราะผู้ปกครองที่มีความพร้อม มากกว่าจะสนับสนุนการเรียนของลูกได้ดีผู้ปกครองที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจดีต่อยกว่า และกรณีที่ชุมชนมีเศรษฐกิจดีก็จะเป็นปัจจัยเอื้อต่อ การจัดการศึกษา เพราะถ้าชุมชนมีเศรษฐกิจดี ชุมชนก็เข้มแข็งและ ชุมชนก็ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาได้ดี ดังข้อมูลที่ได้จาก ผู้บริหาร อบต.แห่งหนึ่งว่า “เศรษฐกิจชุมชนค่อนข้างดี เพราะฉะนั้น ปัจจัยทางเศรษฐกิจนี้ ถือเป็นปัจจัยเอื้อต่อการจัดการศึกษา” ถ้าชุมชน มีเศรษฐกิจดี ชุมชนก็เข้มแข็ง และให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา ได้ดี ดังกรณีตัวอย่างของหมู่บ้านใน อบต.แห่งหนึ่ง ที่ชุมชนให้ความ ร่วมมือในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะสถานะทางเศรษฐกิจ ของหมู่บ้านอยู่ในขั้นดี เนื่องจากเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและชาวบ้านมี อาชีพที่มั่นคงจากการทำสัมปทานจำหน่ายทั่วประเทศ เมื่อโรงเรียน ต้องการความช่วยเหลือในด้านงบประมาณหรือด้านต่างๆ ชาวบ้านก็มี ความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ จึงทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการจัดการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาที่อบต.และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ สะท้อนว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาทั้งสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงพยาบาล และสถานเอนามัย ถือว่า “เครือข่ายเป็นปัจจัยที่เอื้อ” ที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

5) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำงาน และการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและกรณีศึกษาที่อบต.และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ สะท้อนตรงกันว่า ความพร้อมในเรื่องของเทคโนโลยีที่จะสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรแกรมระบบข้อมูล มีความพร้อมและพอเพียง ถือเป็นปัจจัยในการสนับสนุนการทำงาน และการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้จัดทำรายงานต่างๆ และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียน

4.2.3 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

1) ปัจจัยทางการเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาพไม่เป็นทีมเดียวกันจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นการทำงานคนละขั้วการเมืองทำให้มีการคัดค้านและขาดการประสานความร่วมมือในการทำงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น ดังเสียงสะท้อนของหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของอบต.แห่งหนึ่งว่า “คนละขั้ว อำนาจเหมือนเสือเหลือง เสือแดงเลย พอฝ่ายหนึ่งทำก็ค้ำไปทุกอย่าง บรรยากาศจะเป็นอย่างนี้ ฝ่ายนี้ทำดีแล้วก็บอกว่ายังไม่ดี เพราะว่าเป็นคนละพรรคคนละพวก” แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยมีแนวโน้ม

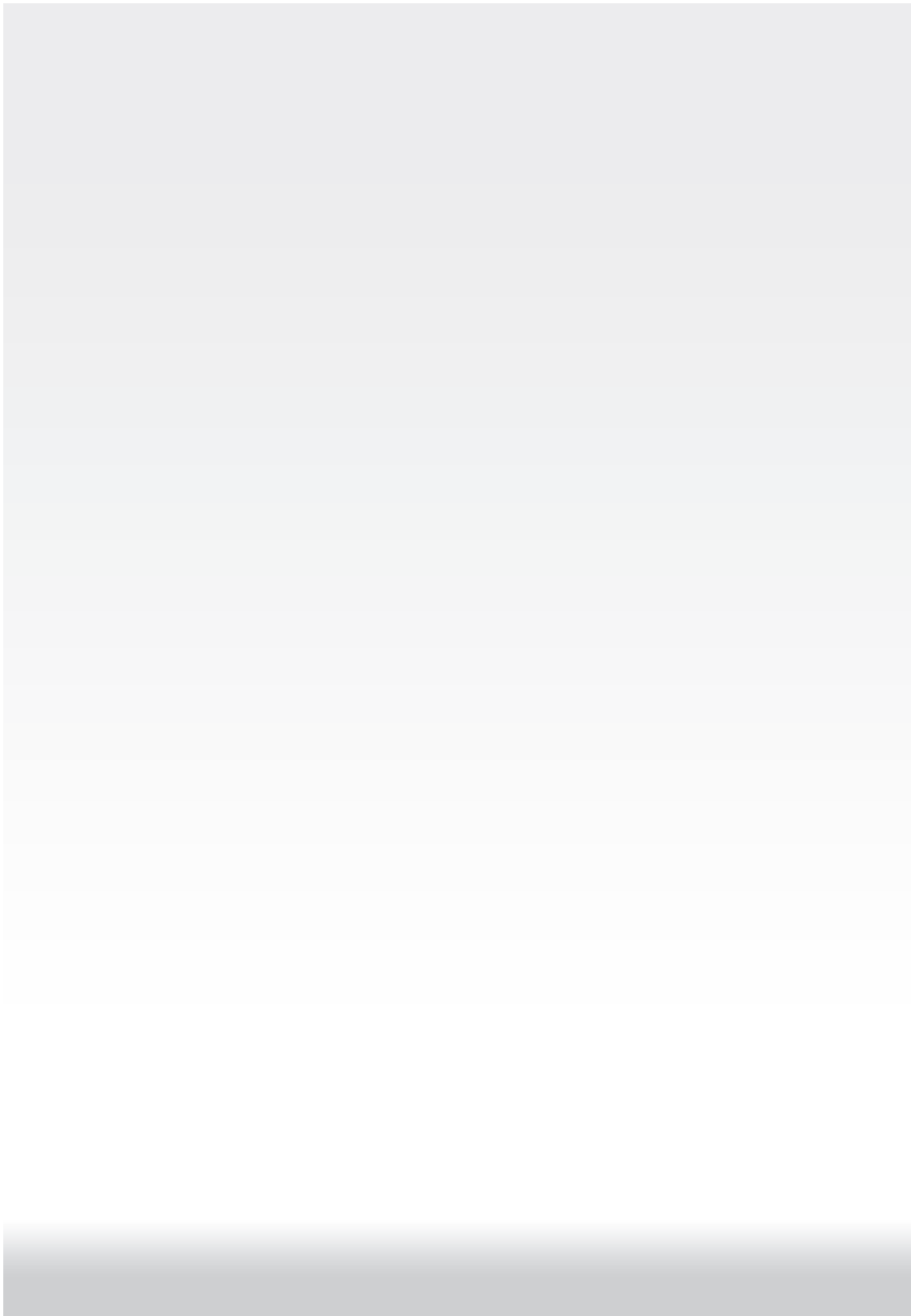
ร่วมมือกันดีขึ้น โดยเฉพาะถ้าเป็นนักการเมืองระดับประเทศกับนักการเมืองระดับท้องถิ่นจะตอบสนองไปในทิศทางเดียวกัน เพราะถ้านักการเมืองระดับประเทศไม่ตอบสนองต่อท้องถิ่น การเลือกตั้งสมัยต่อไปมีโอกาสสูงที่อาจไม่ได้รับการเลือกตั้ง นักการเมืองระดับประเทศและระดับท้องถิ่นจึงต้องดูแลเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษา จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ผู้บริหาร อบต. หัวหน้าฝ่ายการศึกษา กรรมการสถานศึกษา และครูส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือทางวิชาการเท่าที่ควร ทำให้ อบต.และสถานศึกษาขาดที่พึ่งในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการขาดที่พึ่งทางวิชาการ อบต.และสถานศึกษาจึงขาดความมั่นใจในการจัดการศึกษา และจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งตามกฎหมายแล้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือทางวิชาการแก่อบต.ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังเสียงสะท้อนจากผู้บริหาร อบต.และหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของอบต.หลายแห่งที่สอดคล้องกันว่า “ด้านวิชาการ และกิจกรรมต่างๆ เราไม่ได้รับการดูแลจากเขตพื้นที่เท่าที่ควร ความจริงด้านวิชาการเขตพื้นที่ปล่อยทิ้งเลย ด้านวิชาการผมจำเป็นต้องพึ่งเขตพื้นที่ ผมอยากให้การศึกษารองท้องถิ่นเราก้าวหน้าไปคู่กัน”

“หลังจากโอนมาแล้ว เขตพื้นที่ไม่ได้เอื้ออำนวยช่วยเหลือ
งานทางด้านวิชาการเลย”

“พอรับโอนมาแล้ว เราประสานกลับไปในบางเรื่อง
เขาบอกว่าเปลี่ยนสังกัดอยู่กับ อบต.แล้ว ก็ดำเนินการไปสิ ที่จริงตาม
กฎหมายกระทรวงศึกษาธิการต้องสนับสนุนและน่าจะเป็นพี่เลี้ยงใน
ระยะต้น เพื่อประคับประคองให้เดินต่อไปได้ ตรงนั้นประโยชน์จะเกิด
แก่เด็ก”

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ความเสมอภาคในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (mixed-method research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มาจากแหล่งข้อมูล/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม คือ **กลุ่มที่ 1 สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ** เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร อบต.และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน รวมทั้งสิ้น 312 คน **กลุ่มที่ 2 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม** ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร อบต. และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา 5 แห่ง จำนวน 10 คน และกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ 5 แห่ง จำนวน 10 คนรวมทั้งสิ้น 20 คน **กลุ่มที่ 3 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพกรณีศึกษาภาคสนาม** โดยใช้กรณีศึกษาภาคสนามจาก อบต. และสถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ ภาคกลาง (จังหวัดนนทบุรี) ภาคตะวันออก

(จังหวัดชลบุรี) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดชัยภูมิ) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) และ ภาคใต้ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) จำนวน 5 แห่ง แห่งละ 6 คน รวม 30 คน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้บริหาร อดต.และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้แทนกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน **กลุ่มที่ 4 การใช้ข้อมูลแบบทฤษฎีภูมิประเภทเอกสาร** จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษา รอบสอง (พ.ศ.2549 - พ.ศ.2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ การประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และเอกสารแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยโปรแกรม ATLAS.ti Demo และสรุป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อมุ่งตอบคำถามวิจัย

◆ สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สรุปสังเคราะห์ ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหาร ส่วนตำบล

1.1 **คุณภาพผู้เรียน** ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า สถานศึกษา ทั้งระดับการศึกษาปฐมวัยและประถม-มัธยม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.1-100.0) ที่ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานเกือบทุกมาตรฐาน โดยมี

สถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีสถานศึกษาส่วนน้อยจนถึงเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 28.6-42.9) ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ยังมีเด็กส่วนหนึ่งที่ยังไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ แต่มีเด็กบางส่วนที่มีความรู้และสามารถสอบเข้าเรียนต่อได้ เด็กส่วนใหญ่ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณภาพเพียงผ่านเกณฑ์เท่านั้น โดยเด็กบางส่วนมีพื้นฐานความรู้ไม่มีดีพอ เมื่อไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมักเรียนไม่จบ เพราะบางคนก็ยังอ่านหนังสือไม่ค่อยออก คิดเลขไม่ค่อยได้ จึงมีความท้อถอยในการเรียน เด็กมีความรู้และความสามารถพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โดยเฉพาะด้านดนตรีไทย สามารถเข้าไปช่วยเหลืองานในชุมชนและมีรายได้ด้วย นอกจากนี้เด็กยังมีความสามารถด้านศิลปะ การวาดภาพ ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความภาคภูมิใจ สถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาทุกแห่งที่จัดการศึกษาในระดับศูนย์เด็กเล็กและระดับการศึกษาปฐมวัย มุ่งปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงงามให้แก่เด็กในเรื่องมารยาทในการพูดและการไหว้เคารพบนอบต่อผู้ใหญ่จนทำให้เด็กมีมารยาทในการพูดและการเคารพไหว้ดีขึ้นและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น

1.2 คุณภาพของครู ผู้บริหารและกระบวนการจัดการศึกษา

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ ในด้านคุณภาพของครู พบว่า สถานศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ และมีสถานศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.9) ที่ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษา

ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.4-100.0) ที่ผู้บริหารมีคุณภาพได้มาตรฐานทุก
มาตรฐาน ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษา
มีกระบวนการจัดการศึกษาในหลายลักษณะ กล่าวคือ (1) มีการจัด
การเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของ
สมศ. โดยให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอน
แบบบูรณาการ และการสอนแบบร่วมมือ รวมทั้งการวิจัยในชั้นเรียน
มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชนและมีการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น (2) มีการเสริมสร้างลักษณะ
นิสัยที่ดีและปลูกฝังมารยาทที่ดีงามให้แก่นักเรียน โดยโรงเรียนบางแห่ง
จัดโครงการฝากออมทรัพย์เพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยการประหยัด
และออมให้แก่นักเรียน จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปลูกฝังมารยาท
ในการพูด การไหว้ ทำความเคารพพ่อแม่และผู้ใหญ่ (3) ส่งเสริม
ให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและประเพณีไทย
(4) มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ
โดยจัดครูดูแลเป็นพิเศษ มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ และสามารถ
จัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมได้ รวมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสม
กับสภาพเด็ก (5) จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการเยี่ยมบ้าน
นักเรียนเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความอยู่ของนักเรียนและครอบครัว
มีการจัดกิจกรรมหารายได้ช่วยเหลือนักเรียน จัดโครงการอาหารกลางวัน
มีการกวาดชั้นเรียนและมีการป้องกันยาเสพติดโดยเฉพาะ
การสูบบุหรี่ การดูแลช่วยเหลือในด้านความปลอดภัย การรักษาและ
ตรวจสุขภาพอนามัยของนักเรียน มีการจัดบริการรถรับ-ส่งนักเรียนฟรี
(6) จัดสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนสนับสนุนอย่างเพียงพอ
(7) มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพและ

เพียงพอ (8) มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยการอบรม
ศึกษาต่อในสาขาที่ตรงกับภาระงานสอน

1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ผลการ
ศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและกรรมการ
สถานศึกษา เห็นว่า กรณีของ อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเอง ผู้ปกครอง
ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน
ระดับมากที่สุด 6 เรื่อง คือ มีส่วนร่วมในการจัดหาสนับสนุนสื่อ/อุปกรณ์
และแหล่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแผนของสถานศึกษา
การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการระดมทรัพยากร
ทางการศึกษา ส่วน อบต.ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา
ครู และกรรมการสถานศึกษา เห็นว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงาน
อื่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมาก ทั้ง 8 เรื่อง
ในขณะที่ผู้บริหาร อบต. มีความเห็นโดยภาพรวมว่า ผู้ปกครอง ชุมชน
และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับ
มากที่สุด โดยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด 2 เรื่อง
คือ การบริหารจัดการศึกษา และการจัดหาสนับสนุนสื่อ/อุปกรณ์และ
แหล่งการเรียนรู้ นอกนั้นมีส่วนร่วมในระดับมาก

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า (1) อบต. และโรงเรียน
เปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ใน
ลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยการแสดงความคิดเห็น
ในที่ประชุม หรือการเสนอความคิดเห็นผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา
หรือใช้การเขียนเป็นจดหมายถึงผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้อง การพูดคุยกับ
ผู้บริหารและครูในขณะที่พบกันในที่ต่างๆ (2) ผู้ปกครอง และชุมชน

เข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ เพราะผู้ปกครอง และชุมชน เห็นว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มาก่อนและคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็เป็นศิษย์เก่า จึงทำให้เกิดความผูกพันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและอบต. นอกจากนี้ยังร่วมสนับสนุนงบประมาณ ร่วมประชุมวางแผนและร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม (3) กรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน การให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน

1.4 การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษาที่ อบต.จัดตั้งขึ้นเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในระดับมากที่สุด โดยมีการหาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการศึกษา การจัดทำแผนงาน/โครงการตามความต้องการ และการดำเนินงานตามแผนโครงการในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า อบต.และโรงเรียนมีการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในหลายลักษณะ กล่าวคือ (1) มีการหาความต้องการจำเป็นทางการศึกษา และโรงเรียนได้ตอบสนองตามความต้องการของผู้ปกครอง (2) ผู้ปกครองและชุมชนต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับระดับชั้นการศึกษาที่จบ และสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ซึ่ง อบต.และโรงเรียนก็ได้ตอบสนองความต้องการโดยจัดหา สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ที่สามารถจัดและพัฒนา

การเรียนการสอนให้มีคุณภาพ (3) ผู้ปกครองต้องการให้จัดการศึกษา
ระดับการศึกษาปฐมวัยมากขึ้นและขยายการศึกษาถึงระดับประถมศึกษา
และมัธยมศึกษาตอนต้น อบต.บางเขตพื้นที่บริการ มีผู้ปกครองต้องการ
ให้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่ง อบต.ได้ตอบสนอง
ความต้องการโดยมีการกำหนดแผนรองรับไว้แล้ว ในขณะที่ผู้ปกครอง
บางส่วนต้องการให้ อบต.จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่ อบต.
ยังไม่ตอบสนองความต้องการ เพราะ อบต.ต้องการจัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัยให้ได้เสียก่อน จึงจะขยายการศึกษาไปถึงระดับประถมศึกษา
(4) ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีด้านต่างๆ
ให้แก่นักเรียน เช่น การประหยัดและออม โดยบางโรงเรียนได้จัด
โครงการส่งเสริมการออมทรัพย์ (5) ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัด
ระบบดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน (6) อบต. ส่งเสริมให้มี
การจัดการศึกษานอกระบบโดยสนับสนุนสถานที่เรียน และงบประมาณ
ซื้อเก้าอี้และอุปกรณ์ต่างๆ จัดโครงการส่งเสริมอาชีพหรืออาชีพเสริม
แต่ละหมู่บ้าน และจัดโครงการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความ
พร้อมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร (7) อบต.ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษา
ตามอัธยาศัย โดยจัดศูนย์อ่านหนังสือและที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำ
หมู่บ้าน จัดห้องสมุดชุมชนเป็นศูนย์เชิงบูรณาการ (8) ผู้ปกครอง
ประชาชนและครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา ผู้ปกครองมี
ความเชื่อมั่นและให้การยอมรับโรงเรียนมากขึ้น จึงนำเด็กกลับมาเรียน
ที่เดิม ทำให้มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะ อบต.ให้การสนับสนุน
การจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยจัดสรรครูให้เพิ่มขึ้น จัดงบประมาณ
เพื่อการปรับปรุงและก่อสร้างอาคารเรียน รวมทั้งจัดวัสดุ ครุภัณฑ์
สำหรับจัดทำสื่อการเรียนการสอนมากขึ้นด้วย

2. ผลการประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล

จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าโดยภาพรวม อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและอบต.ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา มีการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุด โดยมีการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุด 4 เรื่อง คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และมีการจัดสรร สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ส่วนผลการศึกษาเชิงคุณภาพได้สะท้อนถึงการจัดการศึกษาของ อบต.ที่ให้ความเสมอภาคในหลายลักษณะ คือ (1) ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์และนโยบายสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา โดยให้เด็กทุกกลุ่มทั้งเด็กด้อยโอกาสที่มีฐานะยากจนและเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย รวมทั้งเด็กสมาธิสั้นได้เข้ารับการศึกษ้อย่างทั่วถึงทั้งเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ของ อบต.และนอกเขตพื้นที่ ซึ่งผู้บริหาร อบต.ที่เป็นกรณีศึกษาทุกแห่งมีแนวนโยบายตรงกันว่า หน้าที่ของสถานศึกษาคือต้องให้การศึกษแก่เด็กทุกคนและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาคือ การไม่เลือกปฏิบัติต่อนักเรียน (2) มีการสนับสนุนในด้านอื่นๆ เพิ่มจากที่ได้รับการช่วยเหลือจากนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคน ได้แก่ ค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) ค่าสื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอนและเงินทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีฐานะยากจน รวมทั้งการจัดบริการรถรับส่งนักเรียนและผู้ปกครองในการมาโรงเรียน (3) โรงเรียนให้โอกาสนักเรียนได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพ โดยได้สรรหา

ครูที่มีคุณภาพที่มีวุฒิ มีความรู้ ความสามารถที่ตรงกับสาระและระดับ การศึกษาที่สอน

3. ผลการประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจาก กระทรวงศึกษาธิการ

3.1 สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการ จากผลการศึกษา เซึ่งปริมาณพบว่า สภาพการจัดการศึกษาของ อบต.ที่รับถ่ายโอน สถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับ ค่อนข้างน้อยทั้ง 5 เรื่อง ส่วนผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า มีการ เปลี่ยนแปลงด้านวิชาการในทางบวกโดย (1) มีการปรับปรุงหลักสูตร และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยผู้ปกครองเข้ามาช่วยในการจัด การเรียนการสอน (2) มีการจัดสรร สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เพื่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น (3) ผู้ปกครองและชุมชนให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น เข้ามาช่วยงานและ ร่วมจัดงานของโรงเรียนในเรื่องต่างๆ และ (4) จัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อเพิ่มทักษะทางวิชาการหลากหลายมากขึ้น

3.2 สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านงบประมาณ จากผลการศึกษา เซึ่งปริมาณ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับ ค่อนข้างมาก 5 เรื่องคือ การจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนองตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การศึกษาของท้องถิ่น การเพิ่ม งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา/การเรียนการสอน การจัดสรร งบประมาณเพื่อการปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดสรรงบประมาณ เพื่อการก่อสร้างอาคารเรียน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริม

และพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน ส่วนผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า หลังการรับถ่ายโอนสถานศึกษามาสังกัด อบต. สิ่งให้เห็นชัดเจนที่สุดคือ มีการเปลี่ยนแปลงด้านงบประมาณในทางบวกโดย (1) มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น ทั้งงบประมาณเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียน สร้างศูนย์พัฒนาเด็ก สร้างอาคารหลังใหม่ ซึ่งทำให้ครูและบุคลากรมีความพึงพอใจและมีพลังใจในการทำงานเพิ่มขึ้น (2) มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาฟรีอย่างมีคุณภาพให้ทั่วถึงและดูแลเอาใจใส่ต่อคุณภาพของผู้เรียนมากขึ้น โดยสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าอาหารกลางวันเพิ่มขึ้น และมี อบต. หลายแห่งให้ชุดนักเรียนเพิ่มขึ้นจากที่รัฐบาลจัดให้ (3) ระบบการบริหารงานงบประมาณ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยมีข้อจำกัดด้านงบประมาณก็มีความคล่องตัวมากขึ้น ได้รับการสนับสนุนทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ มากขึ้น มีความรวดเร็วตรงตามความจำเป็นที่ ต้องการมากขึ้น

3.3 สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงานบุคคล จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณารายข้อมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 3 เรื่อง คือ การสรรหามูลค่าที่ได้คุณภาพและตรงกับความต้องการของหน่วยงาน การจัดระบบส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากร และการวางแผนและการปรับกรอบอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับภาระงาน ส่วนผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า หลังการถ่ายโอนสถานศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงานบุคคลในทางบวก โดย (1) มีการจัดสรรบุคลากรเพิ่มมากขึ้น จัดสรรครูที่มีวุฒิตตรงกับ

ภาระงานที่สอนให้กับโรงเรียนมากขึ้นและครูได้สอนตรงตามวุฒิมากขึ้น ทำให้ครูไม่ต้องสอนหลายกลุ่มสาระ ซึ่งมีผลดีต่อเด็กที่ได้เรียนกับครูที่มีความรู้ ความสามารถโดยตรง แต่ก็มีโรงเรียนบางแห่งทั้งก่อนถ่ายโอน และหลังการถ่ายโอนที่จำนวนของครูและสภาพการสอนของครูยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยครูมีเท่าเดิมและครูยังสอนหลายกลุ่มสาระเหมือนเดิม (2) มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมและพัฒนามากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับภาระงานที่สอนมากขึ้น ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการสอนมากขึ้น และ (3) มีการส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพมากขึ้น โดยมีการอบรม แนะนำการพัฒนาตนเองเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการในระดับที่สูงขึ้น

3.4 สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารทั่วไป จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณารายข้อมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 2 เรื่องคือ การปรับโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อบริบทและลักษณะของ อบต. และการปรับปรุงด้านอาคารสถานที่ นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารทั่วไปในทางบวกโดย (1) ผู้บริหารอบต.และผู้บริหารโรงเรียน มีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และนโยบายในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น โดยมุ่งที่จะให้สถานศึกษาเป็นของชุมชนและให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างแท้จริง นโยบายการจัดการศึกษามีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาการศึกษาและ

การขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และมีนโยบายมุ่งเน้นทางด้านวิชาการควบคู่ไปกับด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) อบต. ส่วนใหญ่มีการปรับโครงสร้างการบริหารงาน โดยปรับขยาย หรือจัดตั้ง ส่วนงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมขึ้นเพื่อรองรับการจัดการศึกษา และกำหนดกรอบโครงสร้างอัตรากำลังที่ชัดเจน ในขณะที่อบต. บางแห่งยังไม่มีเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดตั้งส่วนงานที่จะทำหน้าที่จัดการศึกษาของอบต. โดยตรง (3) อบต. ส่วนใหญ่จัดทำแผนปรับปรุง พัฒนาด้านอาคาร สถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ และมีการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบๆ บริเวณอาคาร สถานที่ นอกจากนี้ยังมีการ กำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่าย อบต. และสถานศึกษา เพื่อให้มีทิศทางการทำงานด้านการศึกษาที่ชัดเจนในอนาคต และ (4) ผู้บริหาร อบต. บางแห่งมีนโยบายหรือโครงการฝากลูกไว้กับ โรงเรียนในช่วงปิดภาคเรียน หรือช่วงเช้าและช่วงเย็นเพื่อเป็นการ ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ต้องไปทำงาน ซึ่งทำให้ผู้ปกครอง ครู นักเรียนและผู้บริหารมีความผูกพันกันมากขึ้น

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในประเด็นต่อไปนี้

4.1.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1) ผู้บริหาร อบต. มีวิสัยทัศน์และตระหนักใน ความสำคัญของการศึกษา จึงจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาไว้ เป็นอันดับหนึ่งและกำหนดนโยบายที่มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ให้

ความสำคัญกับเด็กเล็กและระดับการศึกษาปฐมวัยจึงให้การสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2) บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของ อบต.มีคุณภาพและมีความพร้อมที่จะร่วมกันทำงาน โดยมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันช่วยเหลือกันทำงานเป็นที่อย่างเข้มแข็ง บุคลากรจึงเป็นปัจจัยภายในของอบต. ที่ทำให้จัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

3) อบต. มีความพร้อมเรื่องรายได้และทรัพยากรในการจัดการศึกษา อบต.ที่มีความพร้อมเรื่องรายได้และมีงบประมาณเพียงพอสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งทำให้อบต.ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา

4) อบต. มีระบบการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัวและมีการกระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษา ถือว่าเป็นปัจจัยภายในของ อบต.ที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาซึ่งทำให้แก้ปัญหาการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ทั้งปัญหาด้านบุคลากรที่สามารถสรรหาคัดเลือกครูผู้สอนได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว ปัญหาด้านงบประมาณที่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

5) อบต. ให้การสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการของครู โดยสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนหลากหลายประเภท ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับองค์การบริหาร ส่วนตำบล

1) **ผู้บริหาร อบต.ขาดวิสัยทัศน์ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษาและไม่มึนโยบายทางการศึกษาที่ชัดเจน** ทำให้อบต.ขาดทิศทางในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารและทีมที่เข้ามาใหม่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบพระราชบัญญัติที่สำคัญซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา

2) **อบต.ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษา** โดยเฉพาะอบต.บางแห่งขาดผู้อำนวยการกองการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เพราะขาดผู้นำทางการศึกษาซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งกำกับดูแลให้การศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน นอกจากนี้ยังขาดศึกษานิเทศก์ ทำให้ครูขาดที่พึ่งทางวิชาการ เพราะศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนิเทศการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

3) **อบต.ไม่มอบอำนาจทางการบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษา** โดยเฉพาะการบริหารงานบุคคล การสรรหาครูและการบริหารงบประมาณ ผู้บริหาร อบต.บางแห่งไม่ได้มอบอำนาจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารและการตัดสินใจดำเนินการในการสรรหาครูและการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา

4) ระบบการบริหารงานบุคคลไม่สามารถสร้างความมั่นคงในชีวิตของการทำงานของครูจ้างตามภารกิจได้ ครูจ้างตามภารกิจรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตของการทำงานเพราะระบบการบริหารงานบุคคลไม่เอื้อให้ครูได้มีโอกาสบรรจุ จึงพยายามไปสอบบรรจุที่อื่นเมื่อสอบได้แล้วจึงลาออก ทำให้โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนตารางสอนและมีการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนบ่อย ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน

4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา มีปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในประเด็นต่อไปนี้

4.2.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมเกี่ยวกับสถานศึกษา

1) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และมีกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดี โดยมีกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหาร มีการนิเทศติดตามงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ครูผู้สอนทำงานอย่างมีกระบวนการที่ครบถ้วน

2) ครูมีความพร้อม มีความรับผิดชอบ และทุ่มเทกับภาระงานสอน ถือว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาของอบต.ส่วนใหญ่มีครูที่มีความพร้อม มีความรับผิดชอบ มีความร่วมมือกันและทุ่มเทกับภาระงานสอน ทำให้พัฒนาเด็กนักเรียนได้ดี จึงเป็นความสำเร็จที่มาจาก **“ใจที่ทุ่มเท”** ในการทำงานของครูรวมทั้ง **“ความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความเมตตาเป็นสิ่งสำคัญที่** ผลักดันให้ครูทำงานการศึกษาได้สำเร็จ”

3) สถานศึกษามีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่และมีทรัพยากรในการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ สถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่และมีทรัพยากรในการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ จะช่วยให้การบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้น มีบรรยากาศที่น่าเรียน ทำให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข

4) สถานศึกษาจัดระบบการทำงานและมีวัฒนธรรมการทำงานที่ดี โดยจัดระบบโครงสร้างและวัฒนธรรมการทำงานให้เอื้อต่อการทำงานให้สำเร็จ มีการมอบหมายงานการเรียนการสอนที่ชัดเจน หัวหน้าแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบดูแล นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนและรายงานความก้าวหน้า ซึ่งช่วยให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

5) บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยบุคลากรทางการศึกษา ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือและประสานงานในการจัดการศึกษาได้ดี ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

4.2.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับสถานศึกษา

1) ขาดผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดการศึกษา สถานศึกษาหลายแห่งไม่มีผู้บริหาร ทำให้ขาดผู้นำทางวิชาการที่จะเข้ามาดูแลเรื่องการจัดการเรียนการสอน จึงต้องให้ปลัด อบต.รักษาการซึ่งยังขาดความพร้อมความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดูแลงานการศึกษา เพราะมีภาระงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว ทำให้สถานศึกษาขาดความพร้อมในการจัดการศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาขาดวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการ ทำให้สถานศึกษาขาดทิศทางที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา ไม่กล้าตัดสินใจในเชิงการบริหารจัดการศึกษา และให้ความสำคัญกับงานวิชาการหรือการเรียนการสอนน้อยไป จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา

3) ครูและบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับภาระงานสอน สถานศึกษาหลายแห่งมีครูไม่เพียงพอกับภาระงานสอน เพราะตามสภาพการทำงานจริงครูต้องทำงานอื่นนอกจากภาระงานสอนด้วย ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังขาดบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา

4) สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ สถานศึกษาบางแห่งยังขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้ครูจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน

5) ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่เข้าใจและไม่ยอมรับหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องสอนทั้งวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แต่ผู้ปกครองต้องการให้มุ่งเน้นการสอนความรู้ด้านวิชาการให้มาก ไม่อยากให้ลูกทำงานโดยเฉพะงานที่สถานศึกษาให้นักเรียนทำเพื่อฝึกความรับผิดชอบ หรือความมีวินัย

4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม มีปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในประเด็นต่อไปนี้

4.3.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

1) นโยบาย ระเบียบของรัฐที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้ ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหาร อบต.ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนหนึ่ง บ่งชี้ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของอบต.ประการหนึ่งก็คือนโยบาย ระเบียบของรัฐที่เปิดโอกาสหรือกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้ ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสและตั้งใจทำงานการศึกษาเพื่อ “ลูกหลานในท้องถิ่น” ของตนเองโดยดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบและโอกาสที่ได้รับจากการกระจายอำนาจ

2) ปัจจัยด้านการเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเป็นทีมเดียวกันและทำงานต่อเนื่องจะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ การเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเป็นทีมเดียวกันและทำงานต่อเนื่องจะช่วยให้การดำเนินงานมีความราบรื่นและส่งเสริมให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ เพราะสามารถเสนอ นโยบายและแผนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจดีช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีของผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ เพราะผู้ปกครองที่มีความพร้อมมากกว่าจะสนับสนุนการเรียนของลูกได้ดีผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีต่อยกกว่า และกรณีที่ชุมชนมีเศรษฐกิจดีก็จะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการจัดการศึกษา เพราะถ้าชุมชนมีเศรษฐกิจดี ชุมชนก็เข้มแข็งและชุมชนก็ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาได้ดี

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษา การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษามากขึ้น ถือว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษา

5) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานและการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ความพร้อมในเรื่องของเทคโนโลยีที่จะสนับสนุนการทำงานและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรแกรมระบบข้อมูลที่มีความพร้อมและพอเพียง ถือเป็นปัจจัยในการสนับสนุนการทำงานและการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ

4.3.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

1) ปัจจัยทางการเมืองที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาไม่เป็นทีมเดียวกันจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นการทำงานคนละชั่วคราวเมืองทำให้มีการคัดค้านและขาดการประสานความร่วมมือในการทำงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น แต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมีแนวโน้มดีขึ้น โดยเฉพาะถ้าเป็นนักการเมืองระดับประเทศกับนักการเมืองระดับท้องถิ่นจะตอบสนองไปในทิศทางเดียวกัน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือทางวิชาการเท่าที่ควร ทำให้ อบต.และสถานศึกษาขาดที่พึ่งในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะที่พึ่งทางวิชาการ อบต.และสถานศึกษาจึงขาดความมั่นใจในการจัดการศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

❖ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า มีสถานศึกษาของ อบต.ร้อยละ 42.9 หรือเกือบครึ่งหนึ่ง ที่ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่า ยังมีสถานศึกษาของ อบต.มากกว่าครึ่งหนึ่งที่ครูยังขาดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานสังเคราะห์ผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหา ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและขาดทักษะในการสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549 : จ - ฉ) ข้อค้นพบครั้งนี้สะท้อนถึงปัญหาด้านคุณภาพของครูซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาของ อบต.ซึ่งจากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็พบว่า มีสถานศึกษาส่วนน้อยหรือไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 28.6 - 42.9) ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ จากผลการประเมินมาตรฐานด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ดังกล่าวนี้บ่งชี้ว่า การจัดการศึกษาทั้งของอบต.และภาพรวมทั้งประเทศยังไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลายปัจจัย ทั้งด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐานมีความซับซ้อนทำให้ครูเข้าใจยาก ขาดความครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจากงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีความซับซ้อนเข้าใจยาก หลักสูตรสถานศึกษาขาดความครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและบริบทของผู้เรียนรวมทั้งสถานศึกษาไม่ได้จัดทำหลักสูตรและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เอง สถานศึกษาหลายแห่งนำหลักสูตรของสถานศึกษาอื่นมาใช้โดยไม่ได้ปรับให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน ทำให้เนื้อหาสาระไม่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) และนอกจากนี้ อาจเป็นเพราะปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งการฝึกความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยากร เชียงกูล (2544 : 86-87) ที่กล่าวว่า ปัญหาเกี่ยวกับแรงจูงใจและค่านิยมในการเรียนรู้ของเด็กไทยว่า ผู้เรียนอยากได้ปริญญา มากกว่าอยากเรียนรู้ และเพาะนิสัยเห็นแก่ตัวมากกว่าการสร้างความรู้เข้าใจเรื่องที่เราต้องพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่ง อนาคตจะต้องเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยควรปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาครูผู้สอน
ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียน
มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรย์ญาณ
มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงาน
อื่นที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด ซึ่งอบต.และ
สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษามากขึ้น โดยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา การส่งเสริม
สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแผนของสถานศึกษา
การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสนับสนุนสื่อ/
อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ และการระดมทรัพยากรทางการศึกษา
ข้อค้นพบครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า อบต.และสถานศึกษาได้เห็นความ
สำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงได้ปรับปรุงและพัฒนาการบริหาร
จัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่
เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้
อบต.และสถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา ความร่วมมือ
ของชุมชนจึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ดังผลการวิจัยของ
ประภาพรณ ไชยวงษ์ (2544) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาแล้วพบว่า ปัจจัยส่งเสริมในการจัดการศึกษาและมี
ส่วนร่วมจัดการศึกษาได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้องค์การบริหาร
ส่วนตำบลมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง
ผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบล และเนื่องจากการมี
ส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการ

พัฒนาสถานศึกษานั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมุ่งให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบการเรียนรู้ ห้องเรียนชุมชนมีสิทธิ์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 12) ร่วมบริหารและจัดการศึกษาโดยเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (มาตรา 39) การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นว่าประชาชนเป็นเจ้าของชุมชน ดำเนินการจัดการศึกษาโดยชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนนั้นและเป็นการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาซึ่งได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ.2552 - พ.ศ.2554) ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “การจัดการศึกษาทุกระดับได้มาตรฐานแบบมีส่วนร่วมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน” โดยมีพันธกิจ “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาในการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาว่า “ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552:3-5) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเช่นนี้จะทำให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษามากขึ้นและ อบต.สามารถ

จัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาของอบต. ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนา นโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้อปท. จัดการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จที่เป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้นด้วยการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น ซึ่งทำให้อปท. ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษามากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 71-72)

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า โดยภาพรวม สถานศึกษาที่ อบต. จัดตั้งขึ้นเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในระดับมากที่สุด โดยมีการหาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการศึกษา การจัดทำแผนงาน/โครงการตามความต้องการ และการดำเนินงานตามแผนโครงการในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ก่อนที่ อบต. และสถานศึกษาจะจัดการศึกษานั้น ได้มีการสำรวจความต้องการจำเป็นด้านการศึกษาของท้องถิ่น โดยมีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่หลากหลายได้แก่ การทำประชาคม หรือการจัดเวทีประชาคม การใช้แบบสอบถาม การเยี่ยมบ้านนักเรียน การทำเป็นหนังสือหรือเขียนจดหมายบอกถึงความต้องการ ทำให้ อบต. และสถานศึกษาได้ทราบถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คอฟแมน (Kaufman 1981 : 24, 77-78, 189-191 อ้างถึงใน กฤษณา แสงสว่าง, 2542 : 38) ที่กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่กำหนดช่องว่างของการสังเกตการณ์และผลลัพธ์ของความต้อการในอนาคต

โดยเรียงลำดับความต้องการก่อนหลัง กระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นช่องว่างต่างๆ เพื่อที่จะได้ทราบรายละเอียดของความต้องการ และหลังจากที่ได้มีการสำรวจความต้องการจำเป็นแล้ว ได้นำข้อมูลมาใช้ในการจัดทำแผนงาน/โครงการตามความต้องการ และการดำเนินงานตามแผนโครงการ ซึ่งจะเห็นได้ว่า อบต. สามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง โดยสิ่งที่ อบต. ได้สนองความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนต้องการ คือ การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถที่เหมาะสมกับระดับชั้นการศึกษาที่จบ การจัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยมากขึ้นและขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การปลูกฝังคุณลักษณะนิสัย การประหยัดและออม การจัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน การจัดการศึกษานอกระบบโดยสนับสนุนสถานที่เรียนและงบประมาณ จัดโครงการส่งเสริมอาชีพ และจัดโครงการเสริมสร้างครอบครัวให้มีความพร้อมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประเสริฐ ลาวัลย์วิสุทธ์ (2550) ที่พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านงานวิชาการต้องการให้สถานศึกษาปรับหลักสูตร พัฒนาระบบการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามาใช้ในการพัฒนานักเรียน ให้สถานศึกษานำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการเรียนการสอน ใช้เครือข่ายการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน จากผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของ อบต. มีการจัดการศึกษาได้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า อบต. ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและ อบต.ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษา มีการจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาค ในระดับมากที่สุด โดยให้โอกาสกับเด็กทุกกลุ่ม ทุกคนในการเข้าเรียน มีการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม และให้โอกาสกับเด็กได้เรียนรู้กับ ครูที่มีคุณภาพ และมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเป็นธรรม เท่าเทียมกัน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า อบต. ได้ตระหนักถึงความ สำคัญของการสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็ก ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ซึ่งผู้บริหารมีนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ ชัดเจนในการให้ความเสมอภาคในโอกาสการศึกษาแก่เยาวชนและ ประชาชนทุกคน “หน้าที่ของสถานศึกษาคือต้องให้การศึกษาแก่เด็ก ทุกคนและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาคือ การไม่เลือกปฏิบัติ ต่อเด็กนักเรียน” สิ่งที่เป็นจุดเด่นที่ อบต.ได้ดำเนินการคือ การให้ปัจจัย สนับสนุนอื่นๆ พร้อมทั้งทุนการศึกษาที่เป็นการเพิ่มโอกาสให้เด็ก กลุ่มเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนได้เท่าเทียมกับเด็กกลุ่มอื่นๆ การให้ความ เสมอภาคเช่นนี้เป็นการให้สิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยการปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ด้วยความเคารพต่อสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน (ศรีธัญ หมั่นทรัพย์, 2553) นอกจากนี้ อบต. ยังให้ความสำคัญและใส่ใจต่อคุณภาพของ การศึกษา โดย อบต.ส่วนใหญ่ได้สร้างโอกาสให้แกเด็กทุกคนได้รับ การศึกษาอย่างมีคุณภาพด้วยการศึกษาเล่าเรียนจากครูที่มีคุณวุฒิ มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ตรงกับสาระและระดับ การศึกษาที่สอน และเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ ที่เป็นการจัดการศึกษาตามความพร้อมของผู้เรียน มีการจัดหา สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้เด็กได้มีโอกาส

พัฒนาการเรียนรู้ของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน อีกสิ่งหนึ่งที่อบต.ได้สร้างโอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องก็คือ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งสู่ประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึงกว้างขวาง ซึ่งการดำเนินการของ อบต.ในลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในการจัดการศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้เสนอไว้ว่า ความเสมอภาคทางการศึกษาควรดำเนินการให้เกิดขึ้นใน 4 ประการนี้ คือ (1) ความเสมอภาคในโอกาสการเข้ารับบริการการศึกษา ซึ่งรวมถึงโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ และการเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิต (2) การกระจายโอกาสให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลในท้องถิ่น และกลุ่มผู้ยากไร้ ผู้พิการและด้อยโอกาสทางการศึกษา (3) ความเสมอภาคในคุณภาพการศึกษา และ (4) ความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรการศึกษา

6. จากผลการวิจัยที่พบว่าหลังการถ่ายโอนสถานศึกษามาสังกัด อบต. สภาพการจัดการศึกษาของ อบต.โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงในด้านงบประมาณไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 5 เรื่องคือ การจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนองตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของท้องถิ่น การเพิ่มงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา/การเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอนและในด้านการบริหารงานบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก 3 เรื่อง คือ การสรรหาบุคลากรที่

ได้คุณภาพและตรงกับความต้องการของโรงเรียนมากขึ้นและครูได้
สอนตรงตามวุฒิมากขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมและ
พัฒนามากขึ้น และสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับ
ภาระงานที่สอนมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ครูได้มีความก้าวหน้าใน
วิชาชีพมากขึ้น ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า อบต.ให้ความสำคัญต่อ
ทรัพยากรทางการศึกษาทั้งงบประมาณและบุคลากรโดยเฉพาะครูที่ถือ
เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ซึ่งจากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า
การมีทรัพยากรในการจัดการศึกษาและมีงบประมาณเพียงพอสำหรับ
ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและครูมีความพร้อม มีความ
รับผิดชอบ และทุ่มเทกับภาระงานสอน เป็นปัจจัยที่ทำให้ อบต.ประสบความสำเร็จ
ในการจัดการศึกษา แต่ถ้าพิจารณาสภาพของสถานศึกษา
ส่วนใหญ่ที่ขอถ่ายโอนมาสังกัด อบต. ก็พบว่า ยังขาดความพร้อม
ด้านอาคาร สถานที่ และมักจะขาดแคลนอัตรากำลังครูซึ่งเป็นปัญหา
ในเชิงปริมาณและเมื่อถ่ายโอนมาสังกัดอบต. อบต.จะเร่งดำเนินการ
จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่ การก่อสร้างอาคารเรียน
และการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้าน
การเรียนการสอนและจัดสรรอัตรากำลังครูให้เพียงพอ สำหรับการ
พัฒนาครูซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องคุณภาพของครูนั้น ครูส่วนใหญ่
ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาในลักษณะต่างๆ
มีทั้งการศึกษาดูงานและการสนับสนุนให้ศึกษาต่อ ซึ่งกรมส่งเสริม
การปกครองท้องถิ่นท้องถิ่นและ/หรือ อบต.ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี
รวมทั้งจัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ ทำให้ครูมีความพึงพอใจ
การดำเนินการดังกล่าวบ่งชี้ถึง ความมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร อบต.
ในการจัดการศึกษาและการตระหนักถึงความสำคัญของครูซึ่งถือเป็น

หัวใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยให้ความสำคัญทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอมรวิชช์ นาครทรรพ (2552: 28-29) ที่ว่า ความไม่มีคุณภาพในการจัดการศึกษาไม่ว่าระดับใดมักมีปัจจัยเรื่องคุณภาพและความเพียงพอของครู ปัญหาการขาดแคลนครูในเชิงปริมาณและคุณภาพเป็นปัญหาที่ลุกลามไปทั่วประเทศมานานหลายปีแล้ว ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาของระบบดูแลวิชาชีพรู และส่งผลทำให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่อ่อนแอ ดังนั้นการที่ อบต.ให้ความสำคัญในการจัดสรรอัตราครูและพัฒนาคุณภาพครูก็จะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพรูต่อไป

7. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา คือ ผู้บริหาร อบต.และผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ตระหนักในความสำคัญของการศึกษา มีภาวะผู้นำ และมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี ในขณะที่ผู้บริหาร อบต.และผู้บริหารสถานศึกษาขาดวิสัยทัศน์ขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษาและไม่มีนโยบายทางการศึกษาที่ชัดเจน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 121) เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งพบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จ คือ “ปัจจัยด้านผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา ฝ่ายบริหารที่เหมือนกันมีโอกาสได้บริหารงานอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายบริหารมีทีมงานที่เข้มแข็ง บุคลากร

ทางการศึกษามีความเข้าใจและมีความรู้ความสามารถทางการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งหากผู้บริหารมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับข้อค้นพบนี้ก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาได้เช่นกัน ข้อค้นพบในประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า วิทยาลัยนัฏภาวะผู้นำทางการศึกษา/ทางวิชาการ เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาซึ่งผู้บริหารจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งควรได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัดให้มีคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อให้ผู้บริหาร อบต.และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษาในสังกัดได้อย่างมีคุณภาพ

8. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา คือ บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีคุณภาพและมีความพร้อมที่จะทำงานเป็นทีมอย่างเข้มแข็ง และครูมีความพร้อม มีความรับผิดชอบและทุ่มเทกับภาระงานสอน ได้รับการพัฒนา/ฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีจำนวนเพียงพอและได้สอนตรงกับสาขาวิชาที่จบมา ซึ่ง อบต.ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมาก โดยส่งเสริมให้ได้รับการฝึกอบรมมากขึ้น สำหรับครูที่ยังไม่จบปริญญาตรี อบต.ก็ให้การสนับสนุนทุนเพื่อการศึกษาต่อทางการศึกษาปฐมวัยซึ่งตรงกับภาระงานสอน ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ แฮริสและโจน (Harris and Jon, 2003: 37 - 39) ที่กล่าวถึงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาครูและพัฒนาวิชาชีพ โดยการพัฒนาครูเป็นหัวใจของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา โดยมีการพัฒนาด้านทักษะ ความรู้และความเข้าใจใหม่ๆ มีการสนับสนุนให้ครูได้แสดงความเชี่ยวชาญในรูปแบบการสอนใหม่ๆ และแบ่งปัน

ความรู้ซึ่งกันและกัน ข้อค้นพบนี้จะช่วยให้ อบต.ได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการสรรหาครูและพัฒนาครูให้มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของ อบต.เนื่องจากมีครูที่มีความพร้อมและมีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของ อบต.มากขึ้น

❖ ข้อเสนอแนะ

● ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1) ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ประสบการณ์และจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งให้มีความโปร่งใส ยุติธรรม เพื่อจูงใจให้ได้คนดีมีคุณธรรมและมีความรู้ความสามารถในการเป็นครู ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา

2) เร่งดำเนินการสรรหาผู้บริหารและบุคลากรที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาให้เข้ามาปฏิบัติงานในส่วนการศึกษาให้เพียงพอกับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบโดยปรับหลักเกณฑ์ที่จูงใจให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางการศึกษาเข้ามาปฏิบัติงาน

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารอบต.และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เร่งรัดพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับภาระงานที่รับผิดชอบ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่ยังไม่จบปริญญาตรีได้ศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติ

4) จัดสรรอัตรา ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา และบุคลากรสายสนับสนุนการศึกษาให้กับ อบต. และสถานศึกษาให้เพียงพอกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติและส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5) ขยายโอกาสทางการศึกษาโดยส่งเสริมสนับสนุนให้ อบต.จัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและสายอาชีพ โดยวางแผนและพัฒนา อบต.และสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมของ อบต. และสถานศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

6) ส่งเสริม สนับสนุนให้ อบต. จัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างจริงจัง โดยมีกลไกในการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ อบต.มีความพร้อมในการจัดการศึกษา และกำหนดแผนงาน/โครงการที่ชัดเจนพร้อมทั้งกำกับติดตาม และประเมินการจัดการศึกษาของ อบต.

7) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเกณฑ์ประเมินความพร้อมในการรับถ่ายโอน

สถานศึกษาให้ชัดเจน เหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการรับโอนสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

1) ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของ อบต.ให้สอดคล้องกับแผนและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของท้องถิ่นและส่งเสริมให้สถานศึกษาปรับวิสัยทัศน์และแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาของ อบต. และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

2) จัดทำแผนส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง อบต.จัดตั้งเองและรับการถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการที่ชัดเจน ให้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา ด้านการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งด้านปรับปรุงพัฒนาอาคาร สถานที่

3) กระจายอำนาจให้สถานศึกษาโดยมอบอำนาจการบริหารและตัดสินใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัวและสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) ปรับระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของ อบต.โดยให้มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบงานการศึกษาโดยตรงเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาและสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาศักยภาพและปรับโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติ

งานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

5) กำหนดมาตรการและแนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษาให้มากขึ้น ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยเปิดช่องทางให้ชุมชนได้เสนอปัญหา ความต้องการ ร่วมตัดสินใจ วางแผน ดำเนินงานและกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ อบต.และสถานศึกษา โดยให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพของ อบต. สถานศึกษาและชุมชนแต่ละแห่ง

6) สนับสนุนให้กรรมการสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทร่วมจัดการศึกษากับสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยการพัฒนากรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักต่อบทบาทหน้าที่และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

7) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ อบต. โดยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากองค์กรภาครัฐและเอกชนต่างๆ และกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การลดภาษี การยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับองค์กร หน่วยงาน และเอกชนที่เข้ามาเป็นเครือข่ายให้ความร่วมมือ เป็นต้น

8) กำหนดแผนในการจัดการศึกษาที่สร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยทำการสำรวจและจัดทำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในเขตบริการของ อบต.แต่ละแห่ง

9) มุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่สร้างความเสมอภาคทางด้านคุณภาพให้กับผู้เรียนโดยการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้กับครูที่มีคุณภาพที่มีวุฒิและประสบการณ์ตรงกับภาระงานที่สอน

10) จัดระบบการสร้าง “ครูคุณภาพของท้องถิ่น” ร่วมกับสถาบันการผลิตครู โดยคัดเลือกลูกหลานของคนในท้องถิ่นที่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสนใจ มีความถนัดและรักในวิชาชีพครู ให้เข้าศึกษาในสถาบันการผลิตครู โดย อบต.สนับสนุนทุนการศึกษา ตลอดหลักสูตรและผู้รับทุนต้องกลับมาเป็นครูในสถานศึกษาของ อบต.หลังจบการศึกษา

11) ส่งเสริมการนิเทศการเรียนการสอนทั้งการนิเทศภายในและการนิเทศจากภายนอกสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง โดยมีการสรรหาและพัฒนาศึกษานิเทศก์ ครูผู้นิเทศ ให้มีความรู้ความสามารถในการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสร้างระบบเครือข่ายการนิเทศระหว่าง อบต. สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นให้เป็นกลไกเสริมในการนิเทศการเรียนการสอน

12) เร่งรัดพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาต่อหรือได้ฝึกอบรมในสาขาวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ต้องสอน รวมทั้งส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

13) เร่งรัดพัฒนาสถานศึกษาที่รับถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการโดยสำรวจความต้องการจำเป็น จัดทำแผนพัฒนา ให้

การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษารวมทั้งมีการนิเทศช่วยเหลือ และกำกับติดตามเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ การศึกษาและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

14) ดำเนินการและส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งกำกับติดตาม ให้สถานศึกษาใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลัก ธรรมมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัดคุ้มค่าโดยมุ่งสู่การพัฒนา คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

1) ผู้บริหารสถานศึกษาปรับแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการ สถานศึกษา โดยให้ความสำคัญกับงานวิชาการให้มากขึ้นและ มุ่งเน้นการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ และพัฒนา ตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการทำงาน ปัจจัย สนับสนุนและสร้างบรรยากาศการทำงานให้เอื้อต่อการจัดการเรียน การสอนของครูและมอบหมายภาระงานสอนให้สอดคล้องกับวิชาเอก ความถนัด หรือความเชี่ยวชาญของครูโดยลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้อง กับภาระงานสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ครูได้มีเวลา พุ่มเทในจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้มากขึ้น

3) สถานศึกษาเร่งรัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีความสามารถในการอ่าน เขียนและมีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่เรียนรู้ รวมทั้งมีความ สามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด

สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ โดยสร้างพลังความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา

4) สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

5) พัฒนาระบบการดูแลช่วยนักเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน ทั้งด้านการเรียน การประพฤติปฏิบัติตน ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิต โดยจัดทำระบบข้อมูลของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพครอบครัว การเรียน สุขภาพ ความสนใจ ปัญหาและความต้องการของนักเรียน เพื่อใช้เป็นฐานในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงกับสภาพของนักเรียน

6) สถานศึกษาเสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองตระหนักในความสำคัญของการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษาในการดูแลเอาใจใส่และส่งเสริมสนับสนุนด้านการเรียนและการประพฤติปฏิบัติตนของบุตรหลานให้ดียิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1) กระทรวงศึกษาธิการโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรการส่งเสริมส่งเสริมและการสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษาโดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยจัดสรร

ทรัพยากรทางการศึกษาแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดระบบและแผนงาน/โครงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษา และดำเนินตามแผนงาน/โครงการรวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน

● ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของ อบต.ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด อบต.ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

2. ควรมีการวิจัยศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของ อบต. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นที่ประสบความสำเร็จเพื่อค้นหานวัตกรรมหรือแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการจัดการศึกษา แล้วสังเคราะห์เป็นรูปแบบจัดการศึกษาของ อบต.และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นที่ประสบความสำเร็จ

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับ อบต.เพื่อให้ได้แนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน

4. ควรวิจัยและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ อบต. ทั้งเครือข่ายภายใน อบต.เอง และเครือข่ายระหว่าง อบต.กับ อปท.ประเภทอื่น หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมมล เพชรล้อมทอง. (2542). **การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดมหาสารคาม**. ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2529). **รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการจัดการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะ กพสม**. กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552). **สถิติข้อมูลการศึกษาท้องถิ่น ปีการศึกษา 2552**. (ม.ป.ท.)
- _____. (2548). **การบริหารงานบุคคลครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : มปท.
- _____. (2547). **การจัดการศึกษาท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552-2554)**. สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น.

- กฤษณา แสงสว่าง. (2542). **ความต้องการการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2544). **การปกครองไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554**. จาก <http://www.nesdb.go.th/?tabid=139> สืบค้นเมื่อ 22/04/2550.
- เฉลิมพล อภัยวี. (2546). **การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ชาติรี ศิริสวัสดิ์. (2546). **การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญอริ ยี่หะ. (2550). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพรพรรณ ไชยวงษ์. (2544). **การวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ลาวัญย์วิสุทธิ. (2550). **การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล การค้นคว้าอิสระ**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (2542, 19 สิงหาคม) **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก หน้า 1-23.**
- พิรุณ เสลานนท์. (2539). **การกระจายอำนาจ: ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการกระจายอำนาจในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2550). **รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดและการสร้างเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จของการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). **คู่มือการเรียนรู้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). **การจัดการศึกษาท้องถิ่น : โดยชุมชน เพื่อชุมชน และสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550, 24 สิงหาคม) **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก, หน้า 1 - 127.
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2539). **การเมืองการปกครองไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2544). **ทางรอดของประเทศไทย ปฏิรูปกรอบวิธีคิดและระบบการเรียนรู้ใหม่** กรุงเทพมหานคร : เรือนปัญญา
- วีระวัฒน์ พิสัยพันธุ์. (2546). **การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. ปรินญาครุศาสตร์-มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.**
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2553). **ความเสมอภาค** สถาบันพระปกเกล้า <http://www.powerfulcitizen.com> สืบค้นเมื่อ 1/04/2553
- สมหวัง คันธรส. (2543). **การศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : 2543. ม.ป.ท. (อัดสำเนา).**

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). **แนวทางปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา.** ม.ป.ท.

_____. (2540). **ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร: ชวนการพิมพ์.

_____. (2532). **รายงานการติดตามผลการพัฒนาการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษา.** (อัดสำเนา)

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.(2545). **รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการเขตพื้นที่การศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2552). **รายงานประจำปี 2551.** กรุงเทพมหานคร: สมศ. <http://www.onesqa.or.th> สืบค้นเมื่อ 1/04/2553

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานการวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพมหานคร : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 “ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย”** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.พี.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2550). **รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับสรุป.** กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2550). **รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2549). **รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพหุกรณีศึกษา** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2548). **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านการศึกษา** กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (ม.ป.ป.). **รายงานการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (อัดสำเนา)**
- สำราญ ชนวนัน. (2546). **การศึกษาศักยภาพการส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตตรวจราชการที่ 4. ราชบุรี : สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 4.**

สุรพล ทองชาติ. (2544). การศึกษาสภาพความพร้อมการจัดการศึกษา
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดยะลา ปัตตานี
นราธิวาส. ยะลา : สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรมเขตการศึกษา 2.

อมรวิชัย นาครทรรพ. (2552). วิกฤตคุณภาพการศึกษา ประชาชาติ
ในความเสี่ยง. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

อุทัย หิรัญโต. (2523). การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร :
บารมีการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

Arnstein, S. R. (1969). "Ladder of citizen participation".
Journal of American Institute of Planners. 3 5(July
1969): 216 - 224.

Cohn,Elohanan. (1982).” Financing schools” **Encyclopedia of
Educational Research.** 2(1982) : 695-696.

Cuttance, P. (1994). The Contribution of quality assurance
reviews to development in school systems. In
D.H.Hargreaves and D. Hopkins (eds.), **Development
planning for school improvement,** pp.49-68. London:
Cassell.

- Farell, J.B. (1994). Social Equality and Educational Expansion in Developing Nations. **The International Encyclopedia of Education**. 2nd Vol.9. USA : Pergamon.
- Gordon, Edmund W. (1972). "Toward Defining Equality of Educational Opportunity." In **On Equality of Educational Opportunity**, 423-424. Frederich Mesteller and Daniel P. Moynihon (eds) New York: Rondon House.
- Gustavo, Wilches-Chaux. (1992). The meaning of Participation. In Brand, Peter Charles. (ed.), **Community participation: Proceedings**. Habinet International Seminar. Colombia : Habinet.
- Harris, A. and Jon, Y. [2003, February] Comparing school improvement programmes in England and Canada. **Online Journal of School Leadership & Management** [On - line serial]. Available from : Ebscohost Full Display Item: 3034942.
- Healy, M. (1994). BS 5750 and beyond in a secondary school : A change for the best. In C.Parsons (ed.), **Quality improvement in education**, pp.68-69. London: David Fulton.

- Montagu, Harris G. (1984). **Comparative local government.** Great Britain : William Brendon and Son Ltd.
- Pema, Laura Walter. **Does Financial Aid Helps Students Choose to Attend Higher Priced Colleges and University?** (Doctoral Dissertation, University of Washington, 1997) Online Available from: <http://www.lib.umi.com> (2001, June 26)
- Secada, G.Walter. (1989). **Equity in education.** New York: Farmer.
- Steer, Richard M. (1977). **Organizational effectiveness : A Behavioral view.** Santa Monica, California : Goodyears Publishing company.
- Tesconi, Charles A. and Hurwitz, Emanuel (1974). **Education for Whom? The Question of Equal Educational Opportunity.** New York: Dodd, Mead&Company.
- Uekawa, KaZuaki. (2001). **Making Equality in 40 national Education Systems** (Doctoral Dissertation. University of Chicago, 1997) Online Available from: <http://www.lib.umi.com> (2001, June 20)
- United Nations. Department of International Economic and Social Affairs. (1981). **Popular participation as a strategy for promoting community level action and national development report of the meeting or the adhoc group of experts, held at UN.** Meadquarter from May 22-26, 1978. New York: United Nations.

Whang, In-Joung. (1981). **Management of rural change in Korea: The Saemaul Undong**. Seoul: Seoul National University Press.

Young, Yih-Jin. (2001). **Modernization and equality of educational opportunity of Thailand 1970-1990** (Doctoral Dissertation, University of Michigan, 1997)
Online Available from: <http://www.lib.umi.com> (2001, April 12)

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงาน โครงการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.สุวัฒน์ เงินน้ำ ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
2. ดร.นงราม เศรษฐพานิช ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
4. รศ.ดร.สนานจิตร์ สุนทรทรัพย์ ที่ปรึกษาสำนักงานเครือข่ายการเรียนรู้
เพื่อภูมิภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. นายนคร ตังคะพิภพ ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
และแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
7. ดร.สุวรรณ พิณदानนท์ หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์
และการถ่ายโอนทางการศึกษา
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
8. นางสุปราณี จันทร์ตวงค์ ผู้อำนวยการส่วนนโยบาย
และแผนการกระจายอำนาจ
สำนักงานคณะกรรมการการกระจาย
อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
9. นายปรีตร ภูษธร ณ อยุธยา นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสุรางค์ โปธิ์พฤษาวงศ์	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
ดร.จินตนา คักดีภู่อ่วม	ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วม

นักวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจรรณู

คณะทำงานโครงการ

ดร.จินตนา คักดีภู่อ่วม	ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วม
นายสมชาย บัวเล็ก	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นายดุสิต ทองสลวย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวกนกวรรณ ศรีลาเลิศ	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้ประสานงานพิมพ์

นางสาวกนกวรรณ ศรีลาเลิศ	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
-------------------------	---------------------------

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้วโปรดมอบให้ผู้อื่น
นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป